

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

KENT KİMLİĞİNİN DÖNÜŞÜMÜNDE ÜNİVERSİTENİN ETKİSİ:
ORDU MERKEZ İLÇE ÖRNEĞİ

YAZAR
GÖKÇE GÜNEY
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Mehmet KOCA

Ordu-2024

TEZ KABUL SAYFASI

GÖKÇE GÜNEY tarafından hazırlanan “**Kent Kimliğinin Dönüşümünde Üniversitenin Etkisi: Ordu Merkez İlçe Örneği**” başlıklı bu çalışma, **29.07.2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Doç.Dr., Yılmaz DAŞLI Cumhuriyet Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Fakültesi	İmza
Üye	Doç. Dr., Mehmet KOCA Ordu Üniversitesi / Fen Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Doç. Dr., Erol Bulut Ordu Üniversitesi /Fen Edebiyat Fakültesi	İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gökçe GÜNEY

ÖZET

SOSYOLOJİ

KENT KİMLİĞİNİN DÖNÜŞÜMÜNDE ÜNİVERSİTENİN ETKİSİ: ORDU MERKEZ İLÇE ÖRNEĞİ

GÖKÇE GÜNEY

Üniversiteler, bulundukları kentlerin kalkınmasına öncülük eden ve kimliğini şekillendiren en önemli kurumların başında yer alır. Akademik ve entelektüel bir merkez olarak, topluma hem sermaye sağlamakta ve hem de kültürel çeşitlilik sunmaktadır. Öğrenci ve akademisyenlerin getirdiği demografik çeşitlilik, kentin sosyal dokusunu zenginleştirirken, üniversitelerin sunduğu etkinlikler ve kültürel programlar da kent yaşamına dinamizm katmaktadır. Ayrıca, üniversitelerin araştırma faaliyetleri ve endüstri iş birlikleri, yerel ekonominin gelişmesine önemli katkılar sağlayarak, kentin ekonomik yapısını güçlendirmektedir. Bu bağlamda, üniversitelerin kent kimliğine etkisi sadece akademik değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla da önemli bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede çalışmada, Ordu’da ilk ve tek üniversite olan Ordu Üniversitesi’nin kentte meydana getirdiği değişimler kent sakinleri, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ve esnafların kent deneyimlerinden yola çıkılarak incelenmiştir. Çalışmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi, Türkiye’de üniversite-kent ilişkisine dair yapılan araştırmaların yanı sıra Henri Lefebvre’nin mekânın toplumsal üretimi kuramından hareketle oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemin kullanıldığı çalışmada, katılımcılar amaca yönelik örnekleme ile belirlenmiştir. Bu bağlamda Ordu’da ikamet eden 20 kent sakini ve esnaf ile yerel yönetimde çalışan 18 kamu çalışanı ve 2 dernek başkanına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında, üniversite-kent ilişkisine dair literatür çalışmalarında da vurgulanan ekonomik ve sosyokültürel etkiler bu çalışmada da elde edilmiştir. Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde, Ordu kentine üniversite kurulduktan sonra eğitimde yaşanan gelişmelerin yanı sıra kentte sosyal, kültürel ve ekonomik çeşitlilik ve zenginliğin arttığı görülmüştür. Özellikle kente yönelik olan akademik ve öğrenci hareketlilikleri kentin demografik yapısını hem nitel hem de nicel anlamda olumlu yönde değiştirirken, fiziki anlamda da kentte farklı mekânsal alanların oluşmasına olanak sağlamıştır. Aynı zamanda çalışmada kent özelinde karşılanmayan beklentiler ve yetersizlik noktasında giderilmeyen sorunların olduğu da vurgulanmıştır. Bu yönüyle çalışma, üniversite kent ilişkisi bağlamında politika yapıcılarına yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ordu Üniversitesi, Kent Kimliği, Üniversite -Kent İlişkisi, Mekânın Yeniden Üretimi

ABSTRACT

SOCIOLOGY

THE INFLUENCE OF THE UNIVERSITY ON THE TRANSFORMATION OF URBAN IDENTITY: THE EXAMPLE OF ORDU CENTRAL DISTRICT

GÖKÇE GÜNEY

Universities are among the most important institutions that lead the development and shape the identity of the cities in which they are located. As an academic and intellectual center, they provide both capital and cultural diversity to the society. The demographic diversity brought by students and academics enriches the social fabric of the city, while the events and cultural programs offered by universities add dynamism to city life. In addition, universities' research activities and industry collaborations make significant contributions to the development of the local economy and strengthen the economic structure of the city. In this context, the impact of universities on city identity is not only academic, but also plays an important role in social, cultural and economic dimensions. In this framework, this study examines the changes that Ordu University, the first and only university in Ordu, has brought about in the city based on the urban experiences of city residents, representatives of public institutions and organizations, and shopkeepers. The theoretical and conceptual framework of the study is based on Henri Lefebvre's theory of the social production of space as well as research on the university-city relationship in Turkey. In the study, in which qualitative research method was used, the participants were determined by purposive sampling. In this context, a semi-structured interview form was applied to 20 city residents and tradesmen residing in Ordu, 18 public employees working in local government and 2 association presidents. When we look at the findings obtained, the economic and sociocultural effects emphasized in the literature on the university-city relationship were also obtained in this study. When the statements of the participants are evaluated, it is seen that after the establishment of the university in Ordu, social, cultural and economic diversity and richness have increased in the city as well as the developments in education. In particular, academic and student mobility to the city has positively changed the demographic structure of the city both qualitatively and quantitatively, while physically enabling the formation of different spatial areas in the city. At the same time, the study also emphasized that there are unmet expectations and problems that have not been eliminated at the point of inadequacy. In this respect, the study is thought to be a guide for policy makers in the context of university-city relations.

Keywords: Ordu University, Urban Identity, University -Urban Relationship, Reproduction of Space

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın konusu, saha çalışmalarının yönlendirilmesi, sonuçların değerlendirilmesi ve yazımı aşamasında yapmış olduğu büyük katkılarından dolayı tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet KOCA' ya, araştırma ve yazım süresince yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Murat YÜKSEL' e ve Doç. Dr. Erol BULUT' a ve her konuda öneri ve eleştirileriyle yardımlarını gördüğüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bu araştırma boyunca saha çalışmamı uygulamada yardımcı olan ve görüşmeyi kabul eden Ordu'da ikamet eden kent sakinlerine, esnaflara, dernek başkanlarına, Altınordu Belediyesi ve Ordu Valiliği çalışanlarına katkılarından dolayı teşekkür ederim. Aynı zamanda bu araştırma boyunca maddi ve manevi desteklerinden dolayı çok kıymetli aileme de sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Gökçe GÜNEY

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ KABUL SAYFASI	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
TABLolar	ix
GÖRSELLER	x
KISALTMALAR	xi
1.GİRİŞ	1
2.BÖLÜM	3
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. “Kent” Kavramı.....	3
2.2. “Kentleşme” Kavramı ve Tarihsel Süreci	5
2.3. “Kent Kimliği” Kavramı	7
2.4. Kent Kimliğinin Oluşumunda Etkili Olan Unsurlar	12
2.4.1. Kent Kimliği ve Sosyokültürel Yapı.....	12
2.4.2.Kent Kimliği ve Ekonomik Yapı	14
2.4.3. Kent Kimliği ve Fiziksel Yapı	15
2.4.4. Kent Kimliği ve Kimliksizleşme Tartışmaları	15
2.5.Kent ve Kent Kimliği Kavramına Yönelik Yaklaşımlar	16
2.5.1. Henri Lefebvre’in Mekânın Üretimi Kuramı: Kent Kimliği ve Toplumsal Mekânın Yeniden İnşası:.....	16
2.5.2.Henri Lefebvre’in Kent Hakkı Kuramı: Kentlerde Sosyal Adalet ve Demokratik Mekânlar	20
2.6. Türkiye’de Kentleşme ve Kent Kimliği	22
2.6.1. 1923-1950 Yılları Arası Türkiye’de Kentleşme	22
2.6.2. 1950-1960 Yılları Arası Türkiye’de Kentleşme	23
2.6.3. 1960-1980 Yılları Arası Türkiye’de Kentleşme	24
2.6.4. 1980 ve Sonrası Türkiye’de Kentleşme	24
2.6.5.Türkiye’de Değişen ve Dönüşen Kent Kimliği	25

2.7.Türkiye’deki Çalışmalarda Üniversite ve Kent İlişkisi.....	27
2.8.Ordu Kentinin Tarihsel Süreci ve Ordu Üniversitesi	30
3. BÖLÜM.....	33
ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	33
3.1.Araştırmanın Önemi ve Amacı	33
3.2. Sahanın Tanıtımı ve Sahaya Erişim	34
3.3.Verİ Toplama Teknikleri	35
3.4.Araştırmanın Veri Analizi.....	36
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	37
3.6. Araştırma Sürecinde Etik	37
3.7. Araştırmanın Bulguları.....	38
3.7.1.Ordu’yu Yeniden Tanımak: Kent ve Kentlinin Tanımlanma Biçimleri	38
3.7.2.Melet’ten Ötede Yeni Bir Yaşam Alanı: Üniversite Eksenli Değişen Kent ve Kent Kimliği	52
3.7.3.Kent Kimliğinde Ekonomik İzler: Ordu Üniversitesi ve Ekonomik Etkileri.....	59
3.7.4.Ordu’da Yeni Bir Nesil: Öğrenci Göçlerinin Kent Kimliğine Demografik Etkisi ..	63
3.7.5. Kent Kimliğindeki Yeniden Şekillendirme ve Değişimin İzleri: Ordu Üniversitesi'nin Sosyokültürel Etkileri:	67
SONUÇ	72
KAYNAKLAR.....	80
EKLER.....	88
EKLER 2.....	90
EKLER 3.....	91
EKLER 4.....	94
YASAL/ÖZEL İZİN BELGESİ	96
ÖZGEÇMİŞ	97

TABLÖLAR

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri 88 (Kamu Kuruluşu ve Dernek Başkanları)	
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri 90 (Kent Sakini ve İşletme Sahibi)	

GÖRSELLER

Sayfa

KISALTMALAR

Kısaltmalar

Ar-Ge : Araştırma Geliştirme

AVM : Alışveriş Merkezi

İŞKUR : Türkiye İş Kurumu

KOSGEB : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

STK : Sivil Toplum Kuruluşları

TDK : Türk Dil Kurumu

TOKİ : Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1.GİRİŞ

Türkiye’de 2010’ların sonuna kadar devam eden yüksek okulların sayısı hızla artmış, bu sayı günümüze gelindiğinde 208’e kadar ulaşmıştır. Bu durum her ilde bir üniversite olmasının yanı sıra bazı illerde hem devlet hem de vakıf olsun birden fazla üniversite olmasını sağlamıştır. Türkiye’de her ilde açılan bu üniversitelerin en dikkat çekici yönü ise birer nüfus çekim aracı olarak işlev görmeleridir. Bu nedenle üniversiteler, bulundukları illeri başta ekonomik olmak üzere, sosyal, kültürel ve demografik yönde etkilemekte, bu etki toplumsal hayatın her alanın da kendini hissettirmektedir. Bu bağlamda kentleşme sürecinde, üniversitelerin kuruldukları illerdeki etkileri, üzerinde durulması ve araştırılması gereken en önemli konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatür irdelendiğinde, üniversitelerin kentlerin ekonomik yapısı, nüfusu ve büyümesi üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir (Işık, 2008: 129). Savaş Yavuzçehre (2016:246) tarafından yapılan araştırmada, üniversitelerin kente nüfus, ekonomik ve kültürel etkilerinin olmasının yanı sıra bilgi üretmek, meslek sahibi yapmak gibi öncelikli etkileri olduğu da ortaya konmuştur. Diğer yandan üniversitelerin kentler üzerinde kültürel, ekonomik, sosyal ve demografik etkileri dışında, kentte kentlilik bilinci, kentlilik sorumluluğu ve kent halkının toplumsal refahının gelişmesi ile kent kimliğinin gelişmesinde de önemli katkıları bulunmaktadır. Bu nedenle üniversiteler, kuruldukları kentlerden ayrı tartışılmamalıdır.

Kültürel ve sosyal imaj ile ortaya çıkan bir kavram olan kent kimliği, kentlilik bilinci ve kent imajındaki dönüşüm ve değişim süreci yerel halk ile üniversite öğrencileri arasındaki algıda da farklılaşmayı ortaya çıkarmaktadır. Bu durum aynı zamanda kent kimliğinin gelişimini de desteklemektedir. Bu eksenle üniversite öğrencileri ile yerel halk arasındaki etkileşim ve iletişimin kentlilik bilinci temelinde ele alınmasını, kentlilik bilincini oluşturan en önemli değişkenler olarak düşünülmesi gerektiğini bize göstermektedir. Çünkü kentlilik bilinci; sosyal, bireysel, ekonomik ve fiziki faktör etkileşimlerinden ortaya çıkmaktadır (Mutlu, Özaydın, & İlhan, 2011: 54). Henri Lefebvre (2019:124)’in kavramsallaştırmasıyla kent, başka bir sosyal üretim sürecine girmektedir. Kentlerin içerisinde barındırdığı toplumsal grupların beklentilerine cevap veren mekânları üretmesi, kent kimliğinin gelişmesinde kentli nüfusun üniversite ile kent arasındaki ilişkilerin güçlenmesini ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmada, Ordu Üniversitesi’nin kuruluşuyla birlikte kent sakinlerinin deneyimi bağlamında mekânın sosyal üretimi ele alınacaktır. Bu bağlamda Ordu İlinde bireyler, geçimlerinin büyük bir kısmını tarımsal faaliyetlerle sağlarken, ilde üniversitenin kurulmasıyla

birlikte hizmet sektörünün (kafe, market, mağaza gibi) en önemli geçim araçlarından biri haline geldiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla kent mekânı, farklı gruplar tarafından üretilmiştir.

Bu kapsamda çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak, Ordu'da ikamet eden 20 kent sakini ve esnaf ile yerel yönetimde çalışan 18 kamu çalışanı ve 2 dernek başkanına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanacaktır. Böylece üniversitenin kentli esnaf ve öğrenci için ne anlama geldiği, üniversite kurulduktan sonra kentteki değişimlerden nasıl etkilendiği ve bu etkinin nasıl değerlendirildiği sorularının cevabı aranacaktır. Çalışmada ayrıca karşılaştırmalı yöntem kullanılarak, kent sakinlerinin deneyimlerinden hareketle, üniversite kurulmadan önceki süreç ile kurulduktan sonraki süreçte, üretilen mekânı ve yüklenilen anlamları tartışmaya açarak, kentsel mekânın üretimi ve kent kimliğinin dönüşümü tartışmaya açılacaktır. Diğer yandan bu çalışmanın, bir üniversite çalışması veya üniversiteyi merkeze alarak yürütülen, üniversitenin değerlendirildiği bir çalışma değil, kentsel mekân ve kimlik üzerinden üniversite-kent ilişkisini inceleyen bir araştırma olduğu da hatırla tutulacaktır.

Çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesinin yer aldığı birinci bölümde kent, kent kimliği, kent kimliğine yönelik yaklaşımlar, Türkiye'de üniversite-kent ilişkisini ele alan çalışmalar ele alınacaktır. Ardından çalışmanın ikinci bölümünde, çalışmanın metodolojisi, araştırmanın doğası, sahanın tanıtımı ve erişimi, veri toplama araçları, verilerin analizi, araştırmanın sınırlılıkları ve etik kısımlara yer verilecektir. Son olarak bulgular kısmında elde edilen veriler tartışılmaya açılacaktır.

2.BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Tarihsel sürece bakıldığında kentin oluşum süreci uzun zaman dilimlerine dayanmakta ve bu oluşum süreci kendi içerisinde birçok değişimi ve dönüşümü içermektedir. Kentlerin oluşum sürecinde kente ait değerlerin geliştiği görülmekte ve kentte yaşayanların kente olan aitlik kavramının da kente kimlik kazandırdığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde kent, kentleşme, kent kimliği, kent kimliğine yönelik kuramlar ve Türkiye’de kentleşme süreci literatürden hareketle ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

2.1. “Kent” Kavramı

Farsça’dan Türkçe’ye geçmiş ve yerleşim yerini ifade etmek amacıyla kullanılan bir kelime olarak karşımıza çıkan kent kavramı, şehir ve kasaba kavramlarıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Kent kavramının tarihsel süreç içerisinde sosyal, ekonomik ve mekânsal dinamiklerin bir ürünü olarak geliştiği görülmektedir. İlk kentsel yerleşimlerin izleri, tarımın başlamasıyla birlikte yerleşik hayata geçilen Neolitik Dönem'e kadar uzanmaktadır (Weber, 2015: 256). Bu dönemde üretim fazlası, ticaretin gelişmesi ve nüfusun artmasıyla birlikte yerleşim yerleri genişlemiş ve ilk kentler oluşmaya başlamıştır. Antik Çağ’da kentler, politik, ticari ve kültürel merkezler olarak ön plana çıkmış, özellikle Yunan ve Roma Uygarlıklarında şehir devleti (polis) ve imparatorluk başkenti gibi kavramlarla kentin rolü daha da belirginleşmiştir. Orta Çağ’da kentler, feodal yapının ve kilisenin etkisi altında dar sınırlar içerisinde kalmışsa da ticaret yollarının yeniden canlanması ve sanayi devrimi ile birlikte yeniden büyüme ve gelişme sürecine girmiştir. Sanayi Devrimi ile birlikte kentleşme hızlanmış, nüfusun kırsaldan kente göçü artmış ve modern kent kavramı şekillenmeye başlamıştır. 20. Yüzyılda ise kentler, küreselleşme, dijitalleşme ve postmodernizmin etkileriyle çok daha karmaşık yapılar haline gelmiştir. Günümüzde kent kavramı, yalnızca fiziki bir mekânı değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerin, kültürel birikimlerin ve ekonomik faaliyetlerin kesişim noktası olarak ele alınmakta, dinamik ve sürekli dönüşüm içinde bir yapıyı ifade etmektedir (Cansever, 2013: 45).

İçerisinde birçok aktörü barındıran kent kavramının tek bir tanımı bulunmamaktadır. Literatürde kent kavramının tanımına bakıldığında birçok teorisyenin kent kavramına ilişkin tanımlamalar yaptığı görülmektedir. Öncelikle belirtmek gerekirse Lefebvre (2014:113), kenti karmaşık yapıya sahip olan ve kendini aşan bir kavram olarak ifade etmiştir. Diğer yanda

Mumford (2013:236) da kent olgusunun geçmişine vurgu yaparak bu geçmişin artık bilinemeyeceğini ve kentin geleceğinin de tıpkı geçmişi gibi bilinmezler içerdiğini ileri sürmüştür. Ancak yine de tarihsel süreci çok eskilere dayanan kent kavramının çok farklı karakterlere sahip olmasından kaynaklı onu tanımlama çabası günümüzde de devam etmiştir.

Huot (2000:121)' a göre kent kavramı nüfus gibi niceliksel özelliklerinden ziyade insan ilişkilerini içeren ve insanların düşünceleri yaydığı bir mekân olmaktadır. Weber (2015:347) ise, kenti üretim kentleri ve tüketim kentleri olarak iki kategori üzerinden tanımlamaktadır. Tüketim kenti Orta Çağ'ın ticaret kentlerini ifade ederken, üretim kentleri ise sanayi devrimi sonrası ortaya çıkan kentleri ifade etmektedir.

Literatürdeki kuramsal tanımları dışında sözlük tanımına bakıldığında ise kentin tarım dışı faaliyetlerin gerçekleştiği yerleşim alanı olarak ifade edildiği görülmektedir (Türk Dil Kurumu, 2007). Bu bağlamda kentin kent olarak tanımlanması için tarım dışı bir faaliyet gerçekleştiriyor olması ve bu faaliyet kapsamında nüfusun o yerleşim yerinde yaşaması gerekmektedir. Ancak nüfus bakımından az olan bölgelerin tarım dışı faaliyet yapıyor olması o bölgenin kent olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü kent sadece nüfusa bağlı olarak ifade edilmemekte, bir kenti kent yapan unsurların arasında ekonomi, kültür, iş bölümü, uzmanlaşma gibi toplumsal faktörlerin de ele alındığı görülmektedir (Keleş, 1998: 45).

Sosyal bilimlerde kentin genel olarak köyün karşısı olarak ifade edildiği görülmektedir. Bu iki kavramı karşılaştıran tanımlama Tönnies tarafından ortaya atılan cemiyyet ve cemaat olgularına dayanmaktadır (Alver, 2012: 103). Tönnies cemaati köy, cemiyyeti ise kent olarak kavramlaştırmış ve iki olgunun belli işlevleri olduğunu öne sürmüştür. Bu bağlamda kent, ekonomik işleve sahip, mesleki uzmanlaşmanın olduğu, çeşitli kuruluşları içerisinde barındıran ve sosyal hareketliliğe sahip heterojen bir toplum olarak ifade edilmektedir (Alver, 2012: 105). Tönnies'in kavramlaştırmasında görülmektedir ki kenti köyden ayıran birçok unsur bulunmaktadır. Ancak bahsedilen bu unsurlar her kent için geçerli olmamaktadır. Çünkü dinamik bir yapıya sahip olan kentler farklı bir gelişim sürecine sahip olmakta ve her kentin kendine özgü farklı karakterleri bulunmaktadır.

Sosyal bilimlerdeki bazı yaklaşımlar ise kenti geçmişten günümüze geçirmiş olduğu evreler bağlamında kategorilere ayırarak tanımlamaktadır. Keleş (2015:256), bu kategorilendirmeler kapsamında ortaya çıkan kentlerin ilkel, kölecî, feodal, kapitalist ve sosyalist kentler şeklinde sıralandığını ifade etmektedir. Bunların yanı sıra Şikago Okulu kentlerin nasıl gelişim gösterdiğine yönelik "kentsel ekolojik kuramı" ortaya atmıştır. Bu okulun temsilcilerinden birisi olan Wirth (1938:267) kenti, mekânsal olarak süreklilik gösteren

ve içerisinde birçok topluluğu barındıran yerleşim yeri olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda kent kimi yaklaşımlara göre üretim ve tüketim sağlayan mekânlar olarak da ele alınmaktadır. Bu yaklaşımlara göre kent, kentte yaşayanların hayatını düzenlemek amacıyla bir fiziki alan olarak karşımıza çıkmakta ve kentin kentte yaşayanların hayatını yöneten bir yapıya da sahip olduğu vurgulanmaktadır (Cansever, 2013: 78).

Sonuç olarak ele alınan tüm bu tanımlamalara bakıldığında kent olgusunun tek bir ölçütünün olmadığı ekonomik, politik ve kültürel olmak üzere pek çok faktörden etkilenen bir olgu olduğu ve fen, sosyal bilimler gibi birçok farklı bilim alanlarının kapsamı içinde irdelendiği görülmektedir. Literatürde karşımıza çıkan tanımlamalar, kenti ele aldıkları bakış açılarına göre kenti kendi alanlarına veya ortak çalışma alanlarına yöneltmektedir. Bu kapsamda kent kavramı, insanların yaşam alanı olarak kullandığı, yaşam biçimlerine göre şekillendirdiği, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel gibi birçok durumu da içinde barındırdığı karmaşık ve dinamik bir yerleşim alanı olarak tanımlanabilir. Literatür incelenerek ele aldığımız bu tanımların odak noktası olan temel ölçütlerden birisi kentlerin süreç içerisinde var olması ve yaşadığı değişimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değişimler ise üretim ve tüketimi kapsamasının yanı sıra kentte yaşayanların yaşamlarını düzenlemeye yönelik uygulamaların mekâna yansımaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kentteki bu değişimleri ortaya çıkaran unsurların her kent için geçerliliği olsa da her kentte farklı bir etki ortaya çıktığı için kentlerin birbirinden farklı özellikler gösterdiği görülmektedir. Bu farklı özellikler ise çalışmamızın konusu olan “kent kimliği” kavramı ile açıklanmaktadır.

2.2. “Kentleşme” Kavramı ve Tarihsel Süreci

Antik çağlardan günümüze kadar kentler, insan ihtiyaçlarına uygun olarak evrim geçirmiş ve genişlemiştir. Bu değişimden kaynaklı dinamik yapıya sahip olan kent kavramının anlaşılmasında yardımcı olan birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden birisi de kentleşme kavramının anlaşılmasıdır. Ancak kent kavramının tek bir tanımı olmadığı gibi kentleşme kavramının da tek bir tanımı bulunmamaktadır.

Kentleşme kavramı, insanların bir araya gelerek yerleşim birimlerini oluşturmasını ifade etmektedir. Bu süreç, çeşitli faktörün etkisiyle gerçekleşmekte ve tarih boyunca kentleşmenin farklı şekillerde tanımlanmasına neden olmaktadır. Literatür incelendiğinde kentleşmenin genellikle nüfusun artması, ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi, teknolojik gelişmeler, sosyal ve kültürel değişimler gibi faktörlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Balık, 2020: 11). Bu nedenle kentleşmenin tanımı, coğrafi, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik bağlamlara göre değişmektedir (Balık, 2020: 10). Örneğin, coğrafyacılar kentleşmeyi

fiziksel olarak yoğunlaşmış yerleşim birimleri olarak tanımlarken, sosyologlar bu süreci toplumsal ilişkilerin karmaşıklaşması ve sınıfların oluşumu olarak açıklamaktadır. Kentleşmenin tek bir tanımının olmaması bizlere kentleşme sürecinin karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü yansıtmaktadır. Bu nedenle, kentleşme kavramı üzerine yapılan çalışmalar ve tanımlar da sürekli olarak güncellenmektedir.

Literatüre baktığımızda kentleşme temel olarak, “kent sayısının ve kentte yaşayan nüfusun artışı” olarak ifade edildiği gibi bu artışa neden olan faktörlerden birisi doğal nüfus artışı olarak tanımlanmakta; bir başka deyişle, bir yerdeki doğumların ölümlerden fazla olması durumu olarak görülmektedir. Diğer faktör ise göç hareketleri olarak ifade edilmektedir (Arık, 2022: 5-6). Ayrıca, bir yerden başka bir yere göç eden insanlar veya yerleşim yerine dışarıdan gelen göçlerin kentleşmeyi etkilemesi durumu olarak ifade edilmektedir. Kentlerdeki nüfus artışı incelendiğinde, kente göçün etkisinin belirgin olduğu söylenebilir. Özellikle Türkiye’de, kırdan kente olan iç göç hareketleri kent nüfuslarının artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu noktada literatürde kentleşme ile ilgili kapsamlı tanımlamayı Ruşen Keleş’in yaptığı görülmektedir.

“Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir.” (Keleş R, 2005: 7).

Bu tanımlamadan anlaşılacağı üzere kentleşmeyi sadece bir nüfus artışı ya da nüfus hareketi olarak sınırlamak eksik bir bakış açısı olmaktadır. Bu nedenle kentlerdeki nüfus artışını veya azalışını etkileyen faktörlerden ekonomik ve sosyal yapıdaki değişimler göz ardı edilmemelidir. Yapılan araştırmalar, kentleşmeyi etkileyen faktörleri dört ana başlık altında sınıflandırılmaktadır: Ekonomik, sosyolojik, siyasal ve teknolojik faktörler. Bu başlıklar arasında önemli ilişkiler bulunmakta olup, birbirlerini etkileyerek kentleşme sürecini belirlemektedir (Attar, 2013: 79).

Kentleşmeyi etkilen önemli bir faktör olarak ifade edilen “iç göç” sürecine baktığımızda, bu göçün nedenlerinden birisinin tarım sektöründeki koşullarda meydana gelen değişimler olduğu görülmektedir. Tarımda teknolojinin gelişmesi, çağdaş üretim araçlarının kullanımıyla birlikte insan gücüne olan gereksinimi azaltmaktadır. Böylece aynı toprak üzerinde daha az insanla daha fazla ürün elde edilebilir hale gelmekte ve bu durum tarımsal üretim fazlalığı ortaya çıkararak köylerden kentlere olan göçü artırmaktadır. Buna karşılık kentlerde, üretim süreçlerinde uzmanlaşmanın artışı, daha fazla uzmana bir başka deyişle işgücüne olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu durum, kentlerdeki ekonomik faaliyetlerin dikkat çekici bir unsur haline

gelmesine neden olmaktadır. Bunun yanı sıra kentlerin altyapı ve ulaşım gibi imkanlara sahip olması kente göçü teşvik etmektedir (Attar, 2013: 87).

Tarihsel süreçte kentleşmeyi etkileyen faktörlere bakıldığında ise, Sanayi Devrimi'yle başlayan kentleşme sürecinin ulaşım araçlarında yaşanan gelişme ve özellikle 20. Yüzyıldan itibaren toplumsal değişimlerde önemli faktörlerden birisi olarak ortaya çıkan teknolojik gelişmelerle birlikte devam ettiği görülmektedir. Toplumsal süreçte önemli dönüm noktaları olarak ifade edebileceğimiz bu gelişmelerin kent ve kentleşme üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. İlk olarak Sanayi Devrimi ile buharlı makineler üretim etkinliklerinde bir devrim yaratarak bu faaliyetin artmasına neden olmuştur. Bu süreçte kent merkezlerine kurulan fabrikalar ihtiyaç duyduğu işçi sınıfını köylerden kentlere yapılan göç süreciyle sağlamıştır. Sanayi Devrimi'nden sonra küreselleşme ile ortaya çıkan teknoloji ve iletişim araçlarında yaşanan değişim ve gelişimle birlikte artık üretim, üretimin kapasitesi ve çeşitliliği noktasında toplumda da daha da gelişen üretim etkinlikleri nüfusun ve sanayinin belli bölgelerde daha da artmasıyla sonuçlanmış ve kentleşme süreci giderek hız kazanmıştır (Özer, 2002: 41). Bu gelişmelerin yanı sıra bilgiye erişimin internet aracılığıyla kolaylaşması da kentlere olan göçü artıran faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir deyişle teknoloji ve iletişim araçlarında yaşanan bu gelişmeler kentlerin dönüşmesine neden olmuş ve kentlerde ortaya çıkan iş imkânları, toplumsal olanaklar ve hizmetler kentleri göç alan merkezler haline getirmiştir.

Sonuç olarak kent ve kentleşme kavramları üzerinde toplumun herhangi bir kesiminden alınan tüm siyasal kararlar, hukuk, yönetim, uluslararası ilişkiler gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda seyahat, yerleşme ve ticaret özgürlüğüyle ilişkili hukuki kısıtlamalar ve cezalar, iç savaşlar, uluslararası anlaşmazlıklar gibi konular nüfus hareketleri ve ülkelerin sosyo-ekonomik kalkınma politikaları da kentleşme sürecinde etkili olmaktadır (Kara, 2007: 4).

2.3. “Kent Kimliği” Kavramı

Kent kimliği, çalışmanın temel kavramlarından birisi olarak karşımıza çıkmakta ve somut-soyut düzlemlerde farklı unsurların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Kent olgusuyla kentleşme, kentleşme süreçleri ve toplumsal değişimler arasında bir ilişki bulunmakta ve kent kimliği kentte yaşayan insanların algısına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmada kent kimliğinin tanımları ve unsurları üzerinde durulmaktadır. Ancak her disiplin, kent kavramını kendi bakış açısından ele aldığı için, kente dair kavramları da tek bir evrensel tanıma indirgemek zor olmaktadır. Kent ve kente dair kavramlar, niteliklerinin belirleyiciliğine

göre farklı ölçütlerle sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmalar, mimarlık, arkeoloji, sosyoloji gibi farklı disiplinlerin farklı yaklaşımlarıyla açıklanmaktadır (Adaş, 2019: 43).

Kent ve kentleşmeyle ilgili bölümde de bahsedildiği üzere Sanayi Devrimi ve teknolojik gelişmeler ile kent ve kentleşme kavramında değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler kentlerin hızla genişlemesiyle birlikte insanların doğa ve fiziksel çevreyle olan teması azalmasına neden olmakta ve bu durum doğa-insan-mekân ilişkisinde yeni bir arayışı gündeme getirmektedir. Bu nedenle doğa, insan ve fiziki mekânlar arasındaki ilişki için yeni bir seçenek arama ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu noktada Antik Roma'dan günümüze uzanan bir kavram olan "genius loci" veya "yerin ruhu", modern mimarlık kuramında merkezi bir yer edinmiştir (Alayan, 2023: 22). Bu kavram, mekânın sadece fiziksel bir varlık olmadığını, aynı zamanda içinde barındırdığı çok katmanlı özelliklerle var olduğunu vurgulamaktadır. "Genius loci", bir mekânın ruhunu oluşturan coğrafi, tarihsel ve kültürel unsurları içerir (Alayan, 2023: 22). Bu unsurların anlaşılmasıyla, bir yerin ruhu da kavranabilir hale gelir. Özellikle küreselleşmeyle birlikte kimliksizleşen kentler için, bu tür analizlerin önemi artmaktadır.

Son yıllarda, "yerin ruhu" olgusunun giderek daha fazla ilgi çektiği görülmektedir. Bunun nedeni, yeni binaların ve bunun sonucunda oluşan mekânsal bağlılığın azalmasıyla kentlerde ortaya çıkan yeni modern yapıların artması olarak görülmektedir (Alayan, 2023: 22). Bu durum kentlerde bir "kimliksizleşme" sorunu doğurmakta ve "yer" olgusu sadece fiziksel bir mekândan daha fazlasını ifade etmedir (Alayan, 2023: 22). Aynı zamanda da kültürel ve duygusal bağlarla da şekillenen bir kent kurgusu karşımıza çıkmaktadır. Bu özellikler "kentsel kimlik" kavramının da bir parçası olarak görülmektedir. Bu kapsamda kentsel kimlik denildiğinde, belirli bir yerin özelliklerinden türetilen ve insanlarla mekân arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü "kimlik" kavramının özüne bakıldığında da planlanarak üretilmeyen fakat belirli koşulların sürekliliğiyle varlığını devam ettirdiği görülmektedir (Alayan, 2023: 22). Bu noktada çalışmanın temelini oluşturan kent, kimlik ve kent kimliği kavramlarını açıklamak, çalışmanın anlaşılması açısından önemlidir.

Önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere kent kavramının tek bir tanımı bulunmamaktadır. Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler gibi birçok alanın araştırma konusu olan kent kavramı her alan için farklı şekillerde ifade edilmektedir. Ancak sosyologlar tarafından yapılan kent tanımlarına bakıldığında bu tanımlarda yer alan ortak özellikler; nüfus yoğunluğu, iş bölümü, uzmanlaşma ve türdeş olmama şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu özellikler arasında "türdeş olmama" kavramıyla ifade edilen kentin bir kimliğe sahip olmasıdır (Adaş, 2019: 6). Çünkü "kimlik"

kavramı, “herhangi bir canlıyı veya nesneyi diğerlerinden ayıran özgün bir özellik olarak” tanımlanmaktadır (Es, 2007: 47).

Literatürde “kimlik” kavramının tanımına baktığımızda Lynch (1960), kimliği “bir nesnenin diğer nesnelerden farklı olmasını sağlayan unsur olarak” tanımlamaktadır. Webster (1898: 42) ise kimliği, “bir varlığın ayırt edici özelliği” şeklinde tanımlamaktadır. Deniz (2004: 35) ise, “doğada varlığını sürdüren herhangi bir canlı ya da objenin, diğerlerinden ayıran görsel, işitsel ve algılanan teklik durumu” olarak tanımladığı görülmektedir.

Kent kimliği kavramının ise kimlik kavramından daha farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Literatürde kent kimliği ile ilgili tanımlara bakıldığında Çöl (1998: 24);

“Kent imajını etkileyen, her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan, fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen, kentliler ve onların yaşam biçiminin oluşturduğu; sürekli gelişen ve sürdürülebilir kent kavramını yaşatan, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlüktür.”

şeklinde tanımlamaktadır (Çöl, 1998: 29).

Ponti (2007: 24) ise, “kentin sahip olduğu özelliklerden dolayı insanlarda bir ait olma duygusu yaratması” olarak tanımlamaktadır. İnsanlara kente dair oluşan bu ait olma duygusu Prohansky, Fabian ve Kaminoff’un kent kimliği tanımlamalarında da karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımların yanı sıra literatürde kent kimliğine yönelik yaklaşımlara bakıldığında ise bir “kentin” kent olabilmesi için kentin özgün anlamlara sahip olması gerektiği ifade edilmektedir (İlgar, 2008: 7). Bir başka deyişle kentin mekânsal tarifinde kent kimliğine sahip olmasının önemi üzerinde durulmaktadır.

Relp (1976: 109), kent kimliğini “insanların kentte edindikleri deneyimler toplamı” olarak ifade etmektedir. Relp’in kent kimliğine dair tanımına bakıldığında kent kimliği insanların davranış ve düşüncelerinden ortaya çıkan deneyimler üzerinden oluştuğu görülmektedir. Bu diğer tanımlardan farklı bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Bu durum bir kentte kimlik oluşurken sadece kentte yer alan özgün özelliklerin değil kentler arasındaki ortak özelliklerin de kimliği etkilediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle benzerlikler ve farklılıkları bünyesinde toplayan kent kimliği insanların kent içerisinde kurduğu deneyimlere bağlı olarak değişebilen bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kente ruhsal özellikler atfeden Norberg -Schulz (1979: 321)’un kent kimliği görüşünde, her biri farklı ruha sahip olan kentlerin zorunlu olarak kent kimliğini yarattığı üzerine odaklanmaktadır (İlgar, 2008: 8). Bir başka deyişle Norberg-Schulz’un görüşüne göre kent kimliği, çevresel etkenler ile oluşan renk ve dokuya bağlı olan bir olgu olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Bu biçimsel özelliklerin bir araya gelmesiyle kente ait karakteristik bir mekân ortaya çıkmakta ve kentte yaşayan insanlar da süreç içerisinde kentte kendi kültürlerini ve yaşam biçimlerini ekleyerek kente bir bellek oluşturmaktadır (İlgar, 2008: 8). Bu durum bizlere insanların deneyimlerinin kenti şekillendirirken kentin de insan deneyimlerine yön verdiğini göstermektedir. Kısacası kent ve insan karşılıklı olarak birbirini etkileyen iki olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Norberg-Schulz'un görüşüne benzer biçimde Bott Cantrill ve Myers (2003: 67)'in kent kimliği tanımı da insan-kent etkileşimi üzerine odaklanmaktadır. Bott Cantrill ve Myers (2003: 74)'e göre kent kimliği, "kentte yaşayan insanların etkileşimleri ve ihtiyaçlarının birbirleriyle kaynaşması sonucu ortaya çıkan bir olgu" olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde Ardoin (2007: 64) de, kent kimliği görüşünde kentin bir ruha sahip olduğuna vurgu yapmakta ve kentin sahip olduğu bu ruhun dört farklı boyutu olduğunu ifade etmektedir. Kent kimliğinin sahip olduğu bu dört boyut;

- Biyofiziksel yapı ya da fiziksel yapılanmalar,
- Kentin sahip olduğu fiziksel özelliklerden dolayı ortaya çıkan psikolojik durum,
- Kentte yer alan sosyo-kültürel etkenler,
- Politik ve ekonomik etkenler

olarak kategorilendirilmektedir (Ardoin, 2007: 65).

Kent kimliği bu dört boyut üzerinden temellenmekte ve hem kentin hem de kentte yaşayan insanların gelişiminde etkili olmaktadır. Ardoin, Carter ve Dixon (2007) 'un tanımlarında ise kent kimliğinde bireyler arasındaki ilişkiler odak noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Ardoin (2007: 267), bir kentte yer alan fiziksel özelliklere bağlı olarak ortaya çıkan psikolojik durumun sosyo-kültürel etkenlere ilişkisine vurgu yapmakta; Carter (2007: 278), kent ve insanlar arasındaki etkileşimden ortaya çıkan anlamlara odaklanmaktadır. Dixon (2007: 241) ise, kent ve insan etkileşimini "biz" olma olgusuna dair sorularla kent kimliği arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Kent kimliğine dair bu üç yaklaşımın ortak noktasına baktığımızda bir kenti farklı kılan önemli noktanın, kentin kendine ait bir karakteristik özelliğe sahip olması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu karakteristik özellik, kentin ve kentin çevresinde yaşayan insanlara kadar uzanan bir ağ şeklinde zamanla gelişmekte ve kentin kimliği haline gelmektedir. Bir başka deyişle bir kente ilk defa gittiğimizde kentte algıladığımız ya da zamanla belleğimizde oluşan olgular kentin kimliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıklamalar bize göstermektedir ki kentte bir kimliğin oluşması için uzun bir süreç gereklidir. Bu nedenle kente kimlik kazandıran faktörler ayrı olarak değil bir bütün şeklinde ele alınmalıdır. Sonuç olarak her kentte bir katman bulunmakta ve kentin sahip olduğu bu katmanlar farklı bir özelliğe sahip olmaktadır.

Bilgin (2011: 27), kent kimliğini tanımlarken kent kimliğini özgün kılan noktalara odaklanmış ve kent kimliğinin ayırt edici özelliğinin kentte yaşayan insanların kentle bütünleşmesi ve ona anlam yüklemesi olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada Bilgin (2011: 30)'ın kent kimliği tanımına baktığımızda;

“Bir kentin kimliği her şeyden önce, insanların bu kente yükledikleri bir kimliktir. Zira bir kentin benlik/kimlik kavramı, ancak bu kentle ilgili insanların ürettikleri veya taşıdıkları bir zihinsel yapı olarak düşünülebilir. Kuşkusuz bu zihinsel yapının içerdiği imaj veya temsiller, bir kentte vücut bulur.”

şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Bilgin, 2011: 35).

Aynı zamanda Bilgin (2011: 41)'in tanımında kent fiziksel çevre olmanın yanı sıra sosyal, kültürel, ekonomik, politik gibi toplumsal birleşenlere de sahip bir olarak ifade edilmekte ve bu kenti oluşturan bu bileşenlerin kent kimliğine de farklı nitelikler kazandırdığı görülmektedir. Bu noktada bireylerin toplum içerisindeki davranışlarını etkileyen gelenek, inançlar, deneyimler, sosyo-ekonomik yapıların kent ve kentsel kimliğin oluşum sürecinde de etkin rol oynadığını görmek mümkündür (Çöl, 1998: 14). Bir başka deyişle kent kimliği; o toplumun çevresel algıladıklarının ve deneyimlerinin bütünü olmakla birlikte o toplumu etkilemekte ve toplumsal faktörlerden etkilenmektedir.

Kent ve kent kimliğine yönelik bir diğer tanıımı yapan Şahin (2010: 67)'e göre, kent içerisinde onu özgün kılan, toplumun birçok unsurunu içeren, toplumsal olguların eyleme dönüşebildiği çok boyutlu bir süreci taşımaktadır. Bir diğer deyişle kenti oluşturan parçaların tamamının bir araya gelerek birbirleriyle kaynaşması sonucunda ortaya çıkan kent kimliğine hem onu oluşturan hem de onun içini dolduran tüm faktörlerin doğrudan ya da dolaylı olarak katkısı bulunmaktadır (Arık, 2022: 22).

Tüm bu tanımlar ve açıklamalar ışığında görülmektedir ki kent ve kent kimliği kavramlarının tek boyutlu bir biçimde ele almak yeterli değildir. Çünkü kent, içerisinde insanların kenti algılayışlarını, bilgi birikimlerini, deneyimlerini ve kültürlerini kapsayan çok boyutlu bir yapı olarak karşımıza çıkmakta ve bu yapı kent kimliğinin oluşturmaktadır (Bilgin, 2011: 44). Bu noktada görülmektedir ki her kentin uzun süreçler sonucunda inşa ettiği bir kimliği vardır ve bu kimlik bazen ‘kimliksizleşme’ olarak da karşımıza çıkmaktadır (Arık, 2022: 23). Sonuç olarak kentler, inşa ettikleri kimliklerini uzun bir süreç içerisinde ve kentte yaşayan insanların yaşam biçimleri, değerleri, kültürleri ve bu öğelerin değişimiyle ortaya çıkan yeni öğelerden kazanmaktadır. Bu kapsamda her kent kendine ait bir kimlik oluşturmakta ve zaman içerisinde bu kimlik özgünleşerek kente ‘biricik olma’ niteliğini kazandırmaktadır.

2.4. Kent Kimliğinin Oluşumunda Etkili Olan Unsurlar

Kent kimliği bir kenti özgün kılan ve kenti tanımlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kentleşmenin hız kazandığı son yıllarda kentlerin kendine özgü yapılarının ortaya konması kentin kendisini diğer kentlerden farklı kılması olarak görülmektedir. Bu kapsamda kent kimliğinin korunması ve tanınması önemlidir. Kent kimliğini oluşturan ve onu tanımlayan pek çok unsur bulunmaktadır. Kimliği oluşturan bu unsurların bütünü de kenti etkilemekte ve kenti dönüştürmektedir. Bu nedenle bu unsurların tek tek ele alınması kent kimliği olgusunun anlaşılması açısından önemlidir.

Literatürde kent kimliğini oluşturan unsurların sınıflandırılmasına yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Kullanılan en yaygın sınıflandırma “Doxiadis’in çevresel sınıflama sistemi” olarak karşımıza çıkmaktadır. Doxiadis’in sınıflandırma sisteminde kent kimliği; doğal, yapay unsurların yanı sıra kültürel ve psikolojik unsurlardan meydana gelmektedir (Bal, 2018:67). Ilgar (2008:35)’da kent kimliğinin unsurlarını; ekonomik yapı, coğrafi içerik, mimari yapı, kültürel yapı ve yaşam biçimi şeklinde beş başlık üzerinden ele almıştır. Ancak bu sınıflandırmalar fen bilimleri alanında yapılan sınıflandırmalar olarak görülmektedir. Sosyal bilimler alanında ise Göncü (2007:269)’nün sınıflandırması karşımıza çıkmaktadır. Göncü (2007:269)’nün çalışmasında kent kimliğini oluşturan unsurlar: Ekonomik, sosyo-kültürel, toplumsal kimlik, psikolojik ve çevresel kimlik olmak üzere beş başlık olarak sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmada da literatürden yola çıkılarak kent kimliğini oluşturan unsurlar; kentin sosyo-kültürel yapısı, ekonomik yapı, kentin fiziksel yapısı ve kimliksizleşme olarak ele alınacaktır.

2.4.1. Kent Kimliği ve Sosyokültürel Yapı

Bir kent temelde insan ve çevreden oluşmaktadır. Kent kimliği ise o kentte yaşayan insanların kenti algılaması ve deneyimlemesi üzerine inşa edilmektedir. Ancak kent ve kimliği insanların bireysel algılarından öte düşünmek gereklidir. Bu nedenle toplumsal bir algıdan bahsedilmekte ve bunun kent üzerindeki etkilerini irdelemek önemlidir. Bu toplumsal algının oluşmasında kentin sosyo-kültürel yapısı etkili olan unsurlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada bir kentin sosyal ve kültürel yapısı üzerinde de o kentin tarihi, nüfusu ve kültürel özellikleri etkili olduğu görülmektedir.

Kentte yaşayan her insanın bir kimliği vardır. Bu insanların diğerleriyle etkileşimi sonucu kolektif bir algı oluşmakta ve kişilerin sahip olduğu kimliklerinde kente yansması ile kent kimliği oluşmaktadır. Ancak insanların kimlik oluşumu, sadece diğer insanlarla kurduğu

etkileşimle değil, aynı zamanda çevresindeki nesnelerle ve mekânlarla olan etkileşimlerin bir sonucu olarak da ortaya çıkmaktadır. Kentte yaşayan insanlar bilinçli ya da bilinçsiz şekilde deneyimledikleri, edindiği bilgiler, yaşadığı tecrübeler, düşünceleriyle birlikte, aidiyet hissi ve kimlik duygusu bir araya geldiğinde, insanların kimlik oluşumu şekillenmektedir (İlgar, 2008: 25).

Kent kimliğinin sürekli olarak değişmesinde toplumsal ilişkiler, çevre ve yaşam tarzı, bir araya gelmesi etkilidir. Bu unsurlar, toplum içindeki deneyimler, görüşler, inançlar ve davranışlar aracılığıyla sosyo-kültürel yapının şekillenmesine katkıda bulunmaktadır (İlgar, 2008: 25). Bu nedenle, kent kimliği, geçmiş ve gelecek arasında bir süreklilik içinde algılanmaktadır. Bu kapsamda kentin sosyal ve kültürel yapısının, geçmiş ve bugün arasında sürekli bir etkileşim içerisinde olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Kentlerin yaşamış olduğu tarihsel süreç ve birikimin farklı olması o kentin algılanışını ve bugünkü kimliğinin oluşumunda önemli roller oynamaktadır. Kent içerisinde yer alan tarihsel anıtlar ve kentte yaşayan insanların o kentin tarihine yönelik hassasiyetleri buna örnek olarak gösterilebilir. Çalışmanın konusunu oluşturan Ordu kentine bakıldığında kentin içerisinde yer alan Osman Paşa Şadırvanı, Taşbaşı Mahallesinde yer alan “üç kız heykeli” gibi eserlerin yer aldığı bölgeler Ordu kentini diğer kentlerden ayıran ve Ordu denildiğinde insanların aklına gelen mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örnekler Ordu kent kimliğinin oluşumuna etkide bulunmuştur.

Bir kentin sahip olduğu demografik yapı özellikleri de sosyal ve kültürel açıdan kent kimliğinin oluşumunda etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentin demografik özellikleri içerisinde, nüfusun büyüklüğü, yoğunluğu ve artış oranının yanı sıra yaş gruplarının dağılımı ve oranları; çalışan nüfusun yoğunluğu, doğum ve ölüm oranları gibi unsurlar bulunmaktadır (Arık, 2022: 45). Bu unsurların bir araya gelmesi ve kentin yapısına olan etkisi de kent kimliğinin oluşması ve şekillenmesi açısından etkili olmaktadır.

Kültür, insanın yaşamı boyunca edindiği deneyimler, bilgi birikimi, gelenek, görenek ve düşüncelerinin tamamını kapsayan dinamik ve kümülatif bir olgu olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda kültür, bir toplumun yaşam tarzını yansıtan bir olgu olarak da görülmektedir. Bu nedenle bir kentte yaşayan nüfusun niteliğinin anlaşılmasında o kentteki bireylerin sahip olduğu kültürünün bilinmesi önemlidir. Kent kimliğini oluşturan en önemli unsurlardan biri olan kültür de insanların kentle olan ilişkisinin anlaşılmasında önemli bir referans kaynağı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda kent kimliği açısından kültürün; kentsel değerleri, kentleşmeyi, kentli olmayı ve kentin sahip olduğu yaşam tarzını da şekillendirerek kente özgü bir kimliğin

oluşmasını sağlamaktadır. Bu nedenle kültür kent kimliğinin sürekliliği açısından önemli bir etkidir (Arık,2022: 50).

Sonuç olarak kent kimliğinin oluşumunda etkili olan sosyo-kültürel yapılar içerisinde bir kentin demografik yapısı, tarihsel süreci ve kültürü kimliği etkileyen faktörler karşımıza çıkmakta ve bu faktörlerden her biri doğrudan ve dolaylı bir biçimde kent kimliğini şekillendirmektedir.

2.4.2.Kent Kimliği ve Ekonomik Yapı

Toplumun ana unsurlarından birisi o toplumun sahip olduğu ekonomik yapısıdır. Tarihsel süreçte Sanayi Devrimi'nden itibaren ekonomik yapının giderek değiştiği ve geliştiği görülmektedir. İlerleyen süreçte özellikle teknolojik gelişmeler ve küreselleşmeyle birlikte toplumun ekonomik yapısı da gelişmeye başlamıştır. Değişen bu ekonomik yapı kent ve kentleşme üzerinde de kentlilerin yaşam tarzının değişmesiyle etkisini göstermiştir. Özellikle tarımda makineleşme süreci kente olan göçü arttırmış ve bu durum da kentin hem demografik hem de toplumsal yapısında değişimleri meydana getirmiştir.

Bu değişimlerin yanı sıra her kent yer aldığı coğrafyaya bağlı olarak, sahip olduğu çeşitli potansiyellerden de etkilenmektedir. Bu kapsamda kentler ticaret, turizm, sanayi gibi farklı faaliyet alanları üzerinden ekonomik işlevlere sahip olmakta ve bu durum kentin tanımlanmasında da etkili olmaktadır (Büyükcivelek, 2021: 125). Sanayinin ön planda olduğu kentlerde ulaşımın odak noktası olduğu veya diğer kentler ile ilişkisinde sanayinin kilit öneme sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca sanayi kentlerinde üretim ve madencilik de geliştiği ve kentlerle olan ilişkisini etkilediği görülmektedir. Turizm kentlerinde ise kentin çekici özelliklerinin ön plana çıkmasıyla mevsimlik göçlere neden olduğu söylenebilir. Kentlerin sahip olduğu bu farklı ekonomik işlevler, kentlerin kültürünü ve kentin yapısını da bu faktörler üzerinden yeniden kurgulanmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda bir kentin sahip olduğu ekonomik yapı, kentin fiziksel yapısını da etkilemekte ve insanların kent seçiminde önemli bir role sahip olmaktadır.

Ekonomik yapının kent üzerinde olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Özellikle sanayi devrimi, küreselleşme, maden krizleri gibi toplumsal süreçteki önemli ekonomik kırılmalar kenti ve kent kimliğini dönüştürmüştür. Bu dönüşüm kenti meta haline getirmiş ve kenti özgün kılan ve diğer kentlerden farklılaştıran kent kimliğinin giderek kaybolmasına neden olmuştur. Günümüzde küreselleşme karşısında yerelliğin savunan tartışmaların temelinde de kent kimliğinin korunması amaçlanmaktadır. Sonuç olarak bir kentin ekonomik yapısı ve bu yapıda meydana gelen değişimler kent kimliğinin oluşumunda etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmakta ancak

kentin sahip olduğu özgünlüğü kaybetmesine neden olduğu için kent kimliğini olumsuz etkileyen en önemli faktör olarak ifade edilmektedir (Erton,1995:221).

2.4.3. Kent Kimliği ve Fiziksel Yapı

Fiziksel yapı, insanların yaşadığı, belli niteliksel yapıya sahip olan ve algılanan mekân olarak ifade edilmektedir. Bu fiziksel yapı çeşitli etkileşimler ve insan eylemleriyle birlikte doğal ve yapay çevreden meydana gelmektedir (Erton, 1995: 230).

Doğal ve yapay çevre her kentte farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Doğal çevre, bir başka deyişle doğal çevre kimliği; bir kentte insanın üzerinde etkisinin olmadığı, coğrafi özelliklerle ortaya çıkan durumları ifade edilmektedir (Arık, 2022: 46). Ancak insan faktörünün etkisinin olmaması, bu durumla ilişkilerinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Kentin üzerindeki coğrafi yapılar kentin nerede kurulacağını etkilemesi ve arazinin kullanım şeklinin değişmesi noktalarından kent kimliğini etkilemektedir. Bunların yanı sıra iklim özellikleri, su kaynakları, bitki örtüsü gibi faktörler de kentte yaşayan insanların karakteristik özelliklerini belirlemektedir. Bu ekseninde fiziksel çevreden etkilenen insanların yaratmış olduğu algılar da kentte farklı bir kimlik oluşmasına olanak sağlamaktadır (Önem & Kılıçarslan, 2005:345). Aynı zamanda fiziksel yapıdan etkilenen kentlilerin, kente yönelik beklentileri oluşmakta ve bu da kentin fiziksel yapısının süreç içinde değişmesine veya benzer kent yapılarının oluşmasına neden olmaktadır.

Yapay çevre ya da yapay çevre kimliği; insanların ihtiyaçları doğrultusunda mekân veya doğa üzerinde etkilerinden kaynaklı oluşan çevre olarak ifade edilmektedir (Ertürk, 1996: 48). Yapay çevre, insanlar tarafından inşa edilmesi nedeniyle toplumların geçmiş süreçlerindeki deneyimlerinden, bilgilerinden, toplumsal değer ve kültürlerinden izler taşımaktadır. Bu bağlamda kentte yer alan mimari ve diğer fiziki yapılanmalar da kentin kimliğini oluşturmakta ve kentin simgesi haline gelmektedir. Örneğin İstanbul’da bulunan Kız Kulesi, o şehrin simgesi haline gelmiş ve kent kimliğinin oluşumuna önemli katkıları olmuştur. Aynı şekilde Ordu’da da Boztepe’de turistik açıdan kentin simgesi haline dönüşmüştür.

2.4.4. Kent Kimliği ve Kimliksizleşme Tartışmaları

Kent kimliği kente özgün değerler atfeder ve kenti, diğer kentlerden ayrışmasına olanak sağlar. Kent içerisinde yaşayan insanların günlük rutinleri, davranışları ve algıları hem kent kimliğinden etkilenmekte hem de kimliği etkileyen anlamları oluşturmaktadır. Süreç içerisinde toplumda meydana gelen olaylar ve gelişimler kentin sahip olduğu bu anlamları, diğer bir deyişle kent kimliğinin giderek yok olmasına neden olmaktadır. Bu durum “kentin

kimliksizleşmesi” olarak ifade edilmektedir (İlgar, 2008: 35). Son dönemde kent kimliği açısından kritik bir problem olan bu kimlik sorununu meydana getiren nedenlerin ele alınması kent ve kent kimliğinin sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Günümüzde kentlerde meydana gelen hızlı nüfus artışı, göçler ve ekonomik büyüme karşısında yerel yönetimlerin yapmış olduğu hızlı kentsel gelişim projeleri, kentin tarihi ve kültürel dokusunda olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Bu projelerdeki standartlaşma da kentin özgünlüğünü azaltmakta ve kent kimliğini zedelemektedir. Bu süreçte kentte yer alan eski ve tarihi yapıların yıkılıp yerlerine modern binaların inşa edilmesi de kentin tarihi dokusuna zarar vermekte ve kentsel kimliğin kaybolmasına neden olmaktadır.

Sanayi devrimi ve teknolojik gelişme gibi toplumdaki önemli kırılma noktaları küreselleşme sürecini hızlandırmış ve tüketim toplumlarını meydana getirmiştir. Bu bağlamda kentlerde küresel markaların ve zincir mağazaların giderek yayılmaya başladığı ve kentlerin hızlı tüketimden kaynaklı olarak homojenleşen bir yapıya büründüğü görülmektedir. Diğer faktörler gibi bu durum da kentlerin benzersizliğini kaybetmesine ve aynılaşmasına yol açarak, kent kimliğini zedelemektedir.

Bu kapsamda kısaca yukarıda yer verilen bu faktörler, kentlerde yer alan geleneksel yapılarda dönüşüm meydana getirmiş, kentin özgünlüğünü yitirmesine neden olmuş ve kentleri birer meta haline dönüştürmüştür. Kentte yaşanan bu kimliksizleşme süreci geri dönülemez bir durum olarak görülmemelidir Yerel yönetimlerin ve kent planlamacılarının gerçekleştireceği kentsel gelişime katkı sağlayacak politikalar ile kent kimliği sürdürülerek gelecek kuşaklara aktarılmalıdır.

2.5.Kent ve Kent Kimliği Kavramına Yönelik Yaklaşımlar

2.5.1. Henri Lefebvre'in Mekânın Üretimi Kuramı: Kent Kimliği ve Toplumsal Mekânın Yeniden İnşası:

Lefebvre, 20. yüzyılın önemli düşünürlerinden biri olarak, toplumsal teorinin ve kent sosyolojisinin temel taşlarından birini oluşturan "mekânın üretimi" kuramını geliştirmiştir. Lefebvre'e göre, mekân sadece fiziksel bir varlık değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, güç dinamiklerinin ve ideolojilerin üretildiği bir alan olarak ifade edilmektedir (Lefebvre, 2019: 256).

Lefebvre'in düşüncelerinin merkezinde, mekânın kapitalist üretim ilişkileri tarafından nasıl şekillendirildiği ve bu sürecin toplumsal hayat üzerindeki etkileri yer almaktadır. Lefebvre, mekânın sadece bir fiziksel çevre olarak değil, aynı zamanda sosyal pratiklerin ve güç

ilişkilerinin üretildiği bir alan olarak ele alınması gerektiğini düşünmektedir (Lefebvre, 2019: 346). Aynı zamanda Lefebvre'ye göre, modernite sürecinde kapitalizmin gelişimi, mekânın homojenleşmesine ve buna bağlı olarak da günlük yaşamın yeniden üretilmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda yeniden üretim, yalnızca fabrikalarda değil mekân içerisinde de meydana geldiğini öne sürmektedir (Smith, 2017: 140). Bu süreçte kapitalizm ise devamlılığını sadece fabrikaları veya mekânı kontrol ederek veya mekânı üreterek sağlamaktadır. Lefebvre'in mekân vurgusu, kapitalizmin kentsel mekân üzerinden değişim ve kullanım değeri arasındaki kâr elde etme sürecine odaklanmasına işaret eder. Bu bağlamda, mekân yalnızca tükenmek veya yok olmakla sınırlı bir anlam taşımaz, çünkü kapitalizmin mekâna olan ihtiyacı ve mekânın kapitalizm tarafından nasıl şekillendirildiği dikkate alındığında, mekânın kendi başına önemli bir değer arz ettiği anlaşılmaktadır.

Kapitalizm ise sürekliliğini yalnızca fabrikaları, işletmeleri, sanayiye veya mekânı işgal ederek veya mekânı üreterek sağlamaktadır. Bu eksenle Lefebvre'in mekân vurgusu, kapitalizmin kentsel mekân üzerinden değişim değeri ve kullanım değeri arasında elde ettiği kârı dikkat çekerek ve kapitalizmin mekâna ihtiyacı üzerinden ele alınmaktadır. Tüm bu olgular ışığında mekân; tükenmekten ya da yok olmaktan başka anlamı olmayan bir şey olarak düşünülememektedir (Lefebvre, 2019: 124).

Lefebvre, mekânın toplumsal bir ürün olduğunu belirterek bunun algılanışının kolay olmadığını ileri sürmektedir. O, üretilen mekânın düşünceye olduğu kadar, eyleme de bir araç olarak hizmet ettiğine değinmektedir. Ayrıca mekânın toplumsal bir ürün olması ve üretilmesi, mekânı üretim aracı olmasının yanında bir denetim ve güç aracı haline de getirmektedir. Lefebvre'ye göre, mekânı doğuran toplumsal ve politik güçlerin mekâna hâkim olma çabaları başarısız olacaktır ve mekânsal gerçekliğe hâkim olmaya çalışmak, mekânı köleleştirerek mekânın ortadan kaldırılması sonucunu ortaya çıkaracaktır. Lefebvre, mekânının üretiminin devamını ve kendi devamlılığını sağlayan kapitalizmin ihtiyaç duyduğu yardımcının ise planlamacılar olduğunu öne sürmektedir. Bu kapsamda Lefebvre, mekânın politikadan ve ideolojiden soyutlanmış bir nesne olmadığını belirterek, şehir planlamacılarının, kapitalizmin bir aracı olarak gerçekleştirdikleri değişimlerle bir ideolojiyi temsil ettiklerini öne sürmektedir (Güllüpcinar, 2012: 183). Sonuç olarak mekân politik bir nesne olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada planlamacıların rolü bir yandan kapitalizmin istediği mekânın üretimini ve üretim devamlılığını sağlarken, diğer yandan mekânın soyut ve somut olarak düzenlenmesidir.

Lefebvre (2019: 234)'nin belirttiği gibi, mekâna hem somut hem de soyut bir bakış açısıyla yaklaşabiliriz. Somut mekân, günlük yaşamımızın devam ettiği, ihtiyaçlarımızı karşıladığımız

fiziksel bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan, soyut mekân, sadece kullanım değeri yerine kâr ve rant elde etme potansiyeli olan bir mekân olarak görülmektedir. Bu tür mekânlar, kapitalizmin etkisiyle biçimlenmekte ve mekânsal değişim değeri üzerinden değerlendirilmektedir. Kapitalizm, mekân üzerindeki kontrolünü sağlayarak ve bu kontrolü sürdürerek işlerini sürdürmektedir. Bu bağlamda ağırlıklı olarak soyut mekânlar öne çıkmakta ve bunlar daha fazla kâr ve rant getirme potansiyeli taşımaktadır. Diğer yandan mekânın kullanım değeri ise ikinci planda kalmaktadır.

Lefebvre mekânı çok yönlü olarak ele almaktadır. Bu noktada Lefebvre'in kuramı, üç temel boyutta incelenmektedir. Bunlar: Soyut mekân (abstract space), algılanan mekân (perceived space) ve duyumsanan mekân (lived space). Bu boyutlar, mekânın farklı düzeylerde nasıl üretildiğini ve deneyimlendiğini açıklamak için kullanılmaktadır. Soyut mekân kavramı, matematiksel ve bilimsel kategorilerle tanımlanan, standartlaştırılan ve sınıflandırılan mekânın soyutlanmış bir temsilini ifade etmektedir (Lefebvre, 2019: 167). Bu düzeyde mekân, genellikle ölçümler, haritalar, planlar ve teknik çizimlerle tasvir edilmektedir. Ancak Lefebvre'e göre, soyut mekânın oluşturulması sadece teknik ve bilimsel bir süreç ile gerçekleşmemekte; aynı zamanda toplumsal ilişkilerin ve güç dinamiklerinin etkisi altında da meydana çıkmaktadır. Bu kapsamda kapitalist üretim ilişkileri, devlet müdahaleleri ve küresel ekonomik süreçler gibi faktörler, soyut mekânın biçimlenmesinde önemli rol oynamaktadır (Büyükcivelek, 2021: 59). İkinci mekân olan algılanan mekân, bireylerin günlük yaşamlarında deneyimledikleri ve subjektif olarak anlamlandırdıkları mekânı ifade etmektedir (Lefebvre, 2019: 168). Bu noktada, mekânın nasıl algılandığı kültürel, duygusal ve psikolojik faktörlere bağlı olarak değişmektedir. İnsanların mekâna ilişkin duyusal deneyimleri, kültürel mirasları ve kişisel hafızaları algılanan mekânın şekillenmesinde kritik rol oynadığı görülmektedir. Lefebvre, algılanan mekânın, günlük yaşam pratiklerimizdeki etkileşimlerimizin ve toplumsal yapıların nasıl biçimlendiğini anlamak için önemli olduğunu belirtmektedir (Lefebvre, 2019: 169). Üçüncü ve son mekân ise; duyumsanan mekân kavramıdır. Bu kavramda insanların günlük pratiklerde mekânı nasıl yaşadıklarını ve bu mekânın toplumsal etkileşimlerle nasıl anlam kazandığı ele alınmaktadır. Bu kapsamda mekân, fiziksel olarak işgal edilen ve günlük yaşamın içinde kullanılan bir yer olarak görülmektedir (Lefebvre, 2019: 249). İnsanların mekâna yönelik pratikleri, toplumsal yapıların ve güç ilişkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Lefebvre (2019:221)'e göre, duyumsanan mekân, mekânsal pratiklerimizin ve toplumsal etkileşimlerimizin bir ürünüdür ve günlük yaşamın içinde nasıl yeniden üretildiğini bizlere göstermektedir. Üç mekân arasında güçlü ilişkiler olmasına rağmen, bu mekânda birbirlerinden farklı özellikler bulunmaktadır.

Lefebvre'in kuramı, mekânın sosyal, politik ve kültürel anlamlarının nasıl üretildiğini ve dönüştürüldüğünü anlamak için güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Özellikle kapitalist üretim ilişkileri, devlet müdahaleleri ve küresel ekonomik süreçler gibi faktörler, mekânın nasıl biçimlendiğini ve toplumsal pratiklerimizin nasıl kısıtlandığını veya şekillendirildiğini etkileyen unsurlar olarak ifade edilmektedir.

Lefebvre'in mekân anlayışının önemli bir bileşeni olan heterotopi kavramı, mekânın sadece fiziksel özelliklerinin ötesinde, farklı toplumsal pratiklerin ve anlamların üretildiği bir sahne olarak ele alınmasını sağlamaktadır. Michel Foucault tarafından da ele alınan heterotopiler, toplumsal normlardan, kural ve düzenlemelerden sapma potansiyeline sahip alanlardır ve bu alanlar genellikle toplumsal düzenin dışında veya karşısında yer alır. Lefebvre ise heterotopileri, günlük yaşamın ve toplumsal pratiklerin içerdiği çeşitliliği ve çelişkileri vurgulayan kavramlar olarak ele almaktadır (Lefebvre, 2019: 271).

Lefebvre'in heterotopi mekân kavramı, modern kentleşme süreçlerinde ve kentsel yaşamın dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Kentlerdeki heterotopiler, genellikle belirli grupların veya toplulukların kimliklerini ifade ettiği, karşı kültürel pratiklerin gerçekleştiği alanlar olarak işlev görmektedir. Örneğin, gece kulüpleri, sokak sanatı veya alternatif toplulukların oluşturduğu yerler, Lefebvre'in heterotopi mekân kavramının somut örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lefebvre'in heterotopi mekân kavramı, mekânın sadece fiziksel özellikleriyle değil, aynı zamanda onun, sosyal ve kültürel pratiklerle nasıl anlam kazandığını ve bu pratiklerin mekânı nasıl dönüştürebileceğini anlamamıza olanak tanır. Bu kavram, mekânın sadece bir arazi olmanın ötesinde, toplumsal çatışmaların, kimlik oluşumunun ve toplumsal değişimlerin bir yansıması olarak ele alınmasını sağlamakta ve kentlinin kendisine ait olan kamusal mekânları yeniden gündelik hayatına katma girişimi olarak ortaya çıkmaktadır (Çavdar, 2018: 144).

Aynı zamanda Lefebvre'in "mekânın üretimi" kuramı, kent kimliği ve kentsel mekânın nasıl biçimlendiği konularında da önemli perspektifler sunmaktadır. Lefebvre'e göre, kentler sadece fiziksel yapılar değil, aynı zamanda sosyal ilişkiler, kültürel pratikler ve güç ilişkileri tarafından da inşa edilen yaşayan organizmalar olarak ele alınmaktadır (Lefebvre, 2019: 346). Bu kapsamda Lefebvre, kent kimliğini, mekânın üretim süreçlerinin ve günlük yaşamın bir sonucu olarak şekillenen bir fenomen olarak ele almakta ve sadece kent sakinlerinin bireysel özelliklerinden veya kentin tarihsel mirasından değil, aynı zamanda mekânın kullanımı ve anlamlandırılmasıyla da ilişkilendirmektedir (Lefebvre, 2019: 350).

Lefebvre'in kuramı, kent kimliğinin kapitalist üretim ilişkileri ve politik güç dinamikleri tarafından nasıl etkilendiğini de vurgulamaktadır. Kentler, ekonomik büyüme, şehir planlaması politikaları ve sosyal hareketlilik gibi faktörlerle sürekli olarak dönüşürken, bu süreçler kent kimliğinin oluşumunu ve değişimini etkilemektedir. Örneğin, kent merkezlerindeki yenileme projeleri belirli sosyal grupların kent kimliğini etkilemekte ve kentteki mekânsal adalet sorunlarını ortaya çıkarabilmektedir.

Lefebvre'in perspektifi, kent kimliğinin sadece yerel özelliklerle değil, aynı zamanda küresel etkilerle de şekillendiğini vurgulamaktadır (Lefebvre, 2019: 353). Küreselleşme süreçleri, göç, turizm ve iletişim teknolojilerinin gelişimi gibi faktörler, kentlerin kimliklerini ve mekânsal özelliklerini küresel bağlamlarda yeniden tanımlamalarına neden olmaktadır.

Sonuç olarak Lefebvre'in "mekânın üretimi" kuramı, mekânın sadece görsel veya fiziksel özelliklerinin ötesine geçerek, günlük yaşamın bir parçası olarak anlamamız gerektiğini savunmaktadır. Bu kuram, mekânsal pratiklerin, günlük yaşamın nasıl şekillendiğini ve toplumsal ilişkilerde nasıl bir rol oynadığını anlamak için bir çerçeve sunarak, kent kimliği üzerine düşünmemizi ve kent kimliğinin nasıl sosyal, kültürel ve politik dinamiklerle biçimlendiğini anlamamızı sağlamaktadır. Aynı zamanda bu kuram, mekânın üretim süreçlerinin ve toplumsal pratiklerin nasıl anlaşılması gerektiğine dair geniş bir metodolojik çerçeve sunarak, sosyal bilimlerdeki tartışmalara da katkı sağlamaktadır.

2.5.2.Lefebvre'in Kent Hakkı Kuramı: Kentlerde Sosyal Adalet ve Demokratik

Mekânlar

Henri Lefebvre'in kent hakkı kuramı, kentlerde yaşayanların sosyal ve mekânsal adalet taleplerini ele alan ve kentsel yaşamın demokratikleştirilmesi için öneriler sunan önemli bir teorik çerçevedir. Lefebvre'in "mekânın üretimi" kuramı, kentlerin nasıl biçimlendiğini, kimliklerin nasıl inşa edildiğini ve kent mekânlarının nasıl kullanıldığını anlamamızı sağlamaktadır (Lefebvre, 1991: 158). Bu çerçevede, Lefebvre'in kent hakkı kuramı ise kentsel mekânın demokratikleştirilmesi ve sosyal adaletin sağlanması için önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır.

Kent hakkı kavramı, Lefebvre'in eleştirel kentsel kuramının temel taşlarından biri olarak ifade edilmektedir. Ona göre, kent hakkı sadece fiziksel mekânlara erişim hakkı değil, aynı zamanda kentin planlanması, yönetimi ve kullanımı üzerinde yerel halkın etkin katılımını ifade etmektedir (Lefebvre, 1970: 145). Kent hakkı, kent sakinlerinin mekânsal adalet taleplerini ve kent mekânlarının demokratik kontrolünü içeren bir mücadele alanı olarak görülmektedir.

Lefebvre'in perspektifinde kent hakkı, kent mekânlarının kapitalist üretim ilişkileri ve politik güç dinamikleri tarafından nasıl şekillendiğini de vurgulamaktadır (Lefebvre, 1974: 287). Kentlerdeki planlama süreçlerinde ve kent politikalarının oluşturulmasında, genellikle ekonomik çıkarlar ve güç odakları tarafından belirlenen kararlar alınmaktadır. Bu durum, kent sakinlerinin çıkarlarının ve ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine ve mekânın eşitsiz bir şekilde paylaşılmasına neden olmaktadır. Bu eksende kent hakkı kavramı, bu eşitsizliklere karşı bir tepki olarak ortaya çıkmakta ve kentsel mekânların adil ve eşitlikçi bir şekilde nasıl planlanması gerektiğini tartışmaktadır.

Lefebvre'e göre, kent hakkı mücadelesi, kent sakinlerinin günlük yaşamlarını ve toplumsal pratiklerini nasıl etkilediğini de ele almaktadır (Lefebvre, 1996: 201). Kent hakkı, sadece mekânsal erişim ve kullanım hakkını değil, aynı zamanda kent mekânlarının nasıl bir kamusal alan olarak işlev görebileceğini ve toplumsal ilişkilerin nasıl şekillenebileceğini de içermektedir. Bu çerçevede, kent hakkı kavramı, kent sakinlerinin kendilerini ifade edebilecekleri, katılım gösterebilecekleri ve mekânın nasıl kullanılacağına dair söz sahibi olabilecekleri demokratik mekânlar oluşturulmasını savunmaktadır.

Bu kapsamda Lefebvre'in kent hakkı kuramı, kent kimliği kavramıyla derin bir ilişki içindedir ve kentlerin sosyal ve mekânsal yapısını anlamamıza da önemli katkılar sağlamaktadır. Lefebvre'e göre, kentler sadece fiziksel yapılar değil, aynı zamanda insanların kimliklerini inşa ettiği ve kültürel olarak anlamlandırdığı mekânlar olarak da görülmelidir. Bu çerçevede kent hakkı kavramı, kent sakinlerinin bu mekânsal ve sosyal anlamda kendilerini ifade etme ve kimliklerini geliştirme hakkını savunmaktadır.

Aynı zamanda Lefebvre'in kent hakkı kuramı, küresel ve yerel düzeyde kentsel dönüşüm süreçlerinin ve mekânsal adalet arayışlarının anlaşılmasında kritik bir rol oynamaktadır (Lefebvre, 1978: 123). Küreselleşme süreçleri, göç, turizm ve şehirler arası bağlantılar gibi faktörler, kentlerin kimliklerini ve mekânlarını yeniden tanımlamasına olanak tanımaktadır. Ancak bu süreçler genellikle mekânsal eşitsizlikleri derinleştirmekte ve belirli grupların dışlanmasına yol açmaktadır. Bu noktada kent hakkı kavramı, bu eşitsizliklere karşı bir mücadele olarak ortaya çıkmakta ve kentsel mekânların nasıl daha adil ve kapsayıcı bir şekilde yönetilebileceğini tartışmaktadır.

Sonuç olarak, Lefebvre'in kent hakkı kuramı, kentlerde yaşayanların haklarını ve taleplerini nasıl daha etkin bir şekilde dile getirebileceklerini ve kent mekânlarının nasıl demokratikleştirilebileceğini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu kuram, kentsel politika

yapımında ve toplumsal hareketlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynayarak kentlerin geleceğinin nasıl şekillenebileceğini tartışmamıza olanak tanımaktadır.

2.6. Türkiye’de Kentleşme ve Kent Kimliği

İnsanlık tarihine bakıldığında yerleşik hayat düzenine geçildiğinden itibaren kentin varlığından bahsedilmeye başlanmış ve bu da beraberinde kentleşme olgusunu ortaya çıkarmıştır. Süreç içerisinde gelişen ve büyüyen kentlerde içerisinde bulunan toplulukların algılarından ve kültürel özelliklerinden etkilenecek belirli bir kent kimliğine sahip olmuşlardır. Bu kapsamda görülmektedir ki kentler sadece yapılaşan fiziksel mekânlar değil aynı zamanda birçok dinamiğin ilişkisi sonucunda sürekli dönüşen ve değişen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (İnceoğlu, 2004: 60).

Türkiye, kuruluş yıllarından itibaren hızlı bir kentleşme sürecinden geçmiştir. Özellikle 1950’lerden itibaren tarımda yaşanan makineleşme süreci, sanayileşme politikaları ve kırdan kente göç süreci ile birlikte yoğun bir kentleşme süreci içine girmiştir. Özellikle Türkiye’de yaşanan bu kırdan kente göç süreci, insanların büyük şehirlere yönelmesi ve belirli kentlerde yoğunlaşmasına yol açmıştır. Bu durum Türkiye’de kentleşme sürecinin sanayileşmeyle birlikte kentleşmeye başlayan birçok gelişmiş ülkeden farklı şekilde ilerlemesine neden olmuştur. Fakat, kentleşme Türkiye’de sadece nüfusun mekânsal dağılımını değiştirmemiş, aynı zamanda kültürel ve sosyal olarak da önemli değişimler yaşanmasıyla kentin toplumsal yapısı ve kimliğini de dönüştürmüştür. Bu nedenle Türkiye’de kentleşme süreciyle ilgili çalışmalarda, Türkiye’nin yaşamış olduğu politik süreçler de değerlendirilerek ele alınması önemlidir. Bu kapsamda bu bölümde hem tarihsel süreç içerisinde Türkiye’deki kentleşme süreci hem de kentleşme süreci içerisinde Türkiye’de kent kimliğinin dönüşümünde etkili olan aktörler ele alınacaktır.

2.6.1. 1923-1950 Yılları Arası Türkiye’de Kentleşme

Literatürde Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar Türkiye’de kentleşme sürecine bakıldığında kentleşmeyi, 1950 öncesi ve sonrası olarak sınıflandırılarak ele alındığı görülmektedir. 1923-1950 sürecinde Türkiye’de kentleşme hızının oldukça yavaş olduğu söylenebilir. Yaşanılan savaşıardan dolayı oluşan can kayıpları, ülkede yer alan farklı etnik kökene sahip kişilerin ülkelerine göç etmesi ve yeni kurulan bir devlet olması gibi etkenler kentleşme hızının yavaş olmasının nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle de devletin bu süreçte nüfusu artıracak politikalara yöneldiği görülmektedir. Nüfus artırmaya

yönelik uygulamalardan sonra doğum oranlarında artış yaşanmış ve Türkiye’de nüfus gelişmeye başlamıştır (Sencer, 1979: 38).

Bu dönemdeki nüfus verilerine bakıldığında 1927’de 3 milyon 306 bin olan kent nüfusunun, 1935’te 3 milyon 800 bine yükseldiği görülmektedir. Kent nüfusunda yaşanan bu artış, bu dönemdeki kentsel nüfus oranını da etkilemiş ve 1935’te %21 olan kentsel nüfus oranı 1935’te %23,5’e ulaşmıştır Kentleşme hızının yavaş olduğu bu yıllarda iktidarın temel amacı, nüfusu belli bölgelerde yoğunlaştırmak olmuştur. Bu kapsamda Ankara’nın Başkent yapıldığı, sanayi kuruluşlarının da Marmara ve Ege Bölgesi dışında, nüfusu on bini aşmayan ve ulaşım bakımından sıkıntı yaşanmaması adına demiryolunun geçtiği yerleşim yerlerinde kurulduğu görülmektedir (Keleş, 2008: 406). Sonuç olarak Türkiye’de 1923-1950 yılları kentleşmenin diğer ülkelere kıyasla geride kaldığı bir dönem olmasına rağmen Türkiye’de kentleşme sürecinin temeli olması bakımından önemlidir.

2.6.2. 1950-1960 Yılları Arası Türkiye’de Kentleşme

2. Dünya Savaşı’nın etkileri tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de değişikliklere neden olmuştur. Bu süreçte refah devleti algısı ön plana çıkmış ve Türkiye’nin siyasi yapısında da dönüşümler meydana gelmiştir. Bu dönemde Türkiye’de çok partili hayata geçişle birlikte Demokrat Parti’nin iktidara gelmiş olması, devletteki politikaların daha liberal bir hale bürünmesine yol açmıştır. Liberal politikalar ekonomik alanda gelişmelere neden olmuş ve tarımsal faaliyette gerçekleşen bu etkiler, kırdan kente göçü tetikleyerek, Türkiye’de kentleşme sürecini hızlandırmıştır (Niray, 2002: 12). Bu nedenle 1950-1960 yılları Türkiye’de kentleşmenin yoğun olduğu bir süreç olarak ifade edilmektedir.

İstatiksel verilere bakıldığında da 1950’de 5 milyon 244 bin olarak hesaplanan kentli nüfusun, 10 yılda %69 oranında arttığı ve 1960’da 8 milyon 860 bin kişiye ulaştığı görülmektedir. Aynı zamanda kentli nüfusun toplam nüfus içindeki payı da 1950’de %25,1 iken, 1960 yılında %31,9’a çıktığı saptanmıştır. Bu dönemin en önemli özelliği Türkiye’de kentli nüfusta artışın en yüksek seviyede olmasıdır. Yine istatiksel verilere bakıldığında 1945-1955 yılları arasında binde 22,5 olan kentli nüfus artış hızının, 1950-1955 döneminde binde 55,6’ya kadar yükseldiği görülmektedir (Başol, 1984: 61).

Türkiye’nin diğer devletlerden aldığı ekonomik yardımların da kentleşme sürecine etkisi olmuştur. Özellikle Marshall yardımlarıyla birlikte tarımda traktör kullanılmaya başlanması kırsal alanda yaşanan göç ile birlikte kentsel nüfus yapısında değişimlere neden olmuştur. İstatiksel verilere bakıldığında bu dönemde kent nüfusu %19’dan %23’e yükseldiği ve kır

nüfusunda %81'den %77'ye gerilediği gözlenmiştir (Özer, 2004: 55). Ancak yaşanan bu hızlı kentleşme süreci, kentlerin birçok sorunla karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Bunların en başında da kentlerdeki nüfusun artmasıyla yaşanan konut sıkıntısı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan çarpık kentleşme yer almaktadır. Bu durum aynı zamanda Türkiye'de gecekondulaşma sürecini başlatmıştır. İstatistiklere bakıldığında Türkiye'de 1948 yılında 25-30 bin olan gecekondu sayısı 1960 yılına gelindiğinde 240 bine çıkmıştır (Keleş, 2008: 583).

2.6.3. 1960-1980 Yılları Arası Türkiye'de Kentleşme

1960 yılında gerçekleşen askeri darbe süreci ve 1961 Anayasasının yürürlüğe girmesi, Türkiye'de kentleşme sürecinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Yaşanan bu anayasal değişiklik iktidarı, sosyal devlet politikalarına ağırlık vererek, halkın ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda hareket etmeye yönlendirmiştir. 1950'lerden itibaren hızlanmaya başlayan kentleşme sürecinin, 1960'lı yıllarda da devam ettiği görülmüştür. Kentte yaşayan insan sayısı giderek artmaya başlamış ve birçok yerleşim yeri kent statüsü kazanmıştır. İstatiksel verilere bakıldığında, 1960-1975 yılları arasında kent sayısı 28'e kadar yükselmiştir (Sencer, 1979: 73).

Yoğun bir kentleşme sürecinin yaşandığı 1960-1980 yıllarında ulaşım alanında gerçekleştirilen politikalar da kentleşme sürecini etkilemiştir. Aynı zamanda sanayileşmenin hızlanması, kentlerin giderek büyümesi ve kent içerisinde ulaşım araçlarının sayısının ve çeşitliliğinin çoğalması kentlerin yapısında dönüşümlere neden olmuştur (Osmay, 1998: 142). Kentleşmenin ve kent nüfusunun giderek arttığı bu süreçte, konut sıkıntısının yanı sıra ilk kez hava ve çevre kirliliği gibi problemler de ortaya çıkmıştır.

İstatiksel olarak incelediğinde de 1960'ta 8.859.731 olarak hesaplanan kentsel nüfus, binde 43,5'lik artış yaşayarak, 1970'te 13.691.101'e kadar yükselmiştir. Bu artıştan kaynaklı olarak, bu yıllarda kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki payı da %31,9'dan, %38,5'e çıktığı görülmüştür (Işık, 2005: 62).

2.6.4. 1980 ve Sonrası Türkiye'de Kentleşme

Türkiye'de yaşanan sosyal, politik ve ekonomik değişimlerin yaşandığı bu yıllarda, kentleşme yapısında da farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ekonomide serbest piyasanın gelişmesi, kentte yaşayan bireylerin sınıfsal farklılıklar yaşamasına neden olmuş ve bu durum, bireylerin kentle bütünleşmesine engel olmuştur. Bu noktada 1980 ve sonrası süreçte, Türkiye'de kentleşmeyi etkileyen 3 gelişmeden bahsedilmektedir (Tekeli, 1998: 19).

Bunlardan birincisi; Toplu Konut İdaresi'nin kurulması, ikincisi; İmar İskân Bakanlığı'nın kaldırılması, üçüncüsü ise; belediyelerin kent ve imar planlama noktasındaki yetkilerinin

artırılmasıdır (Yılmaz & Çitçi, 2011: 123). Ayrıca İstanbul, İzmir, Ankara başta olmak üzere birçok kentin 3030 sayılı yasa ile “Büyükşehir” statüsü kazanması da önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır (Tekeli, 1998: 23). Bu dönemde kent hayatına ilişkin karar mekanizmalarının değişmesi kentleşmenin yapısında da değişime neden olmuştur. Önceki dönemlerde kent içerisinde yer alan sanayi kuruluşları kent merkezlerinden uzaklaştırılmış ve artık kentte finansal, özel ve kamu kuruluşları etkin olmaya başlamıştır (Tekeli, 2009: 132). Bu durum kentlerdeki konut yapısında da değişimlere neden olarak, gecekonduların dışında yüksek sınıfta yer alan toplulukların yerleşim alanı olarak kullandığı siteleşmeyi meydana getirmiştir. Bu noktada kent, yüksek ve düşük gelirli toplulukların yaşadığı alanlar olarak ayrılmaya başlamış ve kentteki kişilerin birbiriyle olan bağlarının giderek kopmasıyla da bütünleşme problemleri meydana gelmiştir.

İstatiksel verilere bakıldığında, 1980-1985 yılları arasında binde 62,6 olan kentsel nüfus artışı, 1985-1990 yıllarında binde 43,1'e, 1990-2000 yıllarında da binde 26,8'e gerilemiştir. Ancak kentsel nüfus artış hızındaki azalmaya rağmen, kent nüfusu 1990'larda 40 milyonu geçmiş ve toplam nüfus içerisindeki kent nüfusunun payı %65'e kadar yükseldiği görülmektedir. Hem istatiksel hem de yapısal olarak kentleşmede meydana gelen bu farklılaşmayla ilgili olarak Şengül (2009: 145), Türkiye’de 1980 öncesi kentleşmeyi “emek gücünün kentleşmesi” olarak tanımlarken, 1980 sonrası kentleşme sürecini “sermayenin kentleşmesi” olarak tanımlamaktadır. Şengül buradaki ifadesinde, 1980 sonrası süreçte liberalleşme politikalarıyla birlikte İstanbul, Ankara gibi önemli işlevlere sahip kentlerin dışında Anadolu’daki kentlerin de ekonomik ve ulaşım olarak gelişmesi sağlanarak Türkiye genelinde kentleşmede bütünlük sağlandığını ileri sürmüştür.

2.6.5. Türkiye’de Değişen ve Dönüşen Kent Kimliği

Bir kentin tanımlanmasında ve diğer kentlerden farklılaşmasında önemli olan kent kimliği kent içerisinde yer alan birçok faktörden etkilenecek zaman içerisinde değişmekte ve gelişmektedir. Türkiye’de kent kimliğinin oluşumunda ve dönüşümünde etkili olan birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar; meclis, ilgili bakanlıklar ve bu bakanlıklara bağlı kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, dini kuruluşlar, üniversite ve kent halkı olarak sıralanmaktadır. Tüm bu faktörler kent kimliğini küreselleşme, göç hareketleri, kentin metalaşması, kültürlerarası etkileşimler kapsamında etkilemekte ve dönüştürmektedir. Küreselleşmeyle birlikte kentlerde yerel merkezlerin dengelerinde ve mekânsal kullanıma dair kuralların yenilenmesi kurumsallaşmada değişimler meydana getirmiştir. Bu bağlamda kentteki etkin aktörlerde yeni ilişkiler ve dinamikler ortaya çıkmıştır (Keskinok, 2012: 24). Bir

mekân olarak kentin ekonomik, sivil, siyasal, eğitsel gibi birçok farklı niteliklere sahip olduğu görülmektedir. Bunların yanı sıra bireylerin kent kimliği algısında, sahip oldukları kültürel karakter, yaş, cinsiyet ve eğitim durumu gibi faktörlerin de etkisi vardır (Attar, 2013: 56).

Kent içerisindeki yaklaşımlar ve politikalar kentin yaşayacağı her türlü değişimin sağlanması kapsamında aktif bir rol oynamaktadır. Bu değişim sürecinde farklı beklentileri olan bireylerin bir araya geldiği görülmekte ancak söz konusu kamusal politikalar olduğunda konunun ana aktörleri hükümet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada kamusal politikaların aktörleri de meslek odaları, sivil toplum kuruluşları, araştırma merkezleri ve medya gibi kurum ve kuruluşlar olduğu gibi tek tek kişiler de kamusal politikaların aktörleri olarak ele alınmaktadır (Yılmaz & Çitçi, 2011: 197). Türkiye’de kent kimliğinin yaşamış olduğu dönüşüm sürecinin kendine özgü bir yapısı bulunmaktadır.

Meclis, kentin yasal zemine oturtularak içerik kazanması adına ürettiği kentsel politikalardan dolayı kent kimliğini dönüştüren önemli bir yapı olarak ele alınmaktadır. Meclisin yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığı da kentin kültürel değerlerini yaşatmak ve benimsetmek; tarihi varlıkların yok edilmesini önlemek, turizme elverişli bölgeleri ülke ekonomisini geliştirecek şekilde değerlendirmek için gerekli önlemleri almak; kültür ve turizmle ilgili olarak kamu kuruluşlarını yönlendirmek ve özel sektörle iş birliği yapmak amacıyla politikalar üreterek kent kimliğini dönüştüren aktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz & Çitçi, 2011:199).

Aynı zamanda 28 Mart 2007 tarihinde yayımlanan 5609 sayılı Kanun ile Bayındırlık Bakanlığı’nın yetkileri TOKİ’ye devredilmiş ve TOKİ’nin yaptığı uygulamalarla kentsel dönüşümü olumsuz etkileyen bir süreç ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kentte kentin kimliğine ve dokusuna uyumu olmayan TOKİ apartmanları hızla yükseldiği ve mahalle kültürünün de giderek yok olduğu görülmektedir. Kentleşme sürecinin giderek hızlandığı son dönemlerde kentlerin tarihi dokusu ve kimliği ile uyumsuz yapılar kentlerde giderek artmaktadır.

Türkiye’de kent kimliğinin dönüşümünde etkili olan diğer önemli aktör ise kaymakamlıklar olarak ifade edilmektedir. Çünkü kaymakamlar bir şehrin ilçelerinin sorunlarını gidermek ve ihtiyaçları karşılamakla görevlidirler. Aynı zamanda Türkiye’de yasal zorunluluk haline getirilmiş olan kent konseylerinin örgütlenme aşamasında da kaymakamların önemli roller üstlendiği görülmektedir. Kent kimliğinin dönüşümünde önemli olan aktörlerden bir diğeri de belediyeler olarak ifade edilmektedir. Kent konseyleri aracılığıyla belediyelerin kent kimliğinin dönüşümde önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu kamusal kurumların dışında kentin sosyal dokusunu korumak, etnik kimliklerini yaşatmak, tarihsel yapılarını ve kimliğini korumak gibi

çeşitli amaçları gerçekleştirmek amacıyla kurulan sivil toplum kuruluşları da kent kimliğinin dönüşümde oynadığı rol önemlidir.

Din ve etnik köken farklılıkları, kent içi yapının biçimlenmesinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle etnik ve dini açıdan birbirine yakın grupların, kent içerisinde kendi yaşam tarzlarına ve inanç sistemlerine uygun alanlarda ikamet etmeyi tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Bu durum, kentsel mekânlarda sosyo-kültürel farklılaşmalara yol açmakta ve toplumsal ayrışmaların derinleşme riskini doğurmaktadır. Ancak, bu tür farklılıkların kentte toplumsal bir kırılmaya neden olmaması için, dini kanaat önderlerinin kent sakinleri ile kent yöneticileri arasında köprü kuran önemli kent aktörleri olarak rol üstlendikleri görülmektedir.

Kent kimliğinin dönüşümünde etkili olan bir diğer önemli aktör ise üniversitelerdir. Bir üniversitenin bulunduğu kentle kurduğu ilişki ve kentsel yapı üzerinde yarattığı değişim, her kent ve üniversite için farklılıklar göstermektedir. Her kentin kendine özgü tarihsel, coğrafi, kültürel ve toplumsal yapısı, üniversite ile kent kimliği arasındaki etkileşimi belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'nin kentleşme süreci bağlamında üniversiteler, bulundukları kentleri dönüştürme işlevine sahip olup, kentsel gelişimin önemli unsurları olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'de kent kimliğinin dönüşümü, merkezi ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, dini kanaat önderleri ve üniversiteler gibi çok sayıda aktörün dinamik etkileşimiyle şekillenmekte; küreselleşme, göç hareketleri ve kentsel politikalar doğrultusunda sürekli evrilerek kentin sosyal, kültürel ve mekânsal dokusunu yeniden inşa etmektedir.

2.7.Türkiye'deki Çalışmalarda Üniversite ve Kent İlişkisi

Üniversitelerin, kuruldukları yerlere sosyal, ekonomik ve kültürel yönden birçok katkılarının olduğu ve bu yerlerin gelişiminde oldukça etkili olduğu düşünülmektedir (Ergun, 2014: 217). Ayrıca üniversiteler, bulundukları şehir ve bölgedeki ticari kuruluşlarla iş birliği yaparak, birikimlerini sanayiye aktarmakta ve onların işlevselliklerine de önemli katkılar sağlamaktadır. Türkiye'de son yıllarda açılan yeni üniversitelerle birlikte üniversitesiz kent kalmamıştır. Bu kapsamda gerçekleşen öğrenci hareketlilikleri ile kentlerin demografik yapılarında da değişim gözlemlenmiştir. Son dönemde kurulan üniversiteler altyapı ve personel eksikliği nedeniyle eleştirilse de sosyo-kültürel gelişmeyi ve sivil toplumun yaygınlaşmasını teşvik etmektedir (Ergun, 2014: 221). Bir kentte üniversitenin kurulması kentin gelişmesinin ya da değişmesinin önünü açmakta ve bu bağlamda kentleşme sürecini hızlandırarak, kenti sadece ekonomik olarak değil, sosyal ve kültürel olarak da değiştirmektedir. 1950'li yıllardan bu yana Türkiye'deki üniversiteleşme sürecine bakıldığında, üniversitelerin sayısı artmış ve 2010 yılına gelindiğinde

Türkiye’de her ilin en az bir üniversitesi olmuştur. Çoğunluğu Anadolu kentlerinde kurulan üniversiteler, öğrenci ve personel hareketlilikleriyle kentsel yaşamı dönüştürmektedir. Öğrencilerin ve üniversite çalışanlarının Anadolu kentlerine hareketliliği aynı zamanda buraların sosyo-ekonomik, politik ve kültürel yapısında da değişikliklere yol açmaktadır (Ergun, 2014: 223).

Kentlerde meydana gelen bu değişimleri araştıran çalışmalara bakıldığında, genel itibariyle kentte gerçekleşen ekonomik değişimler üzerine odaklandıkları söylenebilir. Kent-üniversite ilişkisiyle ilgili yabancı literatür irdelendiğinde bu ilişkinin “kent-cüppe ilişkisi (town-gown relationship)” şeklinde ifade edildiği görülmektedir (Yavuzçehre, 2016: 236). Üniversite kurulan kentlerin sayısı artmaya başladıkça kent-üniversite ilişkisiyle ilgili çalışmaların boyutlarında değişimler meydana gelmiş ve bu ilişki “kent-üniversite karşıtlığı (town versus gown conflict)” boyutuyla ele alınmaya başlanmıştır (Yavuzçehre, 2016: 236).

Türkiye’deki literatüre bakıldığında ise kent-üniversite ilişkisini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu ise üniversitenin kent üzerindeki ekonomik etkileri üzerine odaklanmaktadır. Bazı çalışmalarda üniversite öğrencilerinin kente dair görüşleri ele alınırken, bazı çalışmalarda ise yerel halkın üniversite öğrencilerine ilişkin algılarına odaklanılmıştır. Türkiye’deki literatür sürecinin başlangıcı 1990’lı yıllara dayanmaktadır (Yavuzçehre, 2016: 236). Bu dönemdeki çalışmalar üniversitelerin, kuruldukları kentlere sağladıkları sosyo-ekonomik etkilerinin neler olduğunu ele almakta ve bu konuda yapılan ilk çalışma da Karadeniz Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim üyelerinden, Saliha Erkonak Aydemir’e ait olduğu görülmektedir (Işık, 2008: 124). Aydemir çalışmasında İstanbul ve Ankara illeri dışında kurulan ilk üniversitelerden biri olan Karadeniz Teknik Üniversitesi’nin (1955) Trabzon ve çevresine ekonomik etkilerini ele almıştır (Aydemir, 1994: 124). Aydemir, 2005 yılında gerçekleştirdiği başka bir çalışmasında ise Karadeniz Teknik Üniversitesi’nin kent ve Karadeniz Bölgesi’ndeki iş dünyası ile ilişkilerini ele alarak, üniversitenin kent üzerindeki ekonomik etkilerinin istihdam üzerindeki rolüne dikkat çekmiştir (Şen-Beyazlı, Aydemir, & Aydemir, 2005: 125).

Üniversitelerin kentin gelişimine etkisini ele alan ilk çalışma ise Murat Özyaba’nın “Kentsel Gelişimde Üniversitenin Rolü: Uludağ Üniversitesi ve Bursa” başlıklı çalışması olarak karşımıza çıkmaktadır (Işık, 2008: 125). Bu çalışmada, Uludağ Üniversitesi’nin bölgesel olarak ekonomik kalkınma ve kentsel gelişme üzerindeki etkileri ele alınmıştır (Özyaba, 1999: 225). Üniversite ve kentsel gelişimle ilgili bir diğer çalışma da 2002 yılında Muhammed Karataş tarafından gerçekleştirilmiştir. Karataş çalışmasında, Muğla Üniversitesi’nin kent üzerindeki

sosyo-ekonomik etkilerini ele almış ve kentin Muğla Üniversitesi'nin kurumsal yapısındaki değişimlere odaklanmıştır (Karataş, 2002:125).

Üniversite ve kent ilişkisini kitap düzeyinde ele alan ilk çalışma ise Sevil Sargın'ın, “Şehirleşme-Üniversiteler: Üniversitelerin Şehirleşmeye Etkisi” başlıklı araştırmasıdır (Işık, 2008: 125). Sargın çalışmasında, Süleyman Demirel Üniversitesi'nin kent üzerindeki etkilerini ele almasının yanı sıra ülkemizdeki üniversitelerin gelişme süreçlerine de odaklanmış ve özellikle Süleyman Demirel Üniversitesi'nin kentin nüfus, kentsel fonksiyonlar ve ekonomik yapısı üzerine olan etkileri ortaya koymuştur (Sargın, 2007). Bu çalışmaların yanı sıra Hatice Atık (1999) Erciyes Üniversitesi'nin, Hatice Erkekoğlu (2000) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin, Recai Çınar ve Selçuk Emsen (2001) Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin, Salih Öztürk vd. (2009) Kars Kafkas Üniversitesi'nin, Hayriye Görkemli (2009) Konya Selçuk Üniversitesi'nin kente ve kentin yer aldığı bölgeye ekonomik etkilerinin neler olabileceği irdelenmiş ve bu etkilerin kenti olumlu yönde ilerlettiği sonucuna ulaşmışlardır (Yavuzçehre, 2016: 236).

Bunların dışında kentte gerçekleşen öğrenci hareketliliği sonucunda, kent içerisinde yaşanan ekonomik durumları ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Hatice Erkekoğlu (2000) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin, Hüseyin Dalğar vd. (2009) Burdur Bucak Meslek Yüksek Okulları'nın, Hüseyin Özer vd. (2010) Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin, Şadan Çalışkan (2010) Uşak Üniversitesi'nin, Abdullah Soysal vd. (2012) Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nin, Gökalp Selçuk ve Selim Başar (2012) Kars Kafkas Üniversitesi'nin, Cemallettin Demireli ve Ercan Taşkın (2013) Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin, Rasim Tösten vd. (2013) Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin, Hakan Arslan (2014) Çankırı Karatekin Üniversitesi'nin, Mücahit Çayın ve Hüseyin Özer (2015) Muş Alparslan Üniversitesi'nin kent ekonomisine öğrencilerin harcamaları üzerinden etkilerini ele almışlardır. Çalışmaların ortak sonucu ise öğrenci hareketliliği ve harcamalarının kent ekonomisinin gelişmesine olumlu yönde katkı sağladığı yönündedir.

Mekân ve üniversite ilişkisine yönelik değişimi inceleyen çalışmalara bakıldığında çalışma sayısının sınırlı olduğunu ve genel olarak Fen Bilimleri Alanında incelemeler olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri alanı dışında, Murat Kasımoğlu (2004) nüfus sayısı az olan kentlerde üniversite kurulması sonrasında yaşanan mekânsal değişimi, Şevket Işık (2008) üniversitelerin Türkiye'nin kentleşme süreci üzerinde etkilerini, Cevdet Yılmaz (2011) kentlerde öğrenci hareketliliği sonucunda meydana gelen kentleşme deneyimini, Hamza Akengin ve Aynur Kaykı (2013) Gazimağusa'da kurulan üniversitelerin kentleşme üzerine olan

etkilerini ele almışlardır. Araştırmalar genel hatlarıyla kentteki sosyal aktivitelerin üniversite öğrencileri için kısıtlı olduğu, ev sahipleri ve öğrenci arasında yaşanan sıkıntıları, kentlerin altyapısal eksiklikleri olduğuna yönelik eleştiriler üzerinden ilerlemiştir. Son dönemde gerçekleştirilen araştırmalara bakıldığında üniversitelerin inovasyon, teknoloji transferi ve bilgi altyapısının oluşturulması yoluyla bilginin yaratılması ve sunulması gibi faaliyetlere odaklanıldığı görülmektedir.

Biz ise bu çalışmada literatürde daha önce yapılanlardan farklı olarak Ordu Üniversitesi örneğinde, üniversitenin şehir üzerindeki sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerini derinlemesine analiz ederken, yerel halk, kamu çalışanları ve esnafların deneyimlerine odaklanarak özgün bir bakış açısı sunmaktayız. Nitel araştırma yöntemiyle yapılan bu çalışma, üniversitelerin kent kimliğine olan katkılarını detaylandırarak diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

2.8.Ordu Kentinin Tarihsel Süreci ve Ordu Üniversitesi

Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Ordu kentinin tarihsel süreci İ.Ö. 17. Yüzyıl kadar geriye gitmekte ve Hitit hakimiyetinde olduğu bilinmektedir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). Hititlerden sonra bölge Friglerin (M.Ö. 1200-670) ve ardından Kimmerlerin egemenliğine girmiştir. Aynı zamanda Yunan Tarihçi Ksenophon (M.Ö.431) "Onbinlerin Dönüşü" adlı eserinde Ordu yöresinin yerli halkı olarak Mossinoikler, Khalibler ve Tibarenler'den bahsetmektedir. Miletoslular, Kimmerler döneminde kıyı bölgesinde ticaret kolonileri kurmuşlardır. Bu süreçten sonra hakimiyeti Med ve Persler devam ettirmiştir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024).

İlerleyen süreçte Ordu, 1207-1461 tarihleri arasında Trabzon Devleti'nin hakimiyetinde kalmıştır. 1461 yılında Trabzon Devleti'ne Fatih Sultan Mehmet son vermiş ama Ordu ve çevresi 1270'lerden 1380'lere kadar Hacıemiroğulları tarafından fethedilmiştir. Hacıemiroğulları Beyliği ordu halinde örgütlediği için başkentlerine Ordu adı vermiş ve böylece Ordu ilinin isminin tarihi kökeni de buna dayanmaktadır. Tarihi kayıtlara bakıldığında ise Ordu bölgesinin resmi adının Fatih Sultan Mehmet tarafından 1455 yılında yaptırılan Tahrir Defteri'nde "Vilayet-i Canik-i Bayramlı" olarak belirtildiği görülmektedir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024).Ordu'nun tarihsel sürecine dair bilgiler 1400'lü yıllara kadar sınırlıdır. Bu tarihten sonrasına dair kaynaklar bulunmamaktadır.

Tarihsel süreçte Trabzon'un en gelişmiş kaza merkezi olarak bilinen Ordu, Meclisteki büyük mücadeleler sonucunda 4 Aralık 1920'de tarihinde "bağımsız sancak" haline getirilmiş ve bu kararla birlikte 69 sayılı kanunla 4 Nisan 1921'de il olarak kent kimliğini inşa etmeye

başlamıştır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). Ordu'nun, 2023 yılı itibarıyla yaklaşık 776.000 nüfusa sahip olduğu görülmektedir. İl genelinde nüfus dağılımı kıyı kesimlerinde yoğunlaşmıştır; il merkezi Ordu'nun yanı sıra Ünye, Fatsa, Perşembe gibi büyük ilçeler önemli nüfus merkezleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Coğrafi olarak baktığımızda Ordu kenti, 41° kuzey paraleli ve 37° ve 38° doğu meridyenleri arasında, Karadeniz Bölgesi'nin, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer almaktadır (Ordu Net, 2019). Kentin batı kesiminde Samsun, doğu kesiminde Giresun, güney kesiminde Tokat ile Sivas illeri bulunmaktadır (Ordu Net, 2019). Kıyıdan itibaren güneye doğru gidildikçe yükseltinin giderek arttığı görülmektedir. Kentin iklimine baktığımızda ise, denize kıyısı olan Ünye, Fatsa, Perşembe, Altınordu ve Gülyalı ilçeleri ile Canik dağlarının kuzeye bakan yamaçları üzerinde yer alan İkizce, Çaybaşı, Akkuş, Kumru, Korgan, Çamaş, Çatalpınar, Kabataş, Gürgentepe, Aybastı, Gököy, Ulubey ve Kabadüz ilçeleri arasında yükseltinin etkisiyle belirgin farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Sahil kesimindeki ilçelerdeki iklim farkında ise yükseltiye ek olarak dağların uzanışının da rolü olduğu görülmektedir. Kentin iklim yapısının kenti ekonomik, hizmet standardı, yaşam kalitesi bakımından etkilediği ve nüfus üzerinde de rolü olduğu gözlenmektedir (Ordu Net, 2019).

Ordu'nun ekonomik yapısının ise, tarım, hayvancılık, turizm ve hizmet sektörleri üzerine kurulu olduğu görülmektedir. Tarımda fındık başta olmak üzere çay, mısır, fasulye gibi ürünler yetiştirilirken, hayvancılık ise özellikle küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile önemlidir. Turizm potansiyeli ise ilin doğal güzellikleri, plajları ve tarihi yapılarıyla desteklenmektedir. Ayrıca son yıllarda tarım dışı sektörlerdeki gelişim ve küçük ölçekli sanayi faaliyetleri de ekonomik çeşitliliği arttırdığı gözlemlenmektedir. Aynı zamanda Ordu ili, zengin bir kültürel mirasa sahip olduğu görülmekte ve bu miras yerel halkın günlük yaşamını önemli ölçüde etkilemektedir. Yöresel kültür, geleneksel el sanatları, halk oyunları ve müzikler, ilin sosyal dokusunu zenginleştirmektedir. Yıl boyunca düzenlenen festivaller ve etkinlikler, kültürel etkileşim ve toplumsal birleşmeyi desteklediği görülmektedir.

Bunların yanı sıra Ordu'da, eğitim ve sağlık hizmetleri açısından da yeterli bir altyapıya sahip olduğu gözlemlenmektedir. İl genelindeki okullaşma oranı yüksek olmakla birlikte çeşitli eğitim kurumları da bulunmaktadır. Sağlık hizmetleri ise il merkezi ve ilçelerdeki sağlık kuruluşları aracılığıyla sunulmaktadır. Bu hizmetler, ilin genel refah seviyesini artırmada önemli bir rol oynamaktadır.

Kentteki tek üniversite olma özelliği taşıyan Ordu Üniversitesi ise, 17 Mart 2006 tarih ve 26111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 15 yeni üniversite kurulması hakkındaki

5467 Sayılı Kanun ile kurulmuştur. Üniversite; Ondokuz Mayıs Üniversitesinin Ünye İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sağlık Yüksekokulu ve Mesudiye Meslek Yüksekokulu ile Karadeniz Teknik Üniversitesinin Ziraat Fakültesi ve Meslek Yüksekokulunun bir araya getirilmesiyle birlikte kurulmuştur. İlerleyen süreçte Ordu Üniversitesi'ne Tıp, Güzel Sanatlar, Dış Hekimliği ve Eğitim Fakülteleri; Fen, Sosyal ve Sağlık Bilimleri Enstitüleri; Devlet Konservatuvarı, Beden Eğitimi ve Spor, Turizm Otelcilik Yüksekokulları ile Fatsa, Ulubey, Akkuş, Aybastı ve İkizce Meslek Yüksekokulları da eklenmiştir (Ordu Üniversitesi, 2018). Üniversitenin hedefleri arasında, öğrenci kabul eden tüm programları hazır hale getirmek, onları akademik, teknik ve fiziksel olarak donatmak ve ulusal eğitim ve araştırma politikası yönergeleri doğrultusunda ülkemize mümkün olan en büyük faydayı sağlamaya odaklanmak yer almaktadır.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1.Araştırmanın Önemi ve Amacı

Üniversiteler hem bir eğitim kurumu hem de kuruldukları yerleşim alanlarına etkileri açısından birçok çalışmaya konu olmaktadır. Çalışmanın geride kalan kısımlarında, “Türkiye’deki Çalışmalarda Üniversite ve Kent İlişkisi” başlığı altında, belirtildiği üzere Türkiye’de, üniversite ve kent ilişkine yönelik gerçekleştirilen çalışmaların 1990 ve 2000’li yıllardan itibaren giderek arttığı görülmektedir. Özellikle sosyal bilimlerde, kent sosyoloji alanında üniversitelerin kentlerin gelişmesine katkısını gösteren çalışmalar ağırlıktadır. Fakat bu çalışmaların yanı sıra literatürde, Şahbudak ve Öztürk (2017)’ün çalışmalarında olduğu gibi üniversitelerin bulundukları kentte yaşayan bireylerin, üniversiteye dair algılarını ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların olduğu da görülmektedir.

Sosyal bilimler dışında mimarlık alanında da kent-üniversite ilişkisini ele alan ve üniversitelerin kentlerin mekânsal yapılarını değiştirerek, onların nasıl birer marka-kent haline geldiğini göstermeye çalışan araştırmalarda mevcuttur. Bu kapsamda Evrim İlgar (2008)’in Eskişehir üzerine yapmış olduğu çalışma örnek olarak gösterilebilir. İlgar, “Kent kimliği ve kentsel değişimin kent kimliği boyutu: Eskişehir örneği” isimli çalışmasında, Eskişehir’in kent kimliği ve kimlik öğelerinde zaman içinde meydana gelen değişimleri mekânsal açıdan ele almıştır. Elde edilen bulgular neticesinde, üniversitenin kente katılan mekânsal bir değer olarak, kent kimliğinin şekillenmesinde etkili olduğu sonucuna varmıştır. Aynı zamanda Acar (2023: 170)’da çalışmasında, Tunceli kentinin yaşamış olduğu kentsel değişimi, Munzur Üniversitesi’nin kuruluşu paralelinde ele alarak değerlendirilmiş ve sonuç olarak da Munzur Üniversitesi’nin, kentin ekonomik, demografik, sosyo-kültürel ve mekânsal gelişimine sınırlı düzeyde etkisinin olduğunu belirlemiştir.

Bunların dışında Âdem Sağır ve Ercan Dikici (2011) tarafından ele alınan, “Yeni Göçmenlik Mekanları Olarak Yeni Kurulan Üniversiteler: Ordu Üniversitesi Örneğinde Öğrencilerin Bütünleşme Sorunları” başlıklı çalışmada: Yeni kurulan Ordu Üniversitesi’nin almış olduğu öğrenci göçleriyle sosyo-ekonomik açıdan Ordu İlinin nasıl etkilendiğini ve öğrencilerin kente uyum konusunda yaşamış oldukları problemlerin neler olabileceği üzerinde durulmuştur.

Kent-üniversite ilişkisi bağlamında bugüne kadar yapılan çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada, Ordu Üniversitesi’nin Ordu kent merkezi üzerindeki çok boyutlu etkileri

derinlemesine irdelenecektir. Araştırma, üniversitenin kent kimliğinin dönüşümündeki rolünü belirlemeyi hedeflerken, bu etkinin sosyo-kültürel, ekonomik ve mekânsal boyutlarını ayrıntılı olarak ele almayı amaçlamaktadır. Ordu Üniversitesi'nin kuruluşu ve büyümesiyle birlikte, kentin sosyal dokusunda meydana gelen değişimlerin yanı sıra, yerel ekonomiye sağladığı katkılar ve kentsel mekanların yeniden şekillenmesi gibi faktörler de bu incelemenin odak noktalarından birini oluşturacaktır. Çalışma, bu etkilerin yalnızca üniversite-kent ilişkisi bağlamında değil, aynı zamanda yerel halkın, esnafın ve yerel yönetim çalışanlarının deneyimleri ve görüşleri üzerinden de değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu noktada, üniversitenin kent kimliğine olan katkısı ve kentsel dönüşüm süreçlerine yaptığı etki, kapsamlı bir literatür taraması ve saha çalışmalarıyla desteklenerek ortaya konulacaktır. Bu kapsamda literatürde, kent-üniversite ilişkisini ele alan çalışmalar bulunmakta ancak kenti bir sosyal üretim mekânı olarak ele alan araştırmalar sınırlı düzeyde kalmaktadır. Bu nedenle yapılan bu çalışmanın, üniversite-kent kimliği ilişkisini, Ordu kentini toplumsal üretim sağlayan bir mekân bağlamında ele alması önem teşkil etmektedir. Ayrıca Ordu İli özelinde üniversite ve kent hakkında yapılan çalışmaların, çoğunlukla kentin ekonomik ve tarımsal etkilerine odaklanılarak yapılmış olması, bu çalışmanın ise ekonominin yanı sıra toplumsal ve kültürel etkilerini kent kimliği üzerinden ele alması da çalışmayı özgün kılacağı, kent sosyolojisi ve üniversite-kent ilişkisi tartışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Sahanın Tanıtımı ve Sahaya Erişim

Araştırma Ordu'da yaşayan kent sakinlerine uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini Ordu'nun Altınordu ilçesinde yaşayan 30 yaş üstü kent sakinleri, işletme sahipleri ve kamu çalışanları oluşturmaktadır. Bu çalışmada 30 yaş üstü bireylerin seçilmesinin temel nedeni, bu kişilerin kentte uzun süre yaşamış olmaları ve dolayısıyla kentin tarihsel ve sosyo-kültürel dönüşümlerine tanıklık etmiş olmalarıdır. Ordu kentinin kimliğinin ve yapısının, özellikle üniversitenin kuruluşu ve gelişimiyle nasıl değiştiğini anlamak için, kentte belli bir süre yaşamış kişilerin deneyim ve gözlemlerine başvurulması önemlidir. 30 yaş ve üstü bireylerin, bu değişim süreçlerini daha iyi kavrayabilecek bilgi ve deneyime sahip olmaları nedeniyle seçilmiştir. Ayrıca, bu yaş grubundaki bireylerin, kentin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına dair daha derinlemesine ve kapsamlı bir anlayış geliştirdikleri varsayılmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın amacına ulaşması ve kent kimliği dönüşümünü daha iyi anlayabilmek için bu yaş grubunun seçilmesi uygun bulunmuştur.

Seçilen örneklem kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniğinin uygulanmasına karar verilmiştir. Verileri toplamak amacıyla kullanılan görüşme formu,

literatürdeki üniversite ve kent çalışmaları taranarak çalışmanın amacına uygun bir biçimde hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken, kent-üniversite ilişkisini ele alan literatür dikkate alınmıştır.

Araştırmanın veri toplama sürecini tamamlamak için Ordu'nun Altınordu ilçesinde ikamet eden 30 yaş üzeri kent sakinleri, işletme sahipleri ve kamuda çalışan bireylere ulaşılmış ve mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle Altınordu ilçesinde ikamet edenler, işletme sahibi olanlar, Altınordu Belediyesi'nde veya derneklerde çalışan kişiler ile iletişime geçilmiştir. İletişime geçilen kent sakinleri ve kamu çalışanlarına araştırmanın amacı anlatılmıştır.

Altınordu Belediyesi, katılımcılara erişilmesi, konunun derinleştirilmesi, üniversite ve kent konularında geniş bilgi ve destek vermiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler farklı ortamlarda gerçekleşmiştir.

Kent sakinleriyle yapılan görüşmeler ev ve iş ortamında gerçekleşirken, kamu çalışanlarıyla yapılan görüşmeler ise Altınordu Belediyesi'nde gerçekleşmiştir. Ancak görüşmelerle ilgili bazı katılımcıların ses kaydı alınırken çekingen yaklaşımlar sergilediği ve rahat cevap vermediği gözlemlenmiştir. Bu katılımcıların ses kaydı kapatıldıktan sonra, anlatmak istediklerini derinleştirdikleri ve daha fazla örnek vererek samimi cevaplar verdikleri görülmüştür. Bu nedenle bu katılımcılarla yapılan görüşmelerde görüşme notları alınmıştır. Aynı yol, telefon ile yapılan görüşmelerde de izlenmiştir. Bunların yanı sıra katılımcılar, gerçekleştirilecek olan araştırmaya ilgi duymuş ve kentin gelişmesi adına üniversiteye dair çalışmaların yapılmasının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşmeler Mayıs 2024 tarihinde gerçekleştirilmiş ve katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler, ortalama 20 dakika ile 40 dakika arasında değişiklik göstermiştir.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada Ordu kentinin seçilmesinin nedeni hem bir kent sakini olarak bu kentte ikamet ediyor olmam, hem de yaşadığım bu kentte üniversitenin kurulmasından sonra yaşanan değişimlere ve kent sakinlerinin deneyimlerine tanıklık etmiş olmamdır. Kent sakinlerinin deneyimlerini aktarabileceğimiz en iyi yöntemin nitel araştırma yöntemi olduğuna karar verilmiş ve bu noktada görüşme soruları hazırlanarak katılımcılara uygulanmıştır. Araştırma kapsamına dahil olan katılımcılar amaca yönelik örneklem ile belirlenmiştir. Katılımcılarla hem yüz yüze görüşmeler hem de telefon ile görüşmeler yapılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmeler, katılımcıların uygun olduğu zaman aralığında ikamet ettikleri veya çalıştıkları iş

ortamlarında, gerçekleştirilmiştir. Bu yüz yüze yapılan görüşmelerin yanı sıra katılımcılarla, uygun zaman dilimleri göz önüne alınarak, telefon ile de görüşmeler yapılmıştır.

Ordu'nun Altınordu ilçesinde ikamet eden 30 yaş üzeri 20 kamu veya vakıf çalışanı, 20 esnaf ve kent sakiniyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde katılımcılara araştırma ve görüşmenin nasıl gerçekleşeceğine dair ön bilgi verilmiş ve sonrasında soruların cevaplanması sağlanmıştır. Araştırma kapsamında yeterli veri sağlandığı ve elde edilen veriler doyum noktasına ulaştığı noktada araştırmaya son verilmiştir. Bu bağlamda araştırmaya dahil olan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini içeren tabloya, tezin ekler bölümünde yer verilmiştir.

3.4.Araştırmanın Veri Analizi

Araştırmanın veri toplama sürecinde katılımcılara nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme formu, gerçekleştirilecek araştırmanın amacına uygun bir biçimde üniversitenin kente etkisi ve kent kimliğinde yarattığı değişimleri anlayabilmek adına literatür taraması yapılarak oluşturulmuştur. Literatür taraması sonucunda görüşme soruları hazırlanarak katılımcılara uygulanmıştır. Görüşmeler sırasında araştırma doyumuna ulaşmış ve veri analizi kısmına geçilmiştir. Bu noktada verilerin analizinin daha verimli olması ve bilgi kaybı olmaması adına katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların izni dahilinde ses kaydı alınmış, izni olmayan katılımcıların cevapları birebir not alınmıştır. Görüşmelerden sonra her görüşmenin ses kaydı ve notları detaylı bir şekilde incelenerek yazılı bir doküman haline getirilmiş ve doküman üzerinden görüşmelerin analizi yapılmıştır.

Araştırmanın veri analizi sürecinde tematik analizler yapılmıştır. Neuman (2012:465)'a göre nitel bir araştırmanın veri analizi bazı aşamalardan oluşmaktadır. Öncelikle araştırmadaki değişkenler kavramlaştırılmakta sonrasında ise yeni kavramlar oluşturulmakta, düzenlenmekte ve veriler kodlanarak anlamlar çıkarılmaktadır.

Verilerin analiz sürecinde tematik analiz ve kodlama yapılmıştır. Nitel araştırmanın veri analizi sürecinde kodlama aşaması veri analizin ayrılmaz bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır (Neuman, 2012: 663). Bu kapsamda ilk aşamada verileri kodlanarak temalara ayrılmıştır. Temalara ayrılan verilen incelenmiş ve araştırma verilerinden elde edilen cevaplar kodlanarak kategorilere ayrılmıştır. Kategoriler beş temaya ayrılmış ve ayrılan bu temalar şu şekilde sıralanmaktadır;

1) Kent ve kentlinin tanımlanma biçimleri

- 2) Ordu’da değişen kent ve kent kimliği
- 3) Ordu Üniversitesi ve ekonomik etkileri
- 4) Öğrenci göçlerinin kent kimliğine demografik etkileri
- 5) Ordu Üniversitesi'nin sosyokültürel etkileri

Beş tema üzerinden veriler incelenerek bulgular elde edilmiştir. Görüşmeler kapsamında elde edilen verilerin analizi oluşturulurken literatürle birlikte değerlendirme yapılmıştır. Aynı zamanda araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcıların görüşlerini rahat ifade edebilmeleri için araştırmanın gizlilik ilkesi dahilinde bilgileri gizli tutulmuştur. Katılımcıların kimlik bilgilerine yer verilmemiş ve kodlanmıştır. Katılımcılardan kent sakini ve işletme sahibi olanlar H, dernek başkanları DB ve kamu kuruluşunda çalışanlar K şeklinde isimlendirilmiştir.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın, Ordu ilinin Altınordu ilçesinde ikamet eden 30 yaş üzeri kent sakini, esnaf ve kamu çalışanları üzerinde uygulanarak gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Gerekli açıklamaların yapılmasına rağmen ses kaydı sırasında çekimser cevap verdikleri ve ses kaydı kapandıktan sonra kendilerini daha rahat ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca bazı katılımcılar ses kaydı alınmasına izin vermeyip not alınmasının kendilerini daha rahat hissettireceğini ifade etmişlerdir. Bu nedenle veri toplama sürecinde ses kaydının yanı sıra not alımı her katılımcıda uygulanmıştır. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise özellikle Cumhuriyet mahallesinde uzun süre ikamet eden kent sakinlerinin bulunması olmuştur. Yeni yerleşim alanları inşa edildiği için mahallede yaşayan çoğu kent sakinin ikamet süresi ortalama 1-3 yıl civarı olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle araştırmada katılımcıları Ordu’da belli süre yaşayarak kent içerisindeki değişim ve dönüşüm süreçlerini deneyimlemiş kişiler olması bakımından 30 yaş ve üzeri ve Altınordu ilçesinin karma mahallerinde ikamet eden 20 kent sakini, kent kimliğini belirleyen önemli unsurlardan belediye, valilik ve sivil toplum kuruluşlarında yer alan 20 kamu çalışanları üzerinden gerçekleştirilmiştir.

3.6. Araştırma Sürecinde Etik

Araştırmanın uygulama kısmına geçilmesi adına görüşme formu ve gerekli belgeler Ordu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’na başvurulmuş ve uygulanacak görüşme formunun etik yönden uygun olduğuna dair karar alınmıştır. Çalışmaya dahil olan katılımcılara, öncelikle çalışmanın amacı ve öneminden bahsedilmiş ve çalışmanın tamamen gönüllülük esasına dayanarak gerçekleştirileceği bu nedenle de katılım

sağlamak istemedikleri takdirde görüşmenin sonlanabileceği bilgisi verilmiştir. Bu şekilde tüm katılımcılara, çalışmanın kent kimliğini ve yapısını anlamak açısından önem arz ettiği için görüşme sırasında kendilerini güvende hissederek cevap verebilmeleri adına etik değerler ve hakları anlatılmıştır. Böylelikle araştırma hem etik değerlere uygun biçimde ilerlemiş hem de katılımcıların içten cevap vermeleri sağlanmıştır. Ayrıca katılımcılara kişisel bilgilerin gizliliği ilkesi kapsamında bilgilerinin korunacağı hakkında bilgi verilmiş ve görüşmeye bu bilgilerden sonra başlanmıştır. Bu noktada katılımcıların bilgilerinin korunması amacıyla her katılımcıya kod verilmiş ve araştırmanın veri analizi bu kodlar üzerinden analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme sırasında analizin daha kolay gerçekleştirilebilmesi ve veri kaybının sağlanmaması adına ses kaydı alınması gerekmektedir. Bu kapsamda katılımcıya alınacak ses kaydının araştırmacı dışında kimse ile paylaşılmayacağı ve araştırma sonrasında kayıtların silineceğine dair bilgi verildikten sonra izinleri doğrultusunda ses kaydı alınmıştır. Araştırma için gerekli tüm etik değerlere uyularak çalışma sorunsuz bir biçimde gerçekleştirilmiştir.

3.7. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde bir mekân olarak kentin ve kentin unsuru olan kentlinin bireyler tarafından nasıl algılandığına yer verilmektedir. Bu noktada kentin ve kentlinin tanımlanma biçimleri sonrasında ise çalışmanın ana öznesi olan üniversitenin kent kimliğinin dönüşümünde demografik, ekonomik, mekânsal ve sosyokültürel etkileri üzerinde durulacaktır.

3.7.1.Ordu'yu Yeniden Tanımak: Kent ve Kentlinin Tanımlanma Biçimleri

Çalışmanın geride kalan bölümlerinde literatürden hareketle belirtildiği üzere, kentin birçok tanımı bulunmaktadır. Ancak bu tanımlarda ortak olan özellikler kentin demografik, büyüklük ve heterojenlik gibi unsurları içerisinde barındırmasıdır. Bu bağlamda kente yönelik en genel tanımlamayı yapan Keleş (2010:54)'e göre kent, “insanların barınma, sağlık, ulaşım, sosyal ve eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılayan bir mekân” olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan bu araştırmada da katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların, kenti tanımlama biçimleri literatürle paralellik taşıdığı ve kenti, bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan bir mekân olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Bu kapsamda H13'ün söyledikleri dikkat çekicidir:

“Kent, medeniyetin yerleşim hali olmalıdır. Medeni bilgi birikime ve kültüre sahip insanların ikamet ettikleri, sosyalleşebildikleri ve ekonomisinin canlı olduğu konum olarak nitelendirebilirim.” (H13)

Bir başka katılımcı ise bu konuda şunları söylemiştir:

“Kent gerek kültür merkezleri gerek sosyal ortamlarıyla ve gerek iş gücüyle orada yaşayanlar için yeterli özelliklere sahip bir yer olmalı yoksa küçük bir yer olmaktan öteye geçemez.” (DB1)

Katılımcı K16’da kentlerin yalnızca belirli alanlara odaklanmak yerine, çeşitli ihtiyaçları ve beklentileri karşılayacak şekilde kapsamlı ve dengeli bir yapı sunmaları gerektiğini vurgulamaktadır:

“Toplum içinde yaşayan her bireyin ihtiyaçlarına, beklentilerine karşılık verebilmeli. Ben ihtiyacımı başka şehirde karşılamamalıyım. Sadece tarıma dayalı, sadece sanayiye dayalı, sadece kültüre dayalı değil de hepsinin bir arada olduğu bir kent olmalı.” (K16)

Bu bağlamda, katılımcıların vurguladığı gibi, kentlerin hem ekonomik hem de sosyal anlamda dengeli ve çok yönlü bir yapıya sahip olması, tüm bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için kritik öneme sahiptir. Bu, sadece tarıma, sanayiye veya kültüre dayalı değil, her alanda hizmet sunabilen kapsamlı ve entegre bir kent yapısının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde katılımcı K14’de kenti ihtiyaçlar üzerinden tanımlamış ve kentin sahip olması gereken sosyal özelliklerine vurgu yaparak, bu konuda şu ifadelere yer vermiştir:

“Kent insanın sosyal yaşamında, gündelik yaşamında ihtiyaç duyabileceği her şeye ulaşabileceği, kolaylıkla erişebileceği ve çeşitliliğin de elinin altında tutabileceği bir alan olması gerekir. Böyle olduğunda yaşam biraz daha kolay olur.” (K14)

Katılımcı K15’in de katılımcı K14’ü destekler nitelikte ifadesi bulunduğu görülmüştür:

“Kent önce her şeyiyle sosyal özelliklere sahip olmalıdır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir. Çünkü kent aynı zamanda sanayi şehri anlamına da gelir. Dolayısıyla orada çalışan insanların sosyal vakit geçireceği alanlara sahip olmalı.” (K15)

Lefebvre (2015:315), kente dair görüşlerinde bir mekânda zıtlık ve tamamlayıcılığın bir arada bulunduğunu ifade etmektedir. Bu noktada kent bireyler tarafından tanımlanırken hem sahip olduğu zıtlıklar hem de birbirini tamamlayan unsurlarla karşımıza çıkmaktadır. Katılımcı H8’in kent algısında sakinlik ve canlılığın bir arada olması bu görüşü destekler niteliktedir:

“Kenti nasıl tanımlarım? (Düşünüyor) Sakinliğin ve canlılığın bir arada oluşunun yansıması olarak tanımlayabilirim. Bence hem cıvıl cıvıl hem de sakin olan bir kent insanın hayattan beklentilerinin karşılanmasında da kendini bulmasında da çok önemli.” (H8)

Kent, TDK’nin tanımında ‘büyük yerleşim yeri’ olarak ifade edilmektedir. Ancak kent yerleşim yeri olmasının ötesinde anlamlara sahiptir. Sosyolojik olarak kent ‘nüfusunun

çoğunun sanayi ve hizmet alanında çalışan, tarımsal sektörün olmadığı yerleşim alanı” olarak tanımlanmakta ve kentin sahip olduğu unsurlarla kent olabildiği ifade edilmektedir (Es, 2007:78). Bu kapsamda kentin tek bir özellik üzerinden tanımlamak zordur çünkü içerisinde birçok unsuru barındıran bu kavram, kendini aşan özellikleriyle dikkat çekmektedir. Katılımcı K17’nin kent algısına dair görüşleri bunu destekler biçimde:

“Kentın sözlük anlamını düşünürsek en büyük yerleşim birimi diyebiliriz. Kent bence güvenlik, eğitim, sağlık, sanayi, üretim ve tüketimde yeterli hizmet verebilmeli diye düşünüyorum.” (K17)

Sonuç olarak katılımcıların kenti tanımlama biçimlerinden hareketle, kentlerin bireylerin barınma, sağlık, ulaşım, sosyal ve eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılayan, kültürel ve ekonomik canlılığa sahip, sakinlik ve canlılığın bir arada bulunduğu yerleşim alanları olduğu anlaşılmaktadır. H13 kenti, "medeniyetin yerleşim hali" olarak tanımlarken, DB1 kentin "kültür merkezleri, sosyal ortamlar ve iş gücüyle yeterli özelliklere sahip olması gerektiğini" vurgulamıştır. K16, kenti, "her bireyin ihtiyaçlarına karşılık verebilmeli" şeklinde belirtirken, K14 ise kenti, "insanın sosyal yaşamında ihtiyaç duyabileceği her şeye ulaşabileceği" bir alan olması gerektiğini belirtmişti. K15, kentin “sosyal özelliklere sahip olması gerektiğini” ifade ederken, buna karşılık H8 ise kenti, "sakinlik ve canlılığın bir arada olduğu bir yer" olarak tanımlamıştır. Bu doğrultuda, katılımcıların görüşleri kenti, bireylerin tüm gereksinimlerini karşılayan, sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan çeşitli ihtiyaçları gideren bir mekân olarak ortaya koymaktadır.

Kentli, kenti oluşturan temel unsurlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentlinin tanımına bakıldığında, bir kentte yaşayan ve o kentin özelliklerine, yaşam tarzına ve kültürel dokusuna adapte olan bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır (Alver, 2012: 87). Bu esende kentte yaşayan bireylerin kentin işlevini yerine getirmesi açısından belirli işlevleri bulunmaktadır. Kentlinin sahip olduğu kimliği, kentin getirdiği deneyimler, alışkanlıklar ve değerler üzerinden şekillenmektedir. Aynı zamanda kentli kentteki iş, eğitim, kültürel etkinlikler ve diğer faaliyetlerle yakından ilgilenmekte ve kentin kendisine sunduğu imkanlardan faydalanarak kentle özdeşleşmektedir. Bu da kentlilerin, kentlerin dinamizmi ve sosyal yapılarıyla etkileşime girerek, kente adapte olmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda kentlilik, bir kentte yaşamın ve kültürel kimliğin bir yansıması olarak kent kimliğini oluşturan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentte yaşayan nüfus sayısı kentleşmenin olması açısından önemlidir. Sanayi ve işgücünün değişimi tarihsel süreçte kentleşmeyi oluşturan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayi devriminden sonra kentlerde ortaya çıkan işgücü ihtiyacı ve yeni oluşan meslekler insanların

köyden kente göç etmesine neden olmakta ve bu da kentlerde kentleşme sürecini başlatmaktadır. Kentin çekici gücü olarak karşımıza çıkan özellikler ilerleyen süreçte kentin nüfus açısından yoğunlaşmasına ve kentin büyümesine neden olmaktadır. Burada önemli olan nokta kırdan kente göç eden bireylerin kentle özdeşleşmeleridir. Bireyler kentle özdeşleşemediklerinde kentin yapısında gecekondulaşma gibi sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda katılımcılarla yapılan görüşmelerde kentli tanımına bakıldığında kentte yaşayan bireylerin belirli özelliklere sahip olmaları ve kente olan aitlik hislerinin de bu kapsamda şekillenmesi gerektiği yönünde olmuştur. Bu konuda yapılan araştırmada katılımcılardan H2 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Kendimi kentli hissediyorum ve kentli insan kırsal kesimde yaşayanlardan yaşam standartları ve yaşam şartları açısından farklılık gösterir. Temele baktığımızda bu açıdan bir kentli olduğumu düşünüyorum. Kentli insanın kent üzerinde belli hakları ve sorumlulukları vardır. Ortak yaşam alanını korumak kentli insanın sorumluluğu iken ortak yaşam alanlarını gerektiği gibi kullanmakta hakkıdır.” (H2)

Katılımcı H6'nın görüşleri de bunu destekler niteliktedir:

“Kent yaşamının getirdiği kurallara uyum sağlayabilen insanlar kentlidir. Kentli insanlar kalabalık ve düzen içerisinde uyum sağlayarak yaşamaktadırlar. Kent ile kendimi uyumlu görüyorum ve kendimi kentli hissediyorum.” (H6)

Katılımcı H19, Katılımcı H6 ve H2'den farklı olarak kent-kırsal ayrımına odaklanarak kentli algısını ifade etmekte ve kentlinin uyması gereken kurallara da değinmektedir:

“Kentte yaşayan biri kentte yaşamasını bilmelidir. Kentin kendine göre kuralları vardır. Kentle iç içe olmak için köydeki gibi bağırıp çağırımlar kentte yapılamaz. Komşularla saygı sevgi bağı olması lazım ve birbirimizi rahatsız etmeden rahat yaşamak için mutlaka kurallara uymak lazım. Ben kendimi kentli ve Ordu'ya ait hissediyorum. Ordu'yu seviyorum. Tabii herkes memleketini sever ama bu başka bir bağ.” (H19)

Lynch (1960: 67), kentlileşmenin özünde kentin kültürüyle bütünleşme çabası olduğunu ifade etmektedir. Kentli olmak farklı süreçleri içerisinde barındırmakta ve toplumsal gelişmenin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentliliğin tanımına bakıldığında da geleneksel özelliklerinden arınmış ve kentin sahip olduğu kuralları ve davranışları benimseyen belirli niteliklere sahip kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kentli olmak, kentle özdeşleşmiş olmak anlamına da gelmektedir. Katılımcılardan kentlilik algılarına dair kendilerini kentli hissedip hissetmemeleri üzerine değerlendirme yapmaları istenmiştir. Bu noktada katılımcılardan H1 ve K16'nın kentlilik algısını, kente uyum ve adaptasyon şeklinde ifade ettikleri görülmüştür.

“Kentli, yaşadığı habitatın özellikleri ile kendini bütünleştirmiş demektir bence. Ben de kendimi kentli görüyorum ve yaşadığım alanın yaşanılabilir olduğunu düşünüyorum. Kentin

her etkinliğine her dinamiğine ayak uydurmaya çalışıyorum. Bu da beni bu kentle özdeşleştirmiş oluyor.” (H1)

“Kentte yaşayan birisi sahip olduğu düşünce duygu ve yetenekleri yaşadığı kentin dokusuna katmalı onunla bütünleşmiş olmalı böylece şehirde doku çeşitliliği olması gerekiyor farklı farklı insanlar olmalı kente değer katması gerektiğini düşünüyorum.” (K16)

Benzer şekilde katılımcı K14 de kentlinin kente uyum sağlayabilmesinin yanı sıra karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıması gerektiği konusunda dikkat çekici ifadelerde bulunmuştur:

“Kentli insan aynı kentte yaşadığı bütün insanlara ortak yaşama ayak uydurabilen birbirlerine saygı gösterebilen sosyal yapıyı koruyabilen gibi özelliklere sahip olmalı. Birbirine saygı duyabilmeli ve ortak yaşamın özelliği olan yardımlaşmayı da bilmelidir. Bu özellikler bence kentlide var olmalıdır. Kendimi kentli hissediyorum ve komşuculuğu da severim.” (K14)

Kentlilik, kent bilincinin taşınmasıyla oluşan bir olgudur. Bu kapsamda kişilerin kendilerini bir kente ait hissetmesiyle ilgili bazı engeller yaşandığı görülmektedir. Bir kent, kentte yaşayan bireylere belirli imkanlar sağlayamadığı anda bireyler kendilerini kentle uyum içerisinde görmemektedir. Bu bağlamda kentliyi, “kentnin kendisine sunduğu durumlara adapte olabilen ve kentin sağladığı imkanlar doğrultusunda psiko-sosyal ihtiyaçlarına cevap bulabilen kişidir” (DB12) şeklinde tanımlayan katılımcıya kendini kentli hissedip hissetmediği sorulmuştur. Katılımcı, kendisini kentli hissettiğini ancak uyum noktasında sorunlar yaşadığını dile getirmiştir. Bunun temel nedenini de kentin sosyal imkanlarının yetersiz oluşuna bağlamıştır:

“Kendimi kentle özdeşleştirmiyorum. İnsanların sosyokültürel düzeyi düşük olduğundan ötürü sosyal olarak adapte olmakta zorlanıyorum. Kendimi kentli hissediyorum fakat adaptasyon konusunda insanlardan dolayı sıkıntı yaşıyorum. Nasıl sıkıntılar? (Düşünüyorum) sosyalleşme anlamında kent bana yetmiyor ama fiziki olanakları benim için yeterli.” (DB2)

Benzer şekilde katılımcı H13’te katılımcı DB2’yi destekler nitelikte ifadelerde bulunmuştur. Kentlilik algısını etkileyen en önemli nedenin yaşadığı kentteki yetersizliklerle ilgili olduğunu dile getirmiştir. Bu bağlamda kentliliği kendi deneyimleri ve sosyal çevresi üzerinden tanımlayan Katılımcı H13’ün söyledikleri dikkat çekicidir:

“Kentli tanımı benim için, asgari yaşam düzeyi üstünde yaşam koşullarına uyabilecek, günümüz şartlarındaki sosyo-ekonomik dengede yaşamaya uygun insanlar olarak tanımlanabilir. Kentli insanlar öncelikle komşu kültürüne ve adabı muaşeret görgü kurallarına saygılı olabilen özellikleri taşımalıdır. Yaşamış olduğum Ordu ili her ne kadar taşra olarak değerlendirilebilir olsa da kendi içinde kent kavramını yaşatan, belli bir çevrede huzurla ikamet edebilen, çevresinde adli suçların ve suçluların bulunmadığı şekilde yarattığım çevremlerle kendimi özdeşleştiriyorum ve kendi seçtiğim kendim oluşturduğum dünyamda kentli hissediyorum.” (H13)

Bireylerin kentleşme sürecinde, kırsal bölgede sahip olduğu davranış ve hayat biçimi kent hayatındaki toplumsal ilişkilerini etkilemektedir. Şikago Okulu teorisyenlerine göre, kente kırdan göç edenlerin kentlileşme sürecinin birkaç nesilden sonra tamamlandığı ifade edilmektedir (Alver, 2012: 45). Bu bağlamda kırdan kente göç edenlerin yeniden bir kimlik oluşturma süreci geçirecekleri söylenebilir. Kentte yaşayanların göç edenlerin etkisinden kaynaklı olarak da kente uyum sağlama konusunda sorunlar yaşadığı görülmektedir. Bu noktada katılımcı DB1'in Ordu kentiyle kendini özdeşleştirmesinde kentte yer alan diğer kişilerin düşünce ve davranışlarının etkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda katılımcı DB1'in kentlilik algısı da 'medeni olmak' üzerinden ifade edilmektedir:

"Kentli medeni olmalıdır. Giyimiyle, iletişimiyle ve bilgi birikimiyle kentte yaşayan birisi olduğunu yansıtmalıdır. Tabii ki bir de kurallara uymalıdır. Düzeni bozmamalıdır. Ben kendimi elbette kentli hissediyorum çünkü saydığım bu özelliklere sahibim. Kent için katkı da sağlıyorum ve kent gelişsin diye çabalıyorum. Ayrıca geriye gitmesi için tökezler de koymuyorum ama Ordu kentiyle kendimi özdeşleştirmiyorum. Çünkü buradaki halkla kendimi bir göremiyorum. Burada herkes birbirinin dedikodusunu yapıyor, herkes birinin arkasından laf ediyor. Gelişelim, yüксеlelim gayesi yok insanların. Kentli dediğin gelişmek ve geliştirmek ister." (DB1)

Kentlileşmeyi belirleyen unsurlardan bir diğeri de kentte geçirilen süreyle ilgilidir. Kentte yaşayan kişilerin kenti memleket olarak düşünmesi kente aidiyeti de etkilediği görülmektedir. Aile ve akrabalık bağları gibi faktörler kişilerin kentte geçirdiği süreyi belirlemekte ve kişilerin kent içerisinde doğup büyüyerek kentlileşme sürecini yaşamının ilk anlarından itibaren kente uyum süreci geçirmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda katılımcı H3'ün kentlilik algısına dair ifadesinde Ordu'yu memleket olarak görmesi ve kan bağı ile aidiyet duygusunun ortaya çıktığı görülmektedir:

"Kent birçok ihtiyacın daha hızlı ve daha rahat ulaşıldığı bölgedir. Refah seviyesi daha yüksek olmalıdır. Metropol düzeyi veya metropolleşen yerlerdir. Kentli o bölgede yetişmiş demektir. Yetişkinliğe kadar eğitimini kentinde almış olabilir. Yaşadığı bölge için karar verebiliyor olmalıdır. Meslek sebebiyle farklı bölgelerde de bulunsam doğduğum ve ailemin yaşadığı yer olması sebebiyle kendimi yaşadığım yerin kentlisi hissediyorum." (H3)

Kentin sahip olduğu tarihsel miras ve kültürel nitelikler de kişilerin kentlileşme sürecini etkileyen faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kent kimliğini yaratırken tarihsel sürecinden beslenir ve üzerine sosyal, kültürel, ekonomik gibi katmanları da ilave ederek kimliğini şekillendirmektedir. Kentin kimliği de kentte yaşayan bireylere yansyarak bireylerin kent yaşamı içerisinde belirli algı ve davranışa sahip olmasına neden olmaktadır. Kentin sahip olduğu tarihsel süreç ve kültürel yapı aynı zamanda kişilerin kent ile bağ kurmasına olanak sağlayarak kentlilik sürecini etkilemektedir. Katılımcı K9'un kentlilik algısına dair görüşlerine

bakıldığında, Ordu'nun sahip olduğu kültürel yapının kendisini kentle özdeşleştirmesinde etkili olduğu şu ifadelerinde görülmektedir:

“Toplumsal normlar değişiyor bölgeden bölgeye fakat bu bölgede yani Karadeniz Bölgesi'nde kültürel faaliyetlerin en yüksek olduğu şehir Ordu şehridir. 2017 ya da 2016'yı sanırım (Düşünüyor) Nüfus bazına bakılarak bir değerlendirme yapılıyor ve tiyatrolarda koltuk başına düşen şehirli sayısı en fazla Ordu'da olduğu ortaya çıkıyor. Bir de 65 yıllık bir tiyatro geleneği var Ordu'da ve bu çok kıymetli. Birçok oyun full çekiyor, sahneler sürekli dolu, sergiler, kültürel faaliyetler, edebiyat söyleşileri... Dolayısıyla toplumu yaratan her şeyi bu şehir barındırıyor. Merkezde, -köyleri çok katamıyorum- çoğu birey hem sanatsal hem kültürel faaliyetleri çok önemsiyor. Dolayısıyla bu kozmopolitlik ve bu kültürel yapı kendini ilerletiyor. Buraya gelen üniversite öğrencileri biraz sıkılabiliyor. Bu bakış açısıyla kaynaklı bence. Aradığın şeyi bulabiliyorsun. Örneğin; ben tiyatro yapmak istiyorum dediğinden bir yerden kostüm alabiliyorsun veya sahne tutabiliyorsun. 5 adet amatör tiyatro var emeklerimizle yaptığımız salon var. Ben Belediye dışında Katarsis'de oyuncuyum mesela. Bu yapıyı korumak, sirkülasyonu sağlamak önemli. Dolayısıyla bir şehir yarattığı etkiyi, sanatsal etkiyi koruyabilmeli. Ordulu bunu koruyabiliyor. O yüzden çok kıymetli yerde yaşıyoruz. Ben kendimi kent ile özdeşleştirebiliyorum. Yani bu şehrin tarihini çok seviyorum ve bu şehrin yapısını seviyorum. Buradan çıkıp İsmet Paşa Caddesi'ne girdiğimde kendimden çok fazla şey buluyorum. Selam verdiğim bir insanda veya konuştuğum bir insanda bir şeyler bulabiliyorum. Kozmopolit olarak bahsettiğim de az önceki şeyin yanı sıra aynı zamanda bir akraba düzeni gibi bir düzen de var burada. Selam verdiğim birisiyle bir hatıram var ve o canlanıyor. Bir markete, bir camiye, bir yere gittiğimde orada bir anı bırakmışım ve bunu bir yelpaze gibi düşün. Yelpazeyi açıyorum ve her gittiğim yerden o doneyi alıyorum. O kadar farklı bir yelpaze var ki bu şehirde nereye elimi atsam bir çeşitlilik var. O yüzden bu kente kendimi ait hissediyorum.” (K9)

Tarihsel süreci çok uzun zaman öncesine dayanan ve 1921'de il statüsü kazanan Ordu, tarımsal ve kırsal özelliği baskın ve gelişmeye devam eden bir il olarak karşımıza çıkmaktadır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). 2006 yılında kurulan Ordu Üniversitesi kente farklı bir boyut kazandırmıştır. Ancak üniversite kentteki değişimin tek sebebi olarak karşımıza çıkmamakta ancak kentte yaşayanlar için üniversitenin anlamı farklılık göstermektedir. Bu nedenle ele alınan bulgular bu kapsam üzerinden aktarılacaktır.

Katılımcılardan, Ordu'yu nasıl bir kent olarak tanımlayacaklarına dair görüşleri istenmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda katılımcıların çoğu Ordu'yu sakin, ulaşımı kolay, sahile olan yakınlığı nedeniyle avantajlı, doğal güzellikleri açısından zengin ancak sosyal, eğlence, ticaret ve sağlık bakımından yetersiz ve gelişmeye devam eden bir kent olarak değerlendirmiştir. Bu çerçevede katılımcılardan K4'ün, Ordu'nun kentsel yapısıyla ilgili ifadelerinde doğal alanlara vurgu yaparak kenti tanımladığı görülmektedir:

“Bir defa doğal güzelliklerini anlatırım. Hatta şöyle bir anımız var; Kalkınma Bakanı gelmişti. İlk defa bu bölgeye gelmişti. Biz de karşılama heyetindeydik. 4- 5 gün gezdi ve içinde Ordu da vardı gezdiği yerler arasında. Şöyle bir şey söylemişti 'Bu bölgede yaşayanlar öldüklerinde cennete giderlerse yabancılık çekmeyecekler diye

düşünüyorum. ' demişti. O anlamda Ordu'nun yeşilliği ve doğal güzelliği ilk anlatacağım şeyler arasında çünkü ülkemizin birçok yerine özellikle İç Anadolu'ya falan gidildiğinde yeşil ve doğal güzellikler çok bulamıyorsunuz. Genelde kıraç topraklar, sarı renkli buğday tarlaları falan oluyor. Tabii oralarında kendine has güzel yerleri var ama bence anlatılması gereken ilk şey Ordu için yaylaları, şelaleleri gibi doğal güzellikleridir.” (K4)

Benzer şekilde katılımcı H10'da katılımcı K4'ün görüşlerini destekler nitelikte ifadelere yer vermiştir. Aynı zamanda Ordu'yu diğer iller ile karşılaştırarak sahip olduğu doğal alanları avantaj olarak ifade etmiştir:

“Yeşilliğini anlatırım. Bak etrafa ne güzel ağaçlar, yeşillik... Al aileni pikniğe git, vakit geçir. Her yerde bunu yapamazsın. Çok güzel yaylarımız var. Diziler de çekiliyor oralarda ve yeşilliklerini görüyoruz. Teleferik yapıldı. Boztepe'ye çıkıyorsun Ordu'ya bakıyorsun. Ne güzel şeyler bunlar... Kim yapar bunu İstanbul'da mesela yapamazlar.” (H10)

Katılımcı DB1'in de benzer şeyleri vurguladığı görülmektedir:

“Doğal güzelliklerini anlatırım. Bir süre büyükşehirlerde yaşadım ve hatta iş yaptım. Burada ruhun daralırsa, canın sıkılırsa al sandalyeni kendini sahile at, ormana at, kafanı dinle. Çok güzel bir özellik... Bunun için saatlerce yol gidenler var, burada bunu yapmıyoruz. Çok kolay bir şekilde doğayla temas kurabiliyoruz. Bu çok güzel bir özellik, umarım değişmez. Umarım bazı amaçlar uğruna bunu yok etmezler ve kent böyle kalır. Yavaş yavaş yok oluyor bu, üzülüyorum. Ama güzel doğası, denizi, kıyı şeridi çok güzel. Ben hafta sonları Yason'a gidiyorum mesela orada hem koca bir tarihi geçmiş var hem de doğal güzellik... Gün batımını izliyorum, felsefe kitaplarımı okuyorum. Yason sadece doğal olarak değil, tarihiyle de araştırın okuyun bakın oradaki anıtlar, kilise aslında çok önemlidir. Ona benzer şekilde Ordu'nun tarihine felsefede de yer verilir. Burası aslında geçmişle önemli bir yer bunun kıymeti bilinmeli.” (DB1)

Katılımcılardan H13 ve H20'de, diğer katılımcılardan farklı olarak her ne kadar doğal alanlar açısından avantajlı bir kent olsa da Ordu'nun sadece doğal, tarihsel ve kültürel alanlar üzerinden tanımlanamayacağını aynı zamanda ekonomik ve politik niteliklere sahip olması nedeniyle de kente dair olumlu görüşlerini ifade etmişlerdir:

“Doğası, manzarası, temiz havası ile her ne kadar masal diyarlarındaki yerleri anımsatıyor olsa da insanların gelişmişlik düzeyleri, okumuşluk oranı, ekonominin canlılığı gibi özelliklerle doğanın içinde küçük İstanbul'u yaşamak için birebir bir şehir olarak anlatırım.” (H13)

“Ordu'yu kent olarak tanımlayabilir miyim?(Düşünüyör) tanımlayabilirim ya çok az da olsa doğal koruma alanlarının denizel koruma alanlarının güzel bir şekliyle perşembe sahilinde korunması bu bir üst aklın bir çabası olabilir ve bu şekliyle o bant tamamen korunmuş ve halka açık bu da aydın bir düşüncenin ürünü olur bu haliyle kentin gerekliliğidir bununla birlikte yine kentte bazı STK'ların bazı yönetimlerin az da olsa etkinlikler düzenlemesi kentliliğin gereğidir yeterli olmasa da kültürel sanatsal düşünsel olarak fikirlerin olduğunu görüyoruz.”(20)

Kentte yaşayan bireylerin kentin sahip olduğu nitelikler arasında ulaşım imkanlarına önem verdiği görülmektedir. Kentin ulaşım imkanları hem kentte yaşayanlar için hem de kentin diğer

kentler ile etkileşimi açısından önemli bir faktördür. Bu noktada Ordu'ya farklı kentten taşınan bir başka katılımcı H9'nın Ordu'da dair görüşlerinde ulaşım faktörünün ön planda olduğu görülmekte ve Ordu'nun sahip olduğu ulaşım kolaylığının kentte yaşayan bireyler için kolaylık sağladığı ifade edilmektedir:

“Ulaşımı kolay olarak anlatırım. İstanbul'dan geliyorum ve bir arkadaşımın kahveye çıkmak bile neredeyse günün yarısını alıyordu. Burada ister kahveni al sahilde yürü ister herhangi bir mekâna gidip otur, maksimum yarım saatini alır ulaşmak. Çok kolay bir şehir o yüzden bunu anlatırdım.” (H9)

Diğer taraftan bazı katılımcılar için kentin yeterlilik seviyesi üzerinden değerlendirme yaptıklarında Ordu'yu yeterliliği tam olarak sağlayamayan ve gelişmeye devam eden bir kent olarak ifade ettikleri görülmektedir. Bu noktada katılımcı K14'ün kent olarak Ordu'yu ‘küçük bir kent’ olarak tanımladığı ve Ordu'nun yeterli çeşitliliği barındırmadığını ifade etmektedir:

“Küçük bir kent olarak tanımlayabilirim. Çeşitliliğimiz yok ama ihtiyaçlarımıza kolayca ulaşabiliyoruz. Olandan varsa bir tane var ya da beklediğimiz düzeyde değil gelişmeye açık bir kent olarak tanımlamak daha doğru olur.” (K14)

Katılımcı K17 ise sağlık sektörü açısından Ordu'nun yetersizliklerini ifade etmektedir:

“Ordu'yu geliştirmekte olan bir kent olarak tanımlarım daha önce söylediğim kent özelliklerini sağladığını düşünmüyorum. Sağlıktan örnek verecek olursam; ciddi bir hastalığınız olsa, ciddi bir ameliyat olacaksınız bile başka doktor görüşü ihtiyacı ortaya çıkıyor. Samsun, Trabzon gibi yerlerdeki tanıdıkları araştırıyoruz bence buna gerek olmamalı. Şehir hastanesi olduktan sonra bunun bir nebze düzeleceğine inanıyorum.” (K17)

Kentleşme sürecinde kişilerin işgücü alanlarının ortaya çıkmasından kaynaklı olarak kente göç ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda bir kenti kırsaldan ayıran en önemli fark, sanayi ve ticareti içinde barındırarak iş kollarına ev sahipliği yapmasıdır. Ancak kent yeterli iş imkanına sahip değilse bu durum kentler arasında göçe neden olmaktadır. Bu kapsamda katılımcılardan bazıları Ordu'yu işgücü kapsamında yetersiz bir kent olarak tanımlamakta ve bu durumun Ordu'dan farklı kentlere göçün nedeni olduğunu ifade etmektedir:

“Ordu evet kent denilebilir... Şöyle ama geliştirmekte olan bir kent olarak tanımlayabiliriz. Turizm ve doğa alanında kendini geliştiriyor ama sanayi alanında yetersiz işgücü az insanlar çalışmak için göç ediyor. Bu yüzden geliştirmekte olan bir kent diyebilirim.” (K17)

Kent kimliğini oluşturan önemli unsurlardan birisi de kültürel faktördür. Kentin sahip olduğu tarihsel süreç ve kültürel yapısı kişilerin kenti tanımlayış ve kavrayış biçimini de etkilemektedir. Bu kapsamda katılımcı K9'un kentin kültürel yapısının ve yöresel dilinin önemi üzerinden Ordu'nun kent sürecini ifade etmektedir:

“Bir kere ben buraya gelen arkadaşlara şu bilgiyi veriyorum, Ordu etimolojik açıdan çok kuvvetli bir şehir. Ordu ağzı diye bahsettiğimiz bir durum var ya geliyorum değil de

'gelim, gidim' gibi kelimeler... O kadar renkli bir etimolojik yapı var ki buradan tepeye çıktığında Gölköy'e gittiğinde 'geliyem, gidiyem' oluyor bu, şehir merkezinde farklı, başka bir köyde başka bir ağız görüyoruz. Şehrin 96 mahallesi var toplamda. Bayramlı, Sahırlı, Ataköy, Uzunisa... Bunları niye örnek veriyorum? Birbirine yakın köyler çünkü burada duyduğun bir kelimeyi diğer köyde konuşmaya kalksan bilmiyor orası. Aralarında belki 25- 30 km var ama yine de o etimolojik farkı görebiliyorsun. Mesela yeni duyduğum bir kelime var 'emdurme' benim tarafım bunu hiç bilmiyor. Bayramlı, Sahırlı, Ataköy gibi bölgelerde 'emdurme' bir şey yapıyorsun, ısrar ediyorsun ya 'ısrar etme' anlamında bunu söylüyormuş. Dolayısıyla şunu söylemek istiyorum; dil ve sosyallik anlamında o kadar çeşitlilik var ki yerliler de bunun kıymetini bilmiyor. Taşbaşı'na gittiğinde başka biriyle karşılaşıyorsun. Yeni Mahalle ile Taşbaşı arasında tonlarca fark var diyoruz ya işte Taşbaşı'ndaki kültürel farklılık bizim çeşitliliğimizi gösteriyor. Orada Rum aileler, Ermeni aileler yaşıyor. Taşbaşı'ndaki kültürel yapının fazlalığı bizim çeşitliliğimizi gösteriyor. İç Anadolu'da bu kadar çeşitlilik bulamazsınız. Burada Rum yaşamış, Ermeni yaşamış, Gürcü yaşamış, Türk yaşamış ve hepsini bir arada tutmuş ve tutmaya da devam ediyor. Horon gibi bir oyunu biz Rumlardan almışız. Rumlarla beraber oynamışız. Yunanistan'da bir film çekiliyor horon oynanıyor, şarkı Yunanca oynanan horon Rumların horonu sadece bir yerinde Çambaşı'ndan bahsediliyor. Beraber yaşamışız. Dolayısıyla bu çeşitliliğin içerisinde buraya kim gelirse gelsin bu renklilikte kaybolmayacağını ve bu renkliliğe renk katacağını düşünüyorum." (K9)

Kentin bir kent olabilmesi için kentte yaşayan bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek potansiyele sahip olması gerekir. Bu kapsamda bir kentin sahip olması gereken temel özellikler, o kentin sakinlerinin güvenliği, refahı ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik çeşitli faktörlerden oluşmaktadır. Bu faktörler sağlanmadığı zaman kent yapısında sorunlar ortaya çıkmakta ve bireylerin kente aidiyet duygusu zedelenmektedir. Bir başka katılımcı DB1 ise bu konuda farklı düşünmekte ve Ordu'yu kent olarak tanımlarken, sosyal yetersizlikler üzerinden kent tanımı yapmaktadır:

"Tanımlayamam çünkü kenti anlatırken söylediğim özellikler çoğunluğunu karşılamıyor Ordu. Evet köy değiliz ama büyükşehir olarak geçiyoruz. Öyle miyiz dersiniz değiliz. Ne kadar kültürel etkinlik var? Bir ayda kaç etkinlik veya konser festival oluyor? Burada yeni yeni ortaya çıkıyor. Bir İstanbul veya Ankara'ya bakılacak olursa burası o yerlerin yanından geçmez çünkü sosyal ortamı sınırlı, kozmopolit yapısı sınırlı, kültürel etkinlikler sınırlı, ulaşım eğer özel aracın varsa veya yaya olarak gidiyorsan evet kolay ama toplu taşıma hiç gelişmiş değil. Eskiden daha kötüydü. Belli toplu taşımalar vardı o kadar. Şimdi arttı ama yine yetersiz... Çok fazla araç var ama hepsinin güzergahı aynı mesela ve nereden kalkıyor, nereye dolaşıyor. Hepsi bir yerde gibi bazen kullanmak istediğimde nereden nereye gideceğimi şaşırtıyorum. Bu tarz meseleleri düşününce kent olarak tamam kent denir ama içi dolu bir kent diyemeyiz." (DB1)

Katılımcı K18 de diğer katılımcılardan farklı olarak kentte yer alan belli imkanların Ordu'nun kent olarak tanımlanmasına olanak sağlasa bile kentin sosyal, altyapı ve sağlık bakımından eksikliklerinin fazlalığından dolayı Ordu'yu kent olarak ifade edemediğini dile getirmektedir:

"Hem evet hem hayır. Belli bir çerçevede içerisinde olası imkanlara sahibiz ama eksiklikleri bir o kadar çok. Çünkü örneğin; ulaşım var evet ama saatleri sıkıntılı, sağlık konusunda

eksiklikleri var. Büyükşehir olmasına rağmen şehir değiştirmek zorunda kalıyoruz bazı testler için bile. Kültürel açıdan etkinlikler sınırlı.” (K18)

Katılımcı K8’in ise gelişmişlik düzeyinde bir değerlendirme yaparak, Ordu’yu kent olarak tanımlayamadığı görülmektedir:

“Gezdiğim gördüğüm şehirlere bakarsam kaç yıldır buradayım hiç ilerleyen bir tarafını görmedim. Aynı çukur aynı yerde, aynı su aynı yerden akıyor... Hiçbir şey değişmedi. İnsanın da değişim istediğini düşünmüyorum.” (K8)

Kentin kırsaldan farkı da yukarıda bahsettiğimiz nitelikleri içinde barındırmasından kaynaklıdır. Bu kapsamda kent kendini oluştururken belirli özellikleri içinde barındırmak zorundadır. Bu nitelikler sağlanmadığında bir kentten bahsetmek güçtür. Bu kapsamda Ordu’yu kent olarak tanımla açısından katılımcılardan H16 ve H18 şu ifadelerinde Ordu’da kent kırsal alan farkının olmadığına dikkat çekmektedir:

“Ordu kent değildir. Sözde büyük şehir olan bir taşradır.” (H16)

“Kentten çok kasaba niteliğinde... Dediğim gibi eğitim gelişmiş değil, iş alanı yok, sosyal tesisleri, spor tesisleri yeterli değil. O yüzden gelişmiş sayılmaz.” (H18)

Bir kenti tanımlarken kenti yansıtan unsurların ön plana alındığı görülmektedir. Bu nedenle kentler farklı özellikleri içerisinde barındırmakta ve her kent kendine özgü yapıya sahip olmaktadır. Bu da kentlerin farklı şekilde tanımlanmalarına olanak sağlamaktadır. Eğitim ve kente sağladığı öğrenci göçleri düşünüldüğünde üniversitelerin kent kimliğinde ve kent tanımlamalarında etkisi olduğu görülmektedir. Öğrenci kenti, genellikle yüksek öğrenim kurumlarının yoğun olduğu ve bu kurumların yerel ekonomiyi ve sosyal yapıyı büyük ölçüde etkilediği bir kenti tanımlamaktadır. Bu tür kentlerde, öğrencilerin yaşam ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geliştirilmiş altyapı, hizmetler ve sosyal olanaklar bulunmaktadır. Bu bağlamda İstanbul, Ankara, Eskişehir gibi yükseköğretim kurumları bakımından daha zengin olan bazı kentlerin öğrenci kenti şeklinde nitelendirildiği görülmektedir. Ordu’nun sahip olduğu üniversite, öğrenci çeşitliliği ve kentin altyapısı gibi faktörler göz önüne alındığında, çoğu katılımcının Ordu’nun bir öğrenci kenti olmaya uygun olmadığını ifade ettiği görülmüştür:

“Değildir. Ben Karadeniz Bölgesi’ndeki Samsun’daki hariç hiçbir kenti öğrenci şehri olarak görmüyorum. Bu bölgede çocuğumun okumasını da istemem. İnsanları pek kaliteli bulmuyorum, güvenli de bulmuyorum açıkçası çocuklarım için.” (K8)

Benzer şekilde katılımcı DB1’in de bu görüşü destekler nitelikte ifadede bulunduğu ve diğer iller ile karşılaştırıldığında, Ordu kentinin öğrenciler için yetersiz olduğunu vurguladığı görülmüştür. Bu konuda katılımcı şunları dile getirmiştir:

“Küçük bir yer olarak bakılırsa evet denilebilir ama birçok faktörden bakacak olursak denilemez. Ben İzmir’de okudum. Okurken gezdim, yedim, içtim, eğlendim. Şehir sana kapılar açıyordu. Burada öyle bir durum yok. Derneklere üye mi olmak istiyorsun? İstemediğin kadar buluyorsun. Hem kariyer de sağlıyor. Arkadaşlarınla eğlenmek mi istiyorsun? Birçok farklı mekân var. Hem de her görüşten insan oluyor. Gezmek mi istiyorsun? İzmir başlı başına gezilecek yerdi. Onun yanında çevresindeki illerde de ister tatil yap ister turistik gezi yap... Ordu’da bu imkanlar yok, konserler yok, festivaller ve fuarlar olmuyor. Öğrenciler okuyup gidiyor. Burada kalayım da şu imkanından faydalanayım diyeceğimiz bir yer değil. Pahalı bir kent... Belki ulaşım ve başka noktalardan uygun görünüyor olabilir ama mesela bir mekânda bir şey kutlanmak istense gidilebilecek bir iki mekân belki var. Oralarda lükse kaçıyor ve ödeyeceği durumu yoktur öğrencinin. Çeşitlilik yok çünkü bu durum da aslında ekonomik olarak da zorluyor öğrenciyi. O yüzden hiç öğrenci kenti değil.” (DB1)

Katılımcı H9’da kentin sahip olduğu özellikler kapsamında diğer katılımcılara benzer şekilde Ordu’nun öğrenci kenti olmadığını ifade etmektedir:

“Şu an için değil bence. Bunun için zamana ihtiyaç var. Daha çok işletme açılmalı, ulaşım buraya daha kolay olmalı... 11’de otobüs bitiyor mesela. Buraya merkezde yaşayan birisi gelemaz arabası yoksa. Buradaki de oraya gidemez. İş açısından benim için bu iyi bir şey. Merkezdeki mekâna gidemeyen benim mekanıma gelir ama bu da sadece hep öğrenci gelir demek. Onlar gidince işler durağanlaşır. O yüzden ulaşımın gelişmesi lazım, sosyal aktivitelerin artması lazım. Konutlar da pahalı, öğrenciye uygun yerler yapılmalı.” (H9)

Katılımcılardan H20’de bu görüşü destekler nitelikte ifadelerde bulunarak, Ordu’nun öğrenci kenti olarak tanımlanmamasında üniversitenin niteliğine ve eksikliklerine vurgu yapmaktadır:

“Ordu öğrenci kenti midir? (Düşünüyor) Bakacak olursak şu an öğrenci kenti olarak görmüyorum. Üniversitede temel bölümler var diyeceksiniz ki dış, tıp gibi bölümler var ama sadece onlarla olmuyor. Mühendislik fakültelerinin olması, hukuk fakültesinin olması lazım. Neden bir avukat, savcı çıkmasın Ordu’dan mesela. Yani temel bölümler olarak bunlar da gereklidir. Bu şekilde üniversite daha nitelik kazanır. Tabi bölümlerin gelmesiyle yetmiyor. Akademisyenlerin de çalışması, araştırma yapması gerekiyor. Araştırmalarının searchlenmesi lazım Ordu Üniversitesi’nin daha da kurumsallaşması için. Öğretmenler memur zihniyetinden çıkıp akademik yönlerini yansıtmaları gerekiyor ki öğrenciler de örnek alıp kentine hayırlı bir nesil olarak yetişsin.” (H20)

Katılımcı H3 ise öğrencilerin kentte geçirdikleri süreye odaklanarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Kentin iş alanı açısından yetersizlikleri olduğundan dolayı gelen öğrencilerin belirli bir süre sonunda, kentten göç ettiklerine dikkat çekmektedir:

“Daha öğrenci kenti olduğunu düşünmüyorum. Çok sonradan açılan bir üniversite olduğundan dolayı çoğunlukla bizler gibi yaşlı nesiller burada. Memleket kelimesi daha oturaklı olur. Çalışma ve okuma olanakları daha fazla olduğundan metropollere göç eden gençler çoğunlukla yaşlılıklarında geri dönüyor şimdilerde. Üniversitenin eğitim olarak gelişiyor olması ve eğitim sonrası iş olanaklarının ordu içerisinde fazlalaştırılması gerekmektedir.” (H3)

Üniversitelerin yer aldıkları konum, kent ile olan ilişkisini etkilemektedir. Üniversite kampüslerinin kent içerisindeki konumu hem öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda

belirlenmeli hem de kent sakinlerinin üniversite ile ilişkisi kapsamında ele alınmalıdır. Bu noktada katılımcı K13, Ordu'nun öğrenci kenti olmamasının ana nedenini yer aldığı konumdan kaynaklı olarak değerlendirmekte ve Ordu Üniversitesi'nin kentle özdeşleşemediğini ifade etmektedir:

“Öğrenci kenti değil çünkü üniversite şehirden uzak bir konumda ve üniversite gençliğini hem sosyal hem kültürel olarak merkezde tutamıyoruz. Üniversitenin içinde öğrenciler yaşam mücadelesi veriyorlar ve kentten uzaktalar.” (K13)

Katılımcı K4 ise K13'ün aksine üniversite ve kent sakinlerinin iç içe olmasından kaynaklı olarak sorunlar olduğunu ifade etmekte ancak bu sorunlara rağmen Ordu'yu öğrenci kenti olarak tanımlamaktadır:

“Ordu öğrenci kentidir ama üniversitenin daha iyi dizayn edilmesi gerekir diye düşünüyorum. Gördüğüm kentler içerisinde örneğin Eskişehir ile kıyaslanamayacak bir öğrenci kentidir. Sosyal imkanları öğrencileri tatmin edebilir, ihtiyaçları karşılama oranı tatmin edebilir ama ben Eskişehir'de çok gezdim, dolaştım. Ordu onunla yarışamaz çünkü üniversitenin içine girdiğinde kampüsüne baktığında diğer şehirlerde Ordu kadar çok büyük kampüsleri oluyorken burada öyle değil. Şehirde birçok yer diğer kentlerde öğrenci için tasarlanmış ama burada öğrenci halkla beraber bu tarz ortamları kullanıyor. Tabi kültürel anlamda güzel ama öğrenci topluluğu bir etkinlik yapalım derse bu alanda Ordu çok kısıtlı bir yer.” (K4)

Ancak Ordu'yu kent olarak gören ve imkanlarını görece yeterli bulan kent sakinlerinin bu konuya bakış açısının da değiştiği görülmektedir. Katılımcılar kente kendini ne kadar ait hissederse hem kendileri hem de öğrenciler için kentin yeterli olduğunu düşünmekte ve Ordu'yu öğrenci kenti olarak ifade etmektedir. Bu konuda katılımcılar şunları dile getirmiştir:

“Valla bence öyledir. Bizim çocuklar burada okumadılar, bizim zamanımızda üniversitede bölümleri yoktu burada. Olsaydı biz de okuturduk burada, yanımızda olurlardı canlarım.” (H11)

“Bence öğrenci kentidir çünkü burada diğer kentlerin öğrenciye bakış açısına göre daha kucaklayıcı bir şehir. Halk öğrencinin kente etkisine değer veriyor.” (K16)

Katılımcılardan K11 ve H18 de destekler şekilde ifade etmekte ve bireylerin kentten beklentisi üzerinden değerlendirme yapmaktadır:

“Kısıtlı imkanlar var ama bence yeterli bir şehir çünkü kişinin ne istediğine bağlı bu durum. Ben olsam burada okurdum. Ben mutlu okurdum burada. Çok rahat okunabilir yani oğlumda üniversite sınavına girdi ona da dedim herhangi bir yerde herhangi bölüm okumaktansa Ordu'da rahatça okuyabilirsin diye.” (K11)

“Bana göre evet. Yani öğrencinin sakin bir yerde çalışması açısından iyi bir yer. Öğrencinin beklentisi farklıysa, eğlence arıyorsa, farklı şeyler istiyorsa yetmeyebilir. Ama bana göre öğrenciye göre bir kent daha geniş kampüs alanı, daha fazla konuta ve t mekâna sahip olmalı. Bunların da yapılması lazım. Öğrenci yurtları, spor salonları yapılabilir, geliştirilebilir. Yapılması gereken çok şey var. Bunlar da zamanla olur inşallah.” (H18)

Kente inşa edilen her yapı ve kurum kentin yapısında değişim ve gelişme yaratmaktadır. Bu noktada bir eğitim kurumu olarak inşa edilen üniversiteler kentin yapısını ve kimliğini etkilemektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı, bir kentte üniversite hatta üniversitelerin olması noktasında hemfikir olduğu görülmekte ve bir kentin öğrenci kenti olarak tanımlanmasının önemli olduğunu ifade etmektedir. Ancak görüşmelerde elde edilen dikkat çekici bir nokta katılımcı K9'un kentin öğrenci kenti olarak tanımlanmaması gerektiği üniversitelerin kente yönelik işlevinin kenti geliştirmesi yönünden olması gerektiğini ifade etmekte ve Ordu'nun kent yapısını da bu noktada eleştirmektedir:

“Değil. Üniversite kenti de olmamalı bence çünkü 19.900 öğrenciydi sanırım 2019'daki verilere baktığımda. Şu an nedir bilmiyorum ama artmıştır. Şehir merkezi Cumhuriyet'ten öteye geçemiyor ve şehir merkezinin yapısı üniversite öğrencilerine de uygun değil. Fiyat pahalılığı, kültürel değişikliklere adaptasyon süreci de etkili. Ben mesela bir üniversite öğretim görevlisi ya da konuya hâkim kimse bu kişilerin kesinlikle üniversitelerde çok sağlam oryantasyon vermesi gerekli. Bir de hangi bölümü okuyorsan oku, bir üniversite öğrencisi şehre geldiği zaman o şehre 'ne katabilirim?' sorusunu düşünmeli ve üniversite oraya yönelmeli. Ecevit'ten bu zamana gelen 'her şehre bir üniversite kampanyası' yaptılar şehri kalkındırmak için. Baştan madem şehrin kalkınması için bir işe giriştik, o vakit üniversite öğrencisi şehri nasıl kalkındırabilir diye araştırma yapılması lazım. Tarih bölümü okuyorsa Ordu tarihi konusunda çok deneyimli bazı kişiler var ve bunlarla birlikte çalışılabilir öğrenciler. Tarih öğrencileri için mesela ben şöyle bir proje söylemişim: 96 mahallenin her mahallesinden bir kitapçık çıkarabilir, o mahalle nasıl kurulmuş, mahalleden kimler geçmiş, neler yapmış bakılabilirdi. Bilal Köyden diye çok kıymetli bir adam vardı Ordu'da. Türkiye'nin ilk köy gazetesini çıkaran adam. Müzesi orada duruyor. Kimse ziyaret etmiyor. Radyo televizyon öğrencilerini alacaksın, bunları öğreteceksin. Nasıl matbaa yapmış bunun sürecini anlatacaksın. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin beklentilerini bu şehir karşılayamıyor bunun temel sebebi de hem kurumlar hem eğitim alanındaki boşluk... Hiçbir şehirde de gerçekleşmiyor maalesef ve Ordu'da da gerçekleşmiyor.” (K9)

Sonuç olarak kent ve kentliye dair tek bir tanım yapılamamaktadır. Literatüre bakıldığında da her kentin farklı özellikleri üzerinden kent tanımları karşımıza çıkmakta ve her kent, kendi içerisinde farklı değişkenleri içermektedir. Bu kapsamda Ordu'nun da kendine ait değerleri ve farklı özellikleri üzerinden katılımcıların bir kent tanımlaması yaptığı görülmektedir. Çoğu katılımcıya göre Ordu “doğal güzellikleri”, “yeşili ve mavisi”yle ve “küçük bir yer” olarak ulaşımının kolaylığı ile yaşanılabilir güzel bir kent olurken, “sosyal imkanları” ve “boş zaman etkinlikleri” bakımından yetersiz bir kent ve var olan sosyal imkanları açısından da pahalı bir kent olarak tanımlanmaktadır. Tüm bu tanımlamalara rağmen katılımcıların büyük bir kısmının Ordu'yu bir kent olarak gördükleri söylenebilir. Aynı zamanda üniversiteye sahip bir kent olarak Ordu'nun kent tanımı yapılırken, öğrenci kenti olarak da tanımlandığı ancak sahip olduğu değişkenler kapsamında net bir biçimde öğrenci kenti tanımı yapılamayacağı da katılımcılar tarafından tartışılmaktadır.

Kent kimliği, bireylerin kendilerini kentle özdeşleştirme düzeylerine, kentte sağlanan sosyokültürel imkanlara ve kentin zaman içindeki değışimlerine bağlı olarak şekillenmektedir. Katılımcı DB2'nin *“Kendimi kentle özdeşleştirmiyorum. İnsanların sosyokültürel düzeyi düşük olduğundan ötürü sosyal olarak adapte olmakta zorlanıyorum”* ifadesi, kentteki sosyal imkanların yetersizliği ve toplumun sosyokültürel yapısının bireylerin kentle bütünleşmesini zorlaştırdığını göstermektedir. Aynı şekilde, katılımcı H13'ün *“Kentli tanımı benim için asgari yaşam düzeyi üstünde yaşam koşullarına uyabilecek günümüz şartlarındaki sosyo-ekonomik dengede yaşamaya uygun insanlar olarak tanımlanabilir”* sözleri, kentlilik algısının sosyo-ekonomik koşullara dayandığını vurgulamaktadır. Kentte meydana gelen demografik, ekonomik, kültürel ve çevresel değışimler de kent kimliğini belirleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Özellikle Ordu gibi doğal güzelliklere sahip kentler, katılımcıların ifadesiyle 'yeşili ve mavisiiyle, küçük bir yer olarak ulaşımının kolaylığı' ile yaşanabilir bir yer olarak görölmektedir. Ancak, *“sosyal imkanları ve eğlence merkezi bakımından yetersiz”* ve *“var olan sosyal imkanları açısından pahalı”* olması, kentin eksik yönlerini ortaya koymaktadır. Katılımcı K9'un belirttiği gibi, *“üniversite öğrencilerinin beklentilerini bu şehir karşılayamıyor.”* ifadesi, eğitim ve sosyal imkanların yetersizliğine işaret etmektedir. Bu görüşler, kentin sosyal ve ekonomik yapısının bireylerin kentle olan ilişkilerini ve kente duydukları aidiyet duygusunu doğrudan etkilediğini göstermektedir. Bu kapsamda görölmektedir ki kent kimliği, kent sakinlerinin sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarının yanı sıra kentin dinamikleri ve değışim süreçlerinin bir yansıması olarak, kentin sunduğu yaşam koşulları, sosyal imkanlar ve toplumsal uyum ile şekillenmekte; bu unsurlar, bireylerin kendilerini kentle özdeşleştirme ve kent kimliğini benimseme süreçlerinde belirleyici rol oynamaktadır. Kentteki değışimler, kentin kimliğini ve bireylerin kente olan aidiyet duygusunu doğrudan etkileyerek, kent kimliğinin sürekli olarak evrilmesine neden olmaktadır.

3.7.2.Melet'ten Ötede Yeni Bir Yaşam Alanı: Üniversite Eksenli Değişen Kent ve Kent Kimliđi¹

Çalışmanın geride kalan kısımlarında da belirtildiği üzere kent, sürekli olarak değışen ve gelişen yapısıyla karşımıza çıkmaktadır. Kentlerin yaşamış olduğu bu değışim ve gelişim üzerinde birçok faktör etkili olmaktadır. Demografik olarak yaşanan göçler, doğum ve ölüm oranları kentte yapısal değışim sağlamaktadır. Ekonomik olarak sanayi, ticaret, teknolojik gelişmeler ve iş kolları kapsamında kentin ekonomik yapısı etkilenmekte ve değışmektedir. Kültürel olarak ise kentin sahip olduğu kültürel çeşitlilik ve kişilerin yaşam tarzları kent

¹ Melet Köprüsü: Ordu'nun Altınordu ilçesindeki Melet Irmağı üzerine inşa edilen yeni köprü.

kimliğinde ortaya çıkardığı değişimler üzerinden kentin yapısını geliştirmekte ve değiştirmektedir. Bunların yanı sıra çevresel faktörler ve teknolojik ilerlemelerin de kentin yapısında değişimi sağlayan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada kentlerin geçirmiş olduğu bu değişimler ve değişimleri etkileyen faktörler üzerinde yerel yönetimlerin etkisi önemli olmaktadır. Yerel yönetimler kentlerde katılım, sürdürülebilirlik ve kentsel dönüşüm ilkeleri etrafında şekillendirdikleri yerel yönetim politikaları ile kentleri daha yaşanabilir ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlamaktadır.

Ordu, tarihsel sürecinde Trabzon'un bir ilçesi olarak karşımıza çıkarken 1922'de kent olarak inşa sürecini başlatarak il statüsü kazanmıştır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). İl olduktan sonraki ilk sürecinde küçük ve birçok farklı kültürü bir arada barındıran bir yerleşim yeri olarak dikkat çekmektedir. Kentte doğal alanlar merkezde de yaygın olarak görülmekte ve kent sakinleri geçimini fındık, balıkçılık üzerinden sağlamaktadır. İlk süreçte kentteki önemli işgücü de fındık ticareti olmakta ve kırsal özelliği kentte belirgin bir faktör olarak ifade edilmektedir. Bugün de kentin çoğunluğunda fındık ticareti ve balıkçılığın yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Bu noktada Ordu'nun il statüsü kazandığı süreçten bu yana geçirdiği değişime ve bu değişime neden olan faktörlerin neler olabileceğine dair katılımcılardan karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirme yapmaları istenmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde katılımcıların büyük bir kısmı kent politikaları bağlamında geçmişten günümüze Ordu Belediyesi'nin kentte ortaya koyduğu hizmetleri ve vatandaşlarına sağladığı imkanları öne sürdükleri görülmektedir. Bunun yanı sıra demografik değişim, teknolojik gelişmeler ve kentte yeni açılan kurumların kentte değişimleri etkilediği gözlemlenmektedir. Bu kapsamda katılımcılardan H10 ve H19 Ordu'da kentsel yapıda yaşanan değişimlere değinmişlerdir. Aynı zamanda artan nüfusun ihtiyaçlarıyla birlikte yeni açılan sektörlerin kentin gelişimindeki etkisini de ifade etmişlerdir:

"Oldu tabi olmaz olur mu... Bak şimdi biz ilk evlendiğimizde Yeni Mahalle'de evimiz vardı orası bile şu anki gibi değildi. Yolu falan böyle değildi. Eskiden sahil kısaydı şimdi uzadı mesela. Boztepe'de şimdi bir sürü çay içme yeri yapılmış. Bunlar yoktu, önceden daha küçüktü. Şimdi gezecek bir sürü yer var. Gençleri görüyorum hep orada buradalar. Önceden yoktu ki şimdi gez, dolaş, ye... Bir sürü yere gidiyorlar, mağazalar var, bir sürü çeşit çeşit baka baka dolaşıyoruz." (H10)

"Eskiden nüfus azdı. Bu yüzden daha az gelişmişlik, gezecek yerler vardı ve dizayn edilmemişti. Şimdiki teknoloji ile yeni Ordu'da daha çok alan, daha çok mekân açıldı. Eskiden sahilimiz kısaydı şimdi sahilimiz boydan boya gezilecek ayrı bir alan oldu sadece. Belediyenin karşısında sahil vardı ve insanlar sıkıştıyordu. Şimdi daha güzel oldu. Tiyatrosu ve kültürü de arttı ve daha çok gezecek yer oldu." (H19)

Benzer şekilde katılımcılardan H2 ve K18’de destekleyici ifadelerde bulunarak kentteki kurum sayısının artmasıyla kentin gelişim sürecine girdiğini ifade etmişlerdir:

“Tabii ki oldu bu süreçte yeni işletmeler, yeni fabrikalar, üniversite ve çalışma kolları yapıldı. İş istihdamı oluşturuldu. Bunlar olumlu değişimler olarak günümüze kadar seyretti.” (H2)

“Turistik gezilecek yerler daha ulaşılır ve görsel olarak daha güzel bir hale geldi. Hastane sayısı arttı. Fakülteler çoğaldı. Ekonomik bir çeşitlilik az da olsa sağlandı.” (K18)

Üniversite’nin yer aldığı bölgede yaşayan katılımcı H11 ise kentin yaşamış olduğu değişimleri hem genel kapsamda değerlendirmiş hem de üniversitenin kurulmasıyla yaşadığı bölgedeki kentleşme sürecini ifade etmiştir:

“Oldu, olmaz olur mu... Buralar önceden tarlaydı. Şimdi bak bir sürü koca koca evler var. Biz buraya ev yaptırırken hiç market dahi yoktu buralarda. Şimdi her yerde var. Sahilimiz, belediye yürüme yolları yaptı oraya. Sokakları yenilediler. Fidangör eskiden böyle değildi kızım. Oradaki sokağı kapattılar, yürüme yolu yaptılar ve bir sürü mağaza açtılar. Sahilde bir sürü kafe var gençler oturuyorlar.” (H11)

Kentlerde, yerel yönetim aracılığıyla kente kazandırılan imkân ve hizmetlerin yanı sıra farklı kurumları kente kazandırarak da değişimi sağlamaktadır. Bu noktada kentte açılan üniversitenin kenti konut, sağlık ve sosyal olarak etkilediği görülmekte ve kentte değişim gözlenmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların çoğunluğunun kentte yaşanan değişimleri gerçekleştiren nedenler arasında Ordu Üniversitesi’nin kuruluşunun etkisine vurgu yaptığı dikkat çekmektedir:

“Elbette oldu. Ordu Büyükşehir olmadan ve üniversite kentimize gelmeden önce daha az gelişmiş bir kentti. Etkinlik bulmak çok zordu, yürüyecek alan bulmak çok zordu. En zoru da yeni insanlarla tanışabileceğiniz bir ortam yoktu. Fakat üniversite kentimize kurulduğundan bu yana pek çok özellik yüklendi kentimize. Bunlardan bana göre en önemlileri, daha dinamik bir kent olması. Yabancı biri bile gelse kendine göre bir aktivite mutlaka bulup vaktini değerli geçirebilir.” (H1)

Katılımcı H20 ise yaşadığı diğer kentlerdeki deneyimler üzerinden Ordu kentinin geçirdiği değişimlere yönelik düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocukluk dönemimdeki Ordu ve üniversiteden döndükten sonrasında Ordu şeklinde bölebilirim. Tabi çocukluk döneminde bazı şeylere ulaşmak daha zordu. Ekolojik olarak çok daha güzeldi ama kültürel anlamda zayıftı. Tabi biz şehir merkezinde olduğumuz için ulaşmamız kolaydı. Üniversitede burada değildim daha çok İzmir bölgesinde oldum orada bir verim yok. Üniversiteden geldikten sonra gerek havaalanının yakınlığı gerek denize girme alanının yakınlığı ve doğal yaşam alanlarının erişiminin kolay olması Ordu’ya bağlamaya yetti beni. Benim için cazip bir yer oldu. İzmir’le kıyaslayacak olursam tabi ki İzmir’in kültürel ve sosyal yapısıyla kıyaslanınca İzmir çok çok daha önde ama doğal yaşam olarak Ordu’nun İzmir den çok daha bakir yerlerinin olduğunu düşünüyorum ve gitmesinin daha kolay olduğunu düşünüyorum. İzmir’den Urla’ya,

Foça'ya gitmek eziyet ve zaman alırken ben burada Perşembe'ye çok kısa sürede gidip doğayla hasretimi gideriyorum.” (H20)

Katılımcılardan H7 ve K4'te destekleyici nitelikte Ordu'daki değişimi ve gelişimi üniversite ile ilişkilendirmekte ve kente gelen genç nüfusun ihtiyaçları kapsamında kentte açılan sektörlere dikkat çekmektedirler:

“Kesinlikle oldu. Ordu' da üniversitenin açılmasıyla birlikte artan genç nüfus artışı, Ordu'yu sosyokültürel olarak olumlu bir yönde etkiledi. Ayrıca artan bu genç nüfusa bağlı olarak Ordu'nun merkezi yerlerindeki dükkanlar da ona göre şekillendi, biraz daha öğrenci dostu bir kent haline geldi.” (H7)

“Üniversite kurulmadan önce KTÜ'ye bağlı bir fakülte vardı burada. 19 Mayıs'a bağlı da vardı gençlik yıllarımızda onu hatırlıyorum. Tabi o zamandan bu zamana çok fazla süreç geçti. Şehrin gelişimi belediyeçilik anlamında, insanların şehre bakışı anlamında çok değişimler oldu. Öğrenci olsaydım Ordu Üniversitesi'nde çok büyük fark hissederdim. Şehrin imkanları, sosyal faaliyetlerin gelişimi, konut sayısında kayda değer sayıda arttı. Öğrenci için çok daha iyi bir yer haline geldi. Kafeler, restoranlar... Bunun haricinde Ordu sahili meşhurdur. Şimdi yenilendi ve kilometrelerce uzunluğunda oldu. Görüyorum öğrenci arkadaşlar sahilde oturuyor, geziyor. Ordu'nun bu anlamda çok büyük gelişme kat ettiğine inanıyorum.” (K4)

Katılımcı K16'da diğer katılımcıları destekler nitelikte ifadelerle yer vermekte ve Ordu kentinin göç hareketliliğinin zaman içerisinde değiştiğine dikkat çekmektedir:

“Fakülteler arttıkça nüfus arttı. Ekonomik kalkınma söz konusu oldu. Ordu göç veren bir şehirken biraz göç alan haline geldi. Buna göre yatırımlar da şehre geldi. Mesela havaalanı yapıldı. Kent büyüdü ve tıp fakültesi geldi. İlerleyen süreçte daha iyi bölümler getirileceğini de düşünüyorum.” (K16)

Katılımcı H20 ise kentte değişimi etkileyen faktörlerde üniversitenin etkisinin yanı sıra göçlerin ve idari yöneticilerin politikalarına vurgu yaptığı görülmektedir:

“Göçler olabilir... Belki göçlerin katkısı olabilir. Ordu olumsuz anlamda büyüyen bir kent değil onu belirtmek istiyorum. Daha nitelikli idareciler ve yöneticilerden de olabilir. Ordu'da eğitim seviyesi ve kültürel alanların da artmasıyla kentteki bilinçlilik halinin artması da değişimi etkilemiş olabilir. Örneğin, ben lisedeyken Ordu'da daha az kütüphane varken şimdi daha fazla var. Benim liseli yıllarımda Ordu Üniversitesi sürecini değerlendirecek olursam, Ordu Üniversitesi'nin bölümleri dahi yoktu. Şimdi birçok fakülte var, kütüphanesi geniş ve e-kütüphanesi de var. Yerel yönetimlerin oluşturduğu kütüphaneler de insanların kültürel olarak artmasını sağlıyor” (H20)

Benzer şekilde katılımcılardan H10, H11 ve H19 da yerel yönetimin kentin yapısındaki etkisini dile getirmektedir:

“Seçimler oluyor ve yeni gelen belediye başkanları kent için bir şeyler yapıyor buraya. Bunlardan birisi mesela bak teleferiği yaptı. Sayesinde Boztepe'ye çıktık, oraları gezdik. Diğeri geldi sahili düzenledi. Yürüyüş yolu yaptı. Belediye başkanları bir şeyler yapacak ki bundan halk da faydalansın.” (H10)

“Valla kızım, bunları yapan belediye başkanıdır. Belediye yolları ve sahili yapıyor mesela. Tabii bir de büyükşehir olduk. Bir sürü insan geldi Ordu’ya ve bir sürü siteler yapıldı kente.” (H11)

“Belediye başkanlarının daha çok hizmet etmesi ve insanları Ordu’da nasıl rahata kavuşturabiliriz diye sorgulamaları... Eskiden Boztepe’ye çıkılmazdı mesela bir şey de yoktu Boztepe’de. Şimdi teleferikle çıkıyorsun ve orada kafeler, oteller, gezilecek yerleri arttı. Şimdi kent daha gelişti.” (H19)

Kampüsün yer aldığı bölgede yaşayan katılımcılardan H1, H10 ve K1 üniversitenin kurulmasıyla kentin yapısındaki değişimlerin yanı sıra kente gelen genç nüfusun etkisiyle de yaşadıkları bölgede fiziki değişimlerin meydana geldiğini ve öğrencilerin barınma ihtiyacından kaynaklı olarak konut yapıları bakımından da değişimler olduğunu ifade etmektedir:

“Fiziki olarak bölgedeki evler daha çok aile tipi 2+1 veya 3+1 iken üniversite öğrenci veya çalışanlarının sayısının artmasıyla 1+1 yapıların fazlasıyla arttığını, sosyal ortamların kafelerin sayısının arttığı gibi somut örnekler verilebilir.” (H1)

Katılımcı H10’da benzer şekilde genç nüfusun kent üzerindeki etkilerine odaklanmakta ve genç nüfusun artmasıyla birlikte değişen mahalle kültürüne dikkat çekmektedir:

“Eee... (Düşünüyor) Şimdi genç doldu burası. Bakıyorum sokağa hep gençler var. Geziyorlar, yazın denize giriyorlar. Yani eskisi gibi bir mahalle şeyi yok burada kızım şu anda. Eskiden çıkardık biz komşularla çay içerdik, otururduk sohbet eder, okey oynardık. Şimdiki gençler tabii bizim yaşitlarımızla ne yapacaklar. Hâl hatır soran da yok. Ama iyi olaraktan yani çok fazla market açıldı yani artık öyle sürekli çarşıya gitmeme gerek kalmıyor. Buradan da hallediyorum işimi gücümü.” (H10)

Üniversitenin yer aldığı bölgede ikamet eden katılımcı K1’de diğer katılımcıları destekler şekilde ifadelere yer vermekte ve üniversitenin kurulmasıyla oluşan yeni yapılanmalara dikkat çekmektedir:

“Ben Cumhuriyet’te yaşayan birisi olarak şu anki yaşadığım ev üniversiteden sonra yapıldı mesela. Kentin o kısmı üniversiteden sonra canlandı. O yüzden öncesinde Cumhuriyet kentin ücra köşesi iken şimdi farklı bir yaşam alanına dönüşüyor. Tabi oradan öteye de geçemiyor. Merkezle bütün değil ama birçok güzel mekân açılması falan gibi değişiklikler oldu. Bunlar üniversiteden sonra mahalledeki değişiklikler ve bu mahallenin daha da canlanmasını ve gelişmesini umuyorum.” (K1)

Kent sakini katılımcı H20 kentte üniversiteyle birlikte gelişim yaşayan bir diğer alanın sağlık olduğunu belirtmektedir. Üniversite kurulmadan önce nüfus yoğunluğunu kaldıramayan sağlık sektörünün, üniversite kurulduktan sonra değiştiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Bu çok derin bir konu...(Düşünüyor) Şöyle ki sağlık olarak bakacak olursak mesela sadece devletin bize sunduğu bir dış hastanesi vardı. Ordu’nun sadece o hastanesi vardı ve parası olan özele gider olmayan devlete gider mantığı oluyordu. Dış fakültesi kurulduktan sonra o kadar çok branşlara ayrıldı ki insanlar artık randevu sistemiyle buradan da yararlanmış oldu. Şehrin devlet hastanesinin yükü azalmış oldu ve aynı şekilde tıp alanında da Ordu Üniversitesi iyi cerrahlar olmayan hizmetleri Ordu’ya

ücretsiz bir şekilde kullanacağı hale getirdi. Tabi ki devlet hastanesi de yapıyordu bunu ama yetersiz kalıyordu. Tıp fakültesiyle yük azalmış oldu.” (H20)

Benzer şekilde bir diğer kent sakini katılımcı H11’ de sağlık alanındaki değişimlere dikkat çekmekte ve bu değişimin sadece üniversite hastanesiyle ilgili değil üniversitede yetiştirilen tıp öğrencileriyle ilgili de olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Sonuçta üniversite değerli. Oradan çıkan gençlerimiz doktor oluyor, öğretmen oluyor. Bize yardımcı oluyorlar sonra. Hastaneyi gidiyorum mesela. Orada burada okuyan gençler var işte asistanlık yapıyorlar. Hani bu gençlerin Ordu’dan çıkıyor olması üniversitenin katkısı.” (H11)

Yukarıda da bahsedildiği üzere kentlerin geçirmiş olduğu değişimlerin üzerinde birçok faktörün etkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda yürütülen bu tez çalışmasında da kentteki değişimlerin tek nedeni olarak üniversitenin varlığı vurgulanmamaktadır. Fakat Ordu örneğinde kentteki değişimin ve gelişim nedenlerinden birisi olarak üniversitenin etkisi önemli ölçüde ifade edildiği görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu üniversite ve tüketim ilişkisini kentleşmeyle bağlantılı olarak ele almaktadır. Bu nedenle de sosyal hayat, eğlence, alışveriş gibi mekanlar açısından da gelişmeler olduğunu ifade etmektedir.

Katılımcıların büyük bir bölümü Ordu’nun hem üniversite hem de yerel yönetimler gibi faktörlerden kaynaklı olarak zaman içerisinde değişim yaşadığı konusunda hemfikirken, katılımcı K8 geçmişten günümüze Ordu’nun bir kent olarak değişim yaşamadığını ve üniversitenin de kente çok fazla katkı sağlamadığına dair görüşlerini dile getirmiştir:

“Çok bir değişim olmadı üniversiteden sonra da o yüzden değerlendirecek bir şeyi yok. Gezdiğim gördüğüm şehirlere bakarsam kaç yıldır buradayım hiç ilerleyen bir tarafını görmedim aynı çukur aynı yerde aynı su aynı yerden akıyor hiçbir şey değişmedi insanının da değişim istediğini düşünmüyorum” (K8)

Benzer şekilde katılımcılardan bazıları ise özellikle üniversitenin etkisi kapsamında, kentte değişimin sadece üniversitenin yer aldığı bölgeden öteye geçemediğini ifade ederek üniversite ve kentin bütünleşemediğine dikkat çekmektedir:

“Ben İBF tarafında okudum. Ünye’de o yerleşkesi. O yüzden o kısmın kente hiç katkısı yoktu. Bir kere çok uzak merkezden o yüzden üniversitenin bize hiç katkısı yoktu. Sanki Ünye kısmı ayrı gibi bir yer. Diploma alırken üstünde Ordu Üniversitesi yazıyor ama sanki Ordu Üniversitesi değil gibi...” (K3)

“Bence yetersiz bir katkı sunuyor çünkü Ordu Üniversitesi Amerikan bir kampüs sistemi şeklinde ve üniversite uzak kente. Üniversitelerin şehrin içinde olması gerekiyor. Yoksa merkezle kaynaşmıyor ve orada olan etkinlik mesela orada kalıyor. Üniversite şehirle bütünleşememiş gibi duruyor.” (K16)

Benzer şekilde katılımcı H13’de üniversite ile kentin bütünleşemediğiyle ilgili ifadelerle yer vermiş ve kentteki değişimlerde etkisinin az olduğunu belirtmiştir:

“Üniversitenin kurulmasından sonra yaşadığım bölgede salt bu nedenden değişim olmadı. Çünkü oturduğum muhit öğrencilerin ihtiyaçlarının çok üstünde ve ekonomik düzeyinde kalan bir çevredir. Bu sebeple öğrenciler tarafından çok tercih edilmemiştir.” (H13)

Katılımcı K9’da diğer katılımcılara benzer şekilde üniversitenin yer aldığı konumdan kaynaklı olarak kentle adaptasyon sürecinin tamamlanamadığına dikkat çekmektedir:

“Ordu’da üniversite olmadan önce KTÜ’ye aitti ve Ziraat Fakültesi vardı sadece. O dönem güzel çalışmalar yapıyordu fakülte. Üniversite kurulduktan sonra bu kozmopolit yapı biraz daha genişledi ama Cumhuriyet Mahallesi’nden merkeze çok öğrenci gelmediği için yapıda bir farklılık olmadı. Eskişehir gibi İzmir gibi tamamen yerel yönetimlerle birlikte çalışan bir yapısı yok. O yüzden büyük değişimler olmadı.” (K9)

Melet’ten öteye yeni bir yaşam alanı oluşumu, Ordu kentinin yıllar içindeki dönüşümünü gözler önüne sererken, katılımcıların ifadeleri de bu değişim sürecini desteklemektedir. Katılımcılar, özellikle Ordu’nun kentsel yapısındaki değişimlerin ve bu değişimlerin arkasındaki faktörlerin altını çizmişlerdir. Örneğin, katılımcılardan H10 ve H19, kentin fiziki yapısının genişlediğini, yeni sosyal alanlar ve ticari mekanlar oluştuğunu belirtmiştir. H10, *“Eskiden sahil kısaydı, şimdi uzadı mesela. Boztepe’de şimdi bir sürü çay içme yeri yapılmış”* diyerek kentin sosyo-kültürel gelişimini vurgulamaktadır. H19 ise *“Eskiden nüfus azdı. Bu yüzden daha az gelişmişlik vardı ve dizayn edilmemişti. Şimdiki teknoloji ile yeni Ordu’da daha çok alan daha çok mekân açıldı”* ifadeleriyle teknolojik ilerlemenin kente katkısını belirtmektedir. Aynı şekilde, H2 ve K18, yeni işletmelerin, fabrikaların ve üniversitenin kurulmasının kentteki ekonomik ve sosyal gelişimi tetiklediğini vurgulamaktadır. H2, *“Tabii ki oldu bu süreçte yeni işletmeler, yeni fabrikalar, üniversite ve çalışma kolları yapıldı. İş istihdamı oluşturuldu”* diyerek ekonomik çeşitliliğe dikkat çekmiştir. H11, kentin tarımsal yapıdan daha çok kentsel bir yapıya dönüşümünü şu sözlerle ifade etmektedir: *“Buralar önceden tarlaydı. Şimdi bak bir sürü koca koca evler var.”*

Sonuç olarak, Ordu’nun il statüsü kazandığı günden bu yana geçen sürede, demografik değişimler, ekonomik faktörler, teknolojik ilerlemeler ve kültürel çeşitlilik kentin yapısında önemli değişimlere neden olmuştur. Katılımcıların ifadeleri, kentin fiziki ve sosyal yapısındaki bu değişimlerin, özellikle yerel yönetimlerin politikaları, üniversitenin kurulması ve artan genç nüfus gibi faktörlerle desteklendiğini göstermektedir. Bu kapsamda, Ordu’nun değişen kent kimliği, tarihsel süreçteki farklı dinamiklerin bir araya gelmesiyle şekillenmiş ve gelişmiştir.

3.7.3.Kent Kimliğinde Ekonomik İzler: Ordu Üniversitesi ve Ekonomik Etkileri

Bir yönüyle öğretim kurumu olarak tanımlanan üniversite, kurulduğu kentte sadece bir öğretim kurumu olarak yer almamakta, üniversiteyle birlikte kente gelen öğrenci göçlerinin ve harcamalarının etkileri de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent içerisinde sadece kent sakinlerinin değil aynı zamanda üniversite öğrencilerinin de harcamaları hem bölge ekonomisinde canlılık yaratmakta hem de yeni işletmelerle kentte yenilikler ortaya çıkarmaktadır. Üniversite öğrencileri ve üniversite çalışanlarının ihtiyaçlarını gidermek amacıyla gerçekleştirdikleri harcamalar kentteki tüketim oranını da arttırdığı görülmektedir.

Üniversitelerin ekonomik etkileri çeşitli yönlerle karşımıza çıkmaktadır. Örneğin öğrenci harcamalarının, kente doğrudan ekonomik etkileri olmasının yanı sıra yeni işletmelerin kurulması, mevcut işletmelerin rekabet gücünün artırılması gibi konularda da kentin ekonomik büyümesine ve iş yaratma potansiyelinin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda üniversiteler, nitelikli işgücü yetiştirerek, kentin rekabet gücünü de arttırmakta ve kampüslerinde düzenledikleri etkinlikler, konferanslar gibi etkinliklerle kente turist çekerek yerel turizm endüstrisinin büyümesine de katkı sağlamaktadır. Literatürde üniversitenin ekonomik etkileri üzerine odaklanan birçok çalışma bulunmaktadır. Gerçekleştirilen bu çalışma ise sadece bir üniversite çalışması değil aynı zamanda üniversite ve kent kimliğine yönelik bir araştırmadır. Fakat araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde, katılımcıların büyük bir kısmı üniversite-kent ilişkisini ekonomik etkenler bağlamında değerlendirdikleri görülmüştür. Bu ekseninde katılımcılardan H11 ve K5'in şu ifadeleri oldukça dikkat çekicidir:

“Ekonomik etkisi oldu bir kere, bir sürü de yer açıldı buraya ve kafeteryalar doldu. Buraya gidenler hep öğrenci, ben gitmem ama öğrenciler gidiyor. Demek ki kazanıyor bu yerler ki sürekli yenisi açılıyor. Ekonomi canlandı yani Ordu’da.” (H11)

“Bir tek ekonomik katkısı olabilir. Sonuçta öğrenciler geliyor şehre ve burada alışveriş, yemek gibi faaliyetleri ekonomik olarak etkiliyor.” (K5)

Katılımcıların ifadesinden yola çıkarak üniversitenin Ordu’ya katkısının ekonomik bir yatırım olarak ifade edildiği görülmektedir. Benzer şekilde literatürde üniversite-kent ilişkisini ele alan çalışmalar da üniversitelerin kuruldukları kente ekonomik ve sosyokültürel etkilerini vurgulayan çalışmaların yoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür. Ergun (2014:89), çalışmasında, Türkiye’de üniversitelerin en önemli işlevlerinden birisinin askeriye dayalı ve gelişmeyen ekonomik sistemin farklı bir dinamizme kavuştuğunu ifade etmektedir. Çalışmasında, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nin Burdur kentine olan katkılarını ele alan Ergün (2014:97), Burdur’a üniversite kurulduktan sonra, öğrencilere yönelik barınma, sosyal

aktivite, ulaşım gibi yatırımların artmasıyla birlikte kentin ekonomik gelişmesine önemli katkılar sağlandığını ileri sürmüştür.

Bu çalışmanın yapıldığı il olan Ordu’da da üniversiteden önce kent hem iş gücü anlamında hem de öğrencilerin tüketimi bağlamında ekonomik olarak zayıfken, üniversite kurulduktan sonra kentte hem tüketim hem de hizmet sektörünün artmasıyla birlikte kent ekonomisinin canlandığı görülmektedir. Bunu, üniversitenin yer aldığı alanda ikamet eden katılımcılardan (K11)’in söylediklerinden de rahatlıkla anlayabiliriz. Katılımcıya üniversitenin, yaşamış olduğu kente katkılarının olup olmadığı sorulduğunda, katılımcı şu ifadeleri dile getirmiştir:

“Tabi ki sunuyordur. Hele ki ekonomik olarak büyük katkıları var ve bir sirkülasyon oluşturuyor. Mesela üniversitenin olduğu bölgenin ne kadar geliştiğini görüyoruz. Önceden oralar hep bataklıkta orası ve şehir dışıydı bizim için. Şimdi ne kadar yakın geliyor. Büyük fark var ve yetişemiyoruz. Bir sürü mağaza, kafe açıldı. Öğrencilerin gençlik enerjisi renk verdi bölgeye.” (K11)

Öğrenci göçleri kapsamında gidilen kentlerde tüketim alışkanlığının artması kente farklı bir boyut kazandırmaktadır. Bu bağlamda katılımcılarda birinin Ordu kenti üzerinden değil, kendi deneyimleri üzerinden kente sağladığı ekonomik katkıları ifade ettiği görülmektedir:

“Sunuyordur muhakkak. Biz de üniversite okuduk ve gittiğimiz yerlerde ev kiraladık, yedik, içtik. İhtiyaçlarımızı dışarıdan karşılıyorduk. Öğrenci gittiği yerde her alanda var oluyor. Eğlence sektörü var. Maddi etkisi oluyor bunların. Sosyal aktivite de gelişiyor. Mağazalar artıyor. Mesela şu an sahildeki kafelerin çoğunda öğrenciler oturuyor ben oturmuyorum.” (K10)

Kentte yaşayan her birey kentin yapısında izler bırakmaktadır. Bu izler kentin ekonomik, sosyal ve kültürel kimliğini oluştururken bir yandan da bireylerin deneyim, davranış ve tüketim alışkanlıklarını da şekillendirmektedir. Yavuzçehre (2016:145), Pamukkale Üniversitesi’nin Denizli kentine etkisini inceleyen çalışmasında, kente gelen genç nüfus kesiminin kentteki tüketim alışkanlığını değiştirmesinin yanı sıra kentte olmayan birçok ekonomik faaliyetin de artmasıyla ekonomik katkılar sağlandığını ifade etmektedir. Bu kapsamda üniversitelerin kurulması kentte demografik çeşitliliği arttırırken, sektörlerin gelişmesine de katkı sağladığı K15’in şu ifadelerinden anlaşılmaktadır:

“Ordu’ya gelen her birey Ordu’ya bir katkı sunuyor. Üniversitenin de birçok öğrencisi var. Bu şehirde alışveriş yapıyor dolayısıyla ticari faaliyetlere katkı sunuyor. Bu da şehre yansıyor. Vatandaşlarda bu katkıyla diğer sektörlerde yer alarak katkı sağlıyor. Ben de çalışan birisi olarak üniversitenin varlığıyla yüksek lisans burada yaptım ve bu eğitim hayatımın gelişmesinde etkisi oldu.” (K15)

K15’in bu ifadesinin, üniversiteyle birlikte kentteki sektörlerin geliştiğini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Aynı zamanda çalışan bir kent sakini olarak da katılımcı K15’in de kendi eğitim hayatının gelişmesini de üniversitenin kurulmasıyla ilişkilendirdiği görülmektedir.

Yavuzçehre gibi Sankır ve Gürdal (2014:234)'da üniversite ve kent etkileşimini ele alan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yapmış oldukları çalışmada üniversitenin Zonguldak kentine olan etkilerini ele almışlar ve üniversitenin kurulmasıyla birlikte kente yeni iş yerleri ve meslek alanlarının ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmadan hareketle üniversitelerin, kuruldukları kentte sadece öğrencilerin tüketimi üzerinden ekonomik gelişmeler göstermemekte, aynı zamanda yeni iş yerlerinin kurulmasına olanak sağlayarak, kent sakinlerine yeni iş fırsatları da sunmaktadır.

Bu kapsamda Ordu'da hem üniversite kurulmadan önce hem de üniversite kurulduktan sonra işletme sahibi olan katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve onlardan yaşadıkları ile üniversitenin etkisini değerlendirilmeleri istenmiştir. Katılımcılardan H9 ve H20 işletme sahibi olarak üniversite kurulduktan sonra kendi ekonomik gelişimleri üzerinden değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

“Üniversite sayesinde gelir kaynağım oldu. Böyle bir kahveci açmak hep hayalimdi ama büyükşehirde açmak ve alan bulmak aynı zamanda onun kalıcı olup olmayacağını bilememek gibi faktörler vardı. Şu an burası gelişiyor ve bu tarz bir mekân olarak burada tekiz. Bu yüzden iyi işler yapacağımı ve iyi gelir kazanacağımı düşünüyorum.” (H9)

Katılımcı H9, üniversitenin yer aldığı Cumhuriyet Mahallesi'nde bir kafe sahibi olarak işletmesini kurmasının ana nedeninin üniversitenin varlığı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, kente üniversitenin kurulması, H9'u sektörde yer almak adına teşvik etmiş ve çoğunlukla öğrencilere hizmet etmeye yönlendirmiştir. Katılımcı H20 ise H9'dan farklı olarak, sahip olduğu işletme ile öğrencilere iş imkânı sunarak üniversite ile karşılıklı etkileşim içinde olduğunu belirtmiştir. Bu durum, üniversitenin kurulduğu kente sağlamış olduğu ekonomik etkilerin tek taraflı olmadığını, karşılıklı bir etkileşim içerisinde gerçekleştiğini ve öğrenciler için kentte iş imkânı sunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda H20, şunları dile getirmiştir:

“Yapmış olduğum iş şöyle ki; ben yayın evi ve kafe işletiyorum. Her zaman şunu söylerim öğrenciye güvenerek iş yapılmaz ama olmasa da olmazdır. Renk katar. Yani öğrenciler kültüredür, renktir, çeşitliliktir. Ayrıca üniversite öğrencileri çalışma arkadaşımız da oluyor ve biz onlardan besleniriz onlar bizden besleniyor. Onların sosyolojik kültürel yapısını öğreniyoruz ve öğrencilerden olumlu anlamda, fikişsel anlamda ve birçok anlamda besleniyoruz.” (H20)

Katılımcı H12'de benzer şekilde üniversitenin kurulmasıyla hem iş hem de ekonomik anlamda olumlu değişimler yaşandığını, kendi deneyimlerini ve ikamet adresini değiştirmesini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Üniversite kurulmadan önce daha kendi halindeydi herkes. Şimdi şehir büyüdü hareketlendi ayrıca esnafın sayısı ve buna bağlı olarak sayıca arttı. Şimdi çok çalışmak zorundayım ama çok şükür değişiyor. Öncesinde Akyazı'daydım. Üç beş gelen giden olurdu

buraya taşındım üniversite açılınca gençler olunca biz de işimizi buraya taşıdık ve hamdolsun işler iyi...” (H12)

Benzer şekilde katılımcı H7’de görüşleriyle ile katılımcı H12’yi desteklemiştir:

“Kesinlikle olumlu katkı sunuyor çünkü gelen genç nüfus beraberinde belirli bir sosyokültürel düzey de getiriyor şehre. Ayrıca şehir yaşamı da canlılık kazandı, esnaf hareketlilik kazandı. Onun dışında bana başvuran genç hastalarımın sayısında artış oldu.” (H7)

Kentte kurulan üniversite özellikle öğrencilerin sosyal mekân ihtiyaçlarından dolayı kentte kafe, eğlence merkezi gibi alanlarda sektörlerin çoğalmasına olanak sağlamıştır. Ancak üniversitenin kentin ekonomik olarak tek bir sektör üzerinden geliştirdiği kanısında bulunmak yanlış olacaktır. Bu kapsamda kente gelen genç nüfusun spor aktivitelerine ilgisi bu alanda sektörler olarak gelişimi de desteklemiştir. Katılımcı H16’nın “Genç nüfus sporla daha fazla ilgilenen bir kesim. Bu sebepten öğrencilerin artması işlerimi geliştirdi.” ifadesi bu görüşü destekler niteliktedir. Üniversite öğrencileri dışında üniversite çalışanlar da kentteki ekonomik gelişimi desteklemektedir. Katılımcı H16, Ordu Üniversitesi’ne yakın bir konumda pilates salonu açmasıyla, işletmesine gelen müşterilerin arttığını ve müşteri profillerini de değiştiğini şu ifadelerle belirtmiştir:

“Özellikle benim açımdan üniversitenin açılması çok etkili oldu. Müşteri portföyümüzün birçoğu öğrenci ve akademisyenden oluşmakta ve üniversite kurulduktan sonra işlerim arttı.” (H16)

Sonuç olarak gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların ifadelerini ele alacak olursak bir eğitim kurumu olarak tanımlanan üniversitenin eğitim dışında kenti ekonomik olarak da şekillendirdiği görülmektedir. Kente kurulan üniversite, yukarıda katılımcıların da belirttiği gibi birçok açıdan kente katkı sağlamakta ve özellikle kentin ekonomik gelişimini gerek yeni sektörlerin açılması gerekse var olan sektörlerin gelir artışının olmasıyla desteklemektedir. Bu noktada kentte yetersiz olan sosyal imkanların da üniversite kurulduktan sonra geliştiği ve gelişmeye de devam edeceği görülmektedir. Üniversiteler kentin yerel ekonomisini canlandırmaktadır. Aktay (2003:254) çalışmasında üniversiteyi ‘bacasız fabrika’ olarak nitelendirmekte ve kentte yer alan esnafın üniversiteyi ekonomik bir unsur olarak gördüğünü ifade etmektedir. Yapılan bu çalışmada da araştırmaya dahil olan katılımcıların görüşleri bunu destekleyecek niteliktedir. Öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik girişimler kentin hem sosyal hem ekonomik açıdan gelişimini etkilemekte ve öğrencilere yönelik yatırımların artmasına neden olduğu görülmektedir.

3.7.4.Ordu'da Yeni Bir Nesil: Öğrenci Göçlerinin Kent Kimliğine Demografik Etkisi

Üniversitelerin demografik etkileri, öğrenci ve akademik personel profillerinin çeşitliliği, toplumun farklı kesimlerinden gelen bireylerin bu kurumlara katılımı ve bu katılımın toplum üzerindeki uzun vadeli etkilerini içermektedir. Yavuzçehre (2016:238) çalışmasında, üniversitelerin kentte yer almasıyla birlikte kentin giderek öğrencileşmesinden bahsetmektedir. Bu durumu da kente gelen yoğun öğrenci göçleri ile ilişkilendirmektedir. Bu kapsamda, eğitim süresi boyunca kent öğrencileşirken, akademik yaz tatili süresinde kentin terk edilmiş bir hale evirildiği görülmektedir

Üniversitelerin demografik etkileri sadece gerçekleşen öğrenci göçleriyle sınırlı değildir. Üniversitede yer alan akademik personelin çeşitliliği de büyük önem taşımaktadır. Farklı disiplinlerden gelen, farklı kültürel geçmişlere sahip ve farklı yaş gruplarından gelen akademisyenler, üniversitelerin araştırma ve öğretim kalitesini arttırırken, çeşitli bakış açılarının bir araya gelmesiyle kent içerisindeki inovasyonu da teşvik etmekte ve daha kapsayıcı bir durum ortaya çıkmaktadır.

Aynı zamanda öğrenci göçlerinin kente sağlamış olduğu etnik çeşitlilik kentin kültürel anlayışını derinleştirmektedir. Mekânın sosyal ve kültürel üretimi üzerine odaklanan Lefebvre (2019:150)'ye göre, üniversiteler hem fiziksel mekânlar hem de entelektüel mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda üniversitelere gelen öğrenciler ve akademik personeller yer aldıkları alanlarda nasıl etkileşime geçeceklerini üniversite kapsamında belirleyerek kentteki toplumsal ilişkiler ve kültürel pratiklerin yeniden üretilmesine katkı sağlamaktadır.

Bu kapsamda görülmektedir ki üniversitelerin sağlamış olduğu demografik çeşitlilik, kentin yapısını ve kimliğini şekillendirmektedir. Türkiye'de her kentte bir üniversite kampanyası çerçevesinde 1990'lı yıllardan itibaren kurulan üniversiteler ile kentlerdeki nüfus yoğunluğunda değişiklik yaşandığı görülmektedir. Kentlerdeki bu nüfus yoğunluğuyla birlikte kentleşme süreci hız kazanmış ve özellikle küçük kentlerin yapısı bu süreçte değişmiştir. Yavuzçehre (2016:239)'ye göre, büyük ölçekli kentlerde öğrenci nüfusunun sınırlı sayıda olması durumunda, nüfusta çeşitlilik dışında demografik etkiler sınırlı kalmaktadır.

Bu çerçevede küçük bir kent olarak nitelendirebileceğimiz Ordu'da, üniversitenin kentteki demografik yapıya etkilerini değerlendirmek amacıyla katılımcılardan, kentlerinde bir üniversite olması ve bu süreçte yaşanan öğrenci göçleri hakkındaki görüşleri istenmiştir. Bu değerlendirmelerin, üniversitenin kente sağladığı demografik değişikliklere, ekonomik etkilere ve sosyal etkileşimlere olan katkılarının anlaşılması açısından önemli bilgiler sunacağı

düşünülmektedir. Diğer bir ifade ile katılımcıların bu konuda yapacakları değerlendirmeler, üniversitenin kent üzerindeki genel etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. Bu bağlamda Katılımcı H1, demografik olarak Ordu’da genç nüfusun arttığına dikkat çekmektedir:

“Üniversite kurulmadan önce toplumun genç nüfusu daha azdı. Bununda maksimum lise seviyesi olduğunu göz önünde bulundurursak üniversite ile yeni ve bilinçli insanların kentimize gelmesi ile ciddi bir beyin göçü farkı olmuştur.” (H1)

İstatiksel olarak da Ordu Valiliği’nin hazırlamış olduğu 2002-2014 yılları arasında demografik rapora göre, Ordu’da toplam nüfus 2000 yılında 150.586 iken, 2014 yılına gelindiğinde bu sayının 195.817’ye çıktığı görülmektedir. Aynı zamanda Ordu’da 2000 yılında %83,12 olan okur-yazar oranı, 2012 yılında %92,78’ye kadar yükseldiği de dikkat çekmektedir. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün 2023 verilerine bakıldığında ise Ordu’nun toplam nüfusunun 775.800 olduğu tespit edilmiştir. Toplam nüfus içerisinde çalışmanın yapıldığı Altınordu ilçesinin nüfusunun ise 225.349 olduğu görülmektedir. Altınordu İlçesi, toplam nüfus içerisinde %29.05 oran ile Ordu’nun nüfus bakımından en kalabalık ilçesi konumundadır. Aynı zamanda nüfusun yaş dağılımına bakıldığında da 2023 yılında 20-24 yaş aralığına sahip nüfusun toplamda 47.964 olduğu tespit edilmiştir (Ordu İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, 2024).

Üniversitenin yayınlamış olduğu nüfus verilerine bakıldığında ise 2006 yılında kurulan üniversitenin o dönemki öğrenci sayısı 5564 iken 2023 yılında bu sayısının 17.496 olduğu görülmektedir. Akademik personel sayısı ise 2006 yılında 140 iken, 2023 yılında bu sayı 1600’e yükselmiştir (Ordu Üniversitesi, 2021). Bu kapsamda yıllar içerisinde Ordu’nun nüfusunun büyük oranda üniversiteye bağlı olarak arttığı söylenebilir. Artan bu sayılar, Ordu kentini sadece nicel anlamda değil nitel anlamda da değiştirmiştir.

Yaşanan bu öğrenci göçleriyle ilgili olarak özellikle üniversitenin yer aldığı Cumhuriyet Mahallesi’nde ikamet eden kent sakinlerinin demografik yapıda değişimi hissettiği görülmektedir. Kent sakini katılımcı H6’nın şu ifadeleri bunu destekler niteliktedir:

“Çok fazla öğrenci ile aynı binada yaşıyoruz. Öğrencilerin canlı hayatı yer yer gürültü anlamında bizi rahatsız etse de mümkün olduğunca birlik ve beraberlik içerisinde yaşamaya çalışıyoruz.” (H6)

Benzer şekilde kent sakini katılımcı H8’de mahallesinde yer alan öğrenci nüfusunun arttığını dile getirmektedir:

“Evet fazla öğrenci ikamet ediyor. Öğrenci ikameti mahalle yapısında bozulmaya yol açmadı ancak genç nüfusun ve kiralık olan dairelerin artışıyla komşuluk kültüründe azalma gözlemledim.” (H8)

Cumhuriyet Mahallesi'nde artan öğrenci sayısı bölgedeki genç nüfusun artmasının yanı sıra mahallenin yapısında da değişikliklere yol açtığı görülmektedir.

“Benim yaşadığım sitede de mesela çoğunluk öğrenci önceden mahalle olarak çok aktif olmadığı için bence bir yapısı yokmuş şu an oluşuyor o yapı sanki kampüsün devamı gibi bir yapı oluşuyor burada.” (H9)

Benzer şekilde katılımcı K15 ve K16'nın ifadeleri de bunu destekler niteliktedir:

“Üniversite kurulmadan önce cumhuriyet bölgesinde az şehirleşme vardı üniversiteden sonra şehirleşme arttı o yüzden o bölgeye göçler arttı şehrin o tarafının büyüdüğünü görüyoruz gençler sosyalleşmeye ihtiyaç duyduğu için o bölgeye yatırımlar arttı.” (K15)

“Üniversite yıllar geçtikçe yeni fakültelerle nüfus artışı ve öğrenci göçü gözlemleniyor bununla beraber ekonomik katkı arttı gelen öğrenciler barınma ihtiyacını yeme içme ihtiyacını karşılamak için ekonomik katkı sağladı başka katkı göremiyorum çünkü öğrenciler mezun olduktan sonra şehirlerine dönüyor.” (K16)

Katılımcı K15 ve K16'nın ifadeleri, aynı zamanda Yavuzçehre (2016:240)'nin çalışmasında belirttiği, öğrenci göçlerinin geçici süreli bir yapıya sahip olduğuna dair görüşlerini de destekler nitelikte olduğunu görüyoruz. Benzer şekilde katılımcı K12'nin ifadesi de bu görüşü destekler niteliktedir ve öğrenci göçlerinin geçici etkilerine dikkat çekmektedir:

“Ne kadar doğru bir tespit bilmiyorum ama ben çevremde ailesiyle beraber okumaya gelen görmüyorum geçici bir göç oluşturuyor onun haricindeki etkisi en büyük kiralarla alakalı üniversiteden sonra konut artışı kira artışı çok oldu bir artı bir konutlar arttı.” (K12)

Üniversitenin kurulmasıyla kente yaşanan bu öğrenci ve akademik personel göçlerinin kentteki nüfus bazında etkilerinin katılımcılar tarafından “*kente canlılık geldi*” veya “*kent renklendi*” şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Bu kapsamda kentteki genç nüfus sayısının artmasının katılımcılar tarafından olumlu karşılandığı görülmektedir. Bu eksende Katılımcı H3'ün ifadesi şu şekildedir:

“Özellikle yaşlı neslin hâkim olduğu ve daha kırsal bir yaşam stili hakimken şehrin gençlerle daha çok canlandı...” (H3)

Benzer şekilde katılımcılardan H17 ve H6'nın da bu görüşü destekler nitelikte ifadeleri bulunmaktadır:

“Üniversitenin olumlu bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin gelmesiyle birlikte daha sosyal bir şehir haline geldi.” (H6)

“Genç kesimde artış görüldüğü için şehrin her alanda pozitif etkilendiğini düşünüyorum” (H17).

Az sayıda da olsa katılımcılardan bazılarının üniversitenin kurulmasıyla birlikte, Ordu'da demografik olarak gözle görülür bir etki yaşanmadığına ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Örneğin Katılımcı K4, yaşanan öğrenci göçlerinin kentte etkisinin olmadığını şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Kentın yapısını ve nüfusunu değiştiren bir öğrenci göçü olduğunu düşünmüyorum sadece maddi açıdan etki yapmıştır.” (K4)

Benzer düşüncelere K3’ünde sahip olduğu görölmüştür :

“...Öğrenci göçünün kentın yapısını değiştirdiğini düşünmüyorum sadece üniversitenin açıldığı tarihlerde insanlar öğrencileri bir gelir kapısı olarak gördükleri için kira artışları görmüştüm yani bu bir gelişim değildir olumsuz bir etkidir. Bütün şehirlerde de bu etki yaşanıyor.” (K3)

Aynı şekilde üniversitenin yer aldığı bölgede yaşayan bazı katılımcılarda öğrenci göçleriyle yaşadıkları bölgede yaşanan genç nüfus artışının olumsuz bir şekilde ele aldığı görölmektedir.

Bu kapsamda katılımcı H11’nin ifadesi şu şekildedir:

“Eee... Şimdi genç doldu burası. Bakıyorum sokağa hep gençler var. Geziyorlar, yazın denize giriyorlar. Yani eskisi gibi bir mahalle şeyi yok burada kızım şu anda. Eskiden çıkardık biz komşularla çay içerdik, otururduk sohbet eder, okey oynardık. Şimdiki gençler bizim yaşlılarımızla ne yapacaklar.” (H11)

Benzer şekilde katılımcı H20’de bu görüşü destekler nitelikte ifadelerde bulunmuştur:

“Bu durumdan şu anda muzdaribim. Pandemide gitmişim. Pandemide şehir doluydu ve Cumhuriyet Mahallesi ’ndeki yerler boştu, yeni yapılan evler, imar izinleri falan derken sakin bir yerdi. Öğrenciler evlerine gitmişti ve ben Cumhuriyet ’in o sakinliğini sevmiştim ama tabi şimdi artan öğrenci sayısı, yetersiz yerleşim yerleri kalabalığı doğurdu mahallede. Bu da dönem dönem huzursuzluk doğuruyor. Örneğin, ben ticaret insanıyım çoklu iş yapıyorum sabah erken kalkmam gerekiyor gece oturamıyorum ama öğrenci arkadaşlarımızı da çok iyi anlıyorum söylediğim bir şey de yok ama sesten rahatsız olabiliyorum.” (H20)

Kentin sahip olduğu yapının öğrenci göçlerini kaldırarak düzeyde olmadığını ifade eden katılımcı DB1, bu kapsamda öğrenci göçlerinin etkisini olumsuz olarak değerlendirmiştir:

“Her ilde üniversite olmasına karşı bir insanım çünkü Ordu Orta Karadeniz’de konumlanmış köklü bir şehir. Tarihsel olarak gerek nüfusu gerek doğal bir arazinin temelini oluşması gerekiyor. Şehrin dinamiklerinin bunu beslemesi gerekiyor, ekonomik olarak beslemesi gerekiyor, ticari olarak beslemesi lazım, düşünsel olarak, kültürel olarak, sosyolojik, psikolojik olarak Ordu’nun öğrenci kenti olmaya hazır olduğunu düşünüyorum ve enstitülerin de daha fazla üniversitenin de kaldırabilecek bir nüfusa ve kültürel yapıya sahip olduğunu düşünmüyorum.” (DB1)

Benzer şekilde katılımcı H13’de, üniversitenin kurulmasıyla ortaya çıkan demografik yapıdaki çeşitliliğin kentteki yerel nüfus dağılımını olumsuz yönde etkilediğini ileri sürmüştür:

“Ordu ili, Karadeniz yöresine has özellikler taşıyan insanların bir arada yaşadığı, dışarıda farklı kültürlerdeki insanların çok fazla olmadığı kendi içinde gelişen bir kenttir esasında. Tabii ki üniversite olması ile birlikte kültürel anlamda farklılıkları ihtiva eden insanların bir arada yaşaması zorunluluğu ile kötü senaryolara sebebiyet verebilmiştir.” (H13)

Sonuç olarak üniversitelerin kuruldukları kentin nüfusuna etkisi, belirli bir bölgenin sosyo-ekonomik ve kültürel dinamiklerini derinden etkileyen karmaşık bir süreç olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan demografik etkilerin, toplumsal dönüşüm ve kentsel gelişme için önemli etkilerinin olduğu görülmektedir. Üniversiteler, genellikle genç bir nüfusu çekmektedir. Bu durum kentin kent sakinleri tarafından “gençlik” ve “dinamizmle” ilişkilendirilmesine yol açmaktadır. Aynı zamanda kente farklı kültürlerden gelen öğrenci ve akademik personeller, farklı düşünce tarzlarını deneyim ve bilgi birikimlerini gelmiş oldukları o kentlere yansıtabilmektedir. Bu durum kentin ve özellikle üniversitenin yer aldığı bölgenin gelişimini sağlamakta ve kentin kimliğini de önemli oranda şekillendirmektedir. Bu süreç sonucunda, Ordu kentinde dinamik, genç, kültürel çeşitliliğe sahip ve yenilikçi bir kimlik oluştuğu söylenebilir.

Üniversiteler genellikle büyük kampüsler ve öğrenci konutları gibi altyapı projelerini de ortaya çıkarmaktadır. Bu projeler, kent mekânını ve çevresini dönüştürmektedir. Bu kapsamda ortaya çıkan öğrenci mahalleleri, kampüslerin çevresindeki ticari alanlar ve kültürel merkezler kentin kimliğini şekillendirmekte ve kentsel yaşam tarzını etkilemektedir. Gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde de görülmektedir ki, üniversitelerin demografik etkileri, kentin kimliğini etkilemekte ve kentin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını şekillendirmektedir. Bu etkiler, kenti daha canlı, çeşitli ve yenilikçi bir yer haline getirdiği gibi kentin yerel düzeyde tanınmasına da olanak sağlamaktadır. Ancak, üniversitelerin demografik etkileri sadece pozitif yönleriyle sınırlı değildir. Öğrenci göçleri sonrasında yaşanan yapısal değişimler, öğrencilerin kent sakinleriyle uyum sürecini etkilediği görülmekte ve kent sakinlerinin genç nüfusun artmasına eleştirel yaklaştığı da görülmektedir. Bu kapsamda üniversitelerin demografik etkilerinin ortaya çıkaracağı potansiyelin tam olarak gerçekleşmesi için kent ve üniversite uyumuna dair uygulamaların benimsenmesi önemlidir.

3.7.5. Kent Kimliğindeki Yeniden Şekillendirme ve Değişimin İzleri: Ordu Üniversitesi'nin Sosyokültürel Etkileri:

Kentler sürekli değişen, gelişen ve dönüşen yapılarıyla kentte yaşayan insanların sosyal ve kültürel etkileşimlerini yansıtmaktadırlar. Bu bağlamda bir kentin sosyokültürel yapısını etkileyen pek çok faktör olduğu görülmektedir. Bunlar arasında ekonomik yapı, demografik yapının bileşenleri, sanat ve kültür etkinlikleri gibi unsurlar yer almaktadır. Üniversiteler ise bu faktörler üzerinde etki bırakan önemli aktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem akademik hem de sosyal açıdan kurulduğu kente zenginlik katan üniversiteler, öğrencilerin yoğunluğuyla birlikte, kentteki sosyal yaşamın ve kültürel etkinliklerin çeşitliliğini artırmakta ve bu durum kentin kültürel zenginliğini güçlendirmektedir.

Lefebvre (2019:160)'ye göre, kentler sadece fiziksel yapılar aracılığıyla değil aynı zamanda sosyokültürel dinamiklerle de yapısal değişimlere uğramaktadır. Bu noktada kentin Lefebvre tarafından “sosyal ilişkilerin, güç ilişkilerinin ve kültürel pratiklerin bir araya geldiği karmaşık mekân” olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu bağlamda üniversiteler ise Lefebvre'nin "meydanlar" olarak adlandırdığı kentsel alanlardaki önemli aktörler olarak karşımıza çıkmakta ve insanların bir araya geldiği, etkileşimde bulunduğu alanlar olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle bu alanlardan birisi olan üniversitelerin de kentlerin sosyo-kültürel dokusunu belirleyen önemli merkezlerden birisi olduğunu söylemek mümkündür.

Üniversitelerin fiziksel mekân olarak kullanımları da kent açısından önemlidir. Üniversite kampüsleri, eğitim, araştırma ve kültürel etkinlikler için kullanılan alanlar olduğu için kentin sosyokültürel yapısını etkilemektedir. Bir başka deyişle üniversiteler gerek kütüphanesi, spor tesisleri, sosyal hizmetleri, araştırma merkezleri ile gerek ise STK'lar veya yerel yönetimlerle yaptıkları ortak projelerle, düzenledikleri akademik konferanslarla, kongrelerle ve çeşitli etkinliklerle kuruldukları kentlerin sosyal ve kültürel yapısını şekillendirmekte ve kentin tanınmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde hem kent sakinlerine hem de kamu çalışanlarına Ordu Üniversitesi'nin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerine katılımları ve deneyimlerini değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun Ordu Üniversitesi'ne üniversitenin herhangi bir faaliyeti kapsamında ziyarette bulunmadığını ifade etmiştir. Bu noktada kent sakini ve kamu çalışanı olmak üzere 40 katılımcıdan sadece 7 tanesi üniversite kampüsünü ziyaret ettiğini belirtmiş ve bu 7 katılımcıdan 3 tanesi üniversitenin faaliyetleri kapsamında bu ziyareti gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu ekseninde katılımcılardan H1'in ifadesi şu şekildedir:

“Elbette. Sıklıkla takip ettiğim bir durumdur bu. Yapılan her etkinliği sosyal medyadan üniversite sitelerinden, kentin belirli noktalarından ulaşım katılıma sağlayabiliyorum.”
(H1)

Benzer şekilde katılımcı H16'da şunları dile getirmiştir:

“Haberdar oluyorum ve fırsat buldukça da konferans gibi etkinliklere katılıyorum.”
(H16)

Bazı katılımcıların ise üniversitenin gerçekleştirdiği faaliyetler dışında Ordu Üniversitesi'ni ziyaret ettiği gözlemlenmiştir. Bu kapsamda katılımcılardan H18 kampüs ziyaretini çocuğunun sınavı nedeniyle gerçekleştirdiğini şu sözlerle belirtmiştir:

“Valla üniversitenin hiçbir etkinliğine katılmadım ancak kampüsü güzel ve düz bir arazide yer alıyor. Ben çocuğumun sınavı için bir kez gittim. Ulaşımı da kolaydı. Allah razı olsun herkesten.” (H18)

Katılımcılardan K18’de üniversite faaliyetlerinin azlığına ve bu faaliyetlerin duyurulmasına yönelik eksiklikler olduğuna dikkat çekmiştir:

“Fazla etkinlik olmuyor sanırım. Duymadım çok sadece sınavlara girmek için gittim üniversiteye birkaç kez.” (K18)

Katılımcıların üniversite kampüsünü ziyaretlerinin bir diğer nedeni de kampüs içerisinde yer alan hastanelerden kaynaklanmaktadır. Bu noktada katılımcı H11’in ifadesi şu şekildedir:

“Yok kızım, benim öyle işlerle hiç işim olmaz ki... Bir kere dış hastanesine gittim oradaki, o kadar.” (H11)

Üniversite ve kent etkileşiminin oluşması noktasında üniversitelerin gerçekleştirdiği faaliyetlerin kent sakinleri de etkilemesi önemlidir. Çünkü üniversiteler kentin dış dünyaya olan temsilini sağlayarak kentin kimliğini etkilemektedir. Bu bağlamda Yavuzçehre (2016: 170), büyük kentlerdeki üniversitelerin, kentin yerel kesiminin odak noktası olmadığını ve buralardaki üniversitelerin sadece entelektüel yaşama destek olan bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir. Buna karşılık küçük kentlerdeki üniversitelerin ise kent yaşamına daha hâkim ve kentin yaşam kalitesini daha fazla etkileme şansına sahip olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca bu üniversitelerin, kentin sosyokültürel yapısı üzerinde de daha fazla etkisi olduğunu ifade etmiştir.

Bu kapsamda yapılan bu araştırmada gerçekleştirilen görüşmelerde bazı katılımcıların verdiği cevapların bu durum ile çeliştiği görülmüştür. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu Ordu Üniversitesi’nin herhangi bir faaliyetine katılmamasının yanı sıra üniversite kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin azlığı konusunda eleştiriler de bulundukları gözlemlenmiştir. Bu konuda katılımcılardan H20’nin görüşleri şu şekildedir:

“Şimdi, hep övdük artık iğneyi kendimize batırma zamanı geldi. Birincisi üniversite etkinlik anlamında çok zayıf bir üniversite ve bırak duyurmayı etkinlik yok, yapılmıyor. Bu idarecilerinin aldığı karardan olabilir, bunu bilemem. Bir üniversitenin gerek Asya’ya gerek Avrupa’ya gerekse başka kıtalara açılması gerekiyor. Oralarla iş birliği yapması gerekiyor. Nasıl? Örneğin; Dokuz Eylül’de okurken sürekli uluslararası etkinlikler, fuarlar olurdu. Konserlere çok güzel sanatçılar gelirdi. Senin bölümün orada var ise onun aktif çalışması gerekiyor. Nitelikli işler çıkarırsa halk da duyar ve gelmesini istersen de gelir. Örneğin bu sene şenlikte Köfn konseri vardı ve halk giremedi. Ne kadar bu etkinliğe aç olduğumuzu ve ne kadar öğrencilerin ilgisiz bırakıldığının kısa zaman öncesindeki resmidir bu olay.” (H20)

2023 yılı faaliyet raporuna bakıldığında Ordu Üniversitesi, akademik ve kültürel etkinlikler açısından zengin bir yıl geçirmiştir. Sadece kültürel faaliyet kapsamında, gerçekleştirilen etkinlikleri şu şekilde sıralanmaktadır: Bio-inovasyon Yarışması Etkinliği, Altınordu İlkokulu Etkinliği, Oyun Şenliği Etkinliği, Kudüs ve Gençler Etkinliği, Değişim Sınavı Etkinliği, Filistin

Konulu Açıklama, Cumhuriyetin Yüzüncü Yılı 100 Fidan Dikme Etkinliği, Cumhuriyet Balosu Etkinliği, Arabalar Animasyon Film Gösterimi Etkinliği, Kadim Şehrin Üstüne Kudüs Etkinliği, 13. Münazara Turnuvası Etkinliği, Çetin AKDENİZ Konser ve Master Class Etkinliği, Filistin'e Aile Olmaya Var Mısın Kermes Etkinliği, 24 Kasım Öğretmenler Günü Kutlama Etkinliği, Farkındayım Şekerim Etkinliği, Kariyer Günleri Etkinliği, Kardeşliğe Uzanan Minik Eller Yardım Kampanyası Etkinliği, Çevresel İklim Değişikliği Etkinliği, Sağlık Yöneticileri Günü Etkinliği, Film Gösterimi Etkinliği, İhtisas Akademi Eğitimi Etkinliği, Atölye Çalışmaları Etkinliği (Ordu Üniversitesi, Sağlık Kültür Ve Spor Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu, 2023: 9-10)..

Her ne kadar üniversite bünyesinde birçok faaliyet gerçekleştirilmiş olsa da bazı katılımcılar üniversite faaliyetlerinin duyurulması bağlamında eksiklikler olduğunu söylemiştir. Bu nedenle bu katılımcılar üniversite kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerden haberdar olamadıkları için hiçbir faaliyete katılamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan K14 şu şekilde değerlendirmelerde bulunmuştur:

“Aslında katılmak istiyorum ama çok duyuru olmuyor. Sadece billboard falan değil sosyal medyada da etkileşim olmalıdır. Üniversite bu konuda çok kapalı kutu ve çok fazla etkinlik düzenlediğini de görmedim açıkçası.” (K14)

Benzer şekilde katılımcı K11’de bu konuda şunları dile getirmiştir:

“Yıllar önce gidiyorduk ama şimdi sosyal medyadan tanıdıklarından duyuyoruz. Sosyal medya dilini ya ODÜ çok kullanmıyor ya biz takip edemiyoruz diyeceğim ama ben takip etmeye çalışıyorum. Mesela bugün bir tiyatro olacağını arkadaştan duydum ve üniversiteye ait merkezde afiş, reklam gibi bir şeye rastlamadım hiç.” (K11)

Katılımcı K6 ise işi gereği üniversitedeki faaliyetlerden haberdar olabildiğini ifade ederek, üniversitenin reklam konusundaki yetersizliğine dikkat çekmektedir:

“Yazı işlerinde çalıştığım için haberim oluyor. Evde oturan biri olsam haberim olmazdı ama katılmıyorum zaten ilgimi de çekmiyor şahsen.” (K6)

Üniversitelerin kuruldukları kentin yerel yönetimiyle ya da kentte yer alan sivil toplum kuruluşlarıyla yaptığı iş birliği veya ortak faaliyetler kentin sosyokültürel yapısını etkilemektedir. Bu noktada Cumhuriyet Mahallesi’nin bağlı olduğu Altınordu Belediyesi çalışanları, Ordu Valiliği çalışanları ve Ordu’da yer alan 2 dernek başkanıyla görüşme gerçekleştirilmiş ve üniversite ile iletişimleri ve iş birliklerine yönelik değerlendirme yapmaları istenmiştir. Altınordu Belediyesi ve Ordu Valiliği’nde çalışan katılımcılar (K4) (K6), üniversite ve yerel yönetimin ortak etkinliği olmadığını, eğer olmuşsa da bundan haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir.

Ordu’da kültür ve sanat alanında çalışmalar yapan derneklerle yapılan görüşmeler sonucunda ise üniversite ile kuruluşlarının iletişimi sadece öğrenciler üzerinden gerçekleştiği görülmektedir. Bu kapsamda mekânsal olarak üniversite-sivil toplum kuruluşu etkileşimi olmasa bile gerçekleştirilen faaliyetlere, üniversite öğrencilerinin katılımıyla kentte sosyokültürel etkiler ortaya çıkmaktadır. Bu noktada DB1’in ifadeleri şu şekildedir:

“Derneğimizle öğrencilerin arası iyi katılımcılarımızın çoğunluğunu Ordu Üniversitesi öğrencisi. Onlarla sinema atölyesi etkinliği başlattık mesela. Tıp Fakültesinden 5 öğrenci ile başladığımız bu yolculuğu 3 senedir her perşembe devam ettiriyoruz. Film seçiyoruz, üzerine analizler yapıyoruz hem gençler için alan oluyor hem de onlara bir alan açmış oluyoruz. Atölyelerimiz, eğitimlerimiz oluyor bunların katılımcıları da hep üniversite öğrencileri. Onların beklentileri, istekleri kapsamında konularla hem onları geliştirmek hem de bizler faaliyet yürütmek adına eylemler yapıyoruz. Seminerlerimiz oluyor üniversiteyle ortak imza günleri gibi çalışmalarımız oluyor.” (DB1)

Benzer şekilde katılımcı DB2 de üniversite öğrencileriyle ortak etkinlikler noktasında buluştuklarına dair destekleyici ifadelere yer vermiştir:

“Özellikle öğrencilerle bir araya gelerek düzenli belli başlı projeler var yaptığımız. Öğrencilere tıbbi konularda ve sanatsal konularda belirli atölyeler düzenliyorum. Onun dışında mesleğim gereği başvuran gençlerin sayısı fazla olduğu için gençlerin şehirdeki yaşamından haberdar oluyorum. Projelerin içeriğinden birine örnek verecek olursam öğrencilere anlatılması zor olan cinsel sağlık ve benzeri konularda bilgilendirici atölyeler yapıyorum belli aralıklarla yapıyoruz atölyemizi ve katılım hep öğrenciden oluyor.” (DB2)

Sonuç olarak üniversitelerin kentin sosyo-demografik yapısına etkisi, yaşam, kullanım ve temsil boyutları üzerinden analiz edilerek ortaya konmaktadır. Üniversitelerin kentin üzerindeki bu etkisi, kentin fiziksel ve sosyal dokusunu derinden etkilemekte ve kent kimliğinin dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak görüşmelerde bazı katılımcıların ifadelerine bakıldığında, Ordu Üniversitesi’nin mekânsal kullanım ve kendisini dışarıya tanıtmada noktasında eksiklikleri olduğu görülmüştür. Bu durumda katılımcıların gözünde, Ordu Üniversitesi’nin kentin sosyo-kültürel yapısına olan katkısının, sınırlı düzeydeymiş gibi olduğu izlenimine yol açmıştır.

SONUÇ

Kent kimliğinin şekillenmesinde çeşitli unsurlar rol oynamaktadır. Bu unsurlar arasında, ister devlet üniversitesi olsun isterse vakıf üniversitesi, yükseköğretim kurumları kent kimliğinin oluşumunda önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle Türkiye'de son yıllarda hızla artan üniversite sayısı hem kentsel mekânın fiziksel yapısı hem de toplumsal yapının üzerinde derin ve uzun vadeli etkiler yaratmaktadır. Üniversiteler, kentleşme sürecinde kentin gelişim ve dönüşüm süreçlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu katkılar, özellikle büyük şehirlerde yer alan üniversiteler aracılığıyla, kenti daha cazip hale getiren faktörlerden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Kentin altyapı sistemlerinin ve hizmet sektörünün gelişiminde üniversitelerin bu şekilde bir öncülük rolü oynadığı ifade edilmektedir. Üniversiteler sadece fiziksel çevrede değil, toplumsal dinamiklerde de değişim yaratmakta, kentleri sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda daha canlı ve gelişmiş merkezler haline getirmektedir.

Üniversitelerin kent kimliği üzerindeki etkileri, öğrenci ve akademisyenlerin kente kazandırdığı dinamizm ve kültürel çeşitlilik ile de yakından ilişkilidir. Bu aktörlerin kente sağladığı dinamizm, yeni işletmelerin açılması, sosyal ve kültürel etkinliklerin artması, teknolojik gelişmelerin hızla benimsenmesi gibi yollarla kentin canlılık kazanmasına öncülük etmektedir. Ayrıca, üniversitelerin çektiği genç nüfus, kente hareketlilik ve canlılık kazandırmakta, çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler ile kentin yaşam kalitesini artırmaktadır. Bu durum, sadece yerel düzeyde değil, aynı zamanda kentin ulusal ve küresel ölçekteki rekabet gücünü artırmakta ve yerel ekonominin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Üniversitelerin bilimsel araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) faaliyetleri, sanayi ile kurduğu iş birlikleri ve girişimcilik ekosistemine sunduğu katkılar da kent ekonomisini doğrudan etkilemekte, bölgesel kalkınmayı desteklemektedir. Tüm bu süreçlerin, kentlerin yenilikçi ve sürdürülebilir kalkınma stratejilerini güçlendirdiği ve uzun vadede ekonomik büyümeye katkı sağladığı gözlemlenmektedir.

Tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomisiyle bilinen ve yakın geçmişte büyükşehir statüsü kazanan Ordu ilinde, tek üniversite olan Ordu Üniversitesi'nin kent kimliğine etkisini ve kent sakinlerinin deneyimlerini anlamak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Kent kimliği ve mekânın toplumsal üretimi üzerine yaptığı araştırmalarla kent çalışmalarında ünlü bir isim olan Lefebvre'nin kuramı temel alınarak yürütülen çalışmada kent sakinleri ve kamu çalışanlarının deneyimleri üzerinden üniversite ve kent kimliği ilişkisi değerlendirilmiştir. Ordu İli Altınordu İlçesi'nde yapılan bu çalışmanın bulgularına göre, üniversite kurulmadan önce kent sakinleri Ordu'yu "sakin" ve "genç nüfusun az olduğu" bir yer olarak tanımlamış hem sosyal hem de

ekonomik açıdan yetersiz olması nedeniyle kentin "kent" olarak tanımlanmasının güç olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcılar, bir kentin sahip olması gereken özelliklerle Ordu'nun mevcut özelliklerini karşılaştırdıklarında, Ordu'yu sosyal mekanlar bakımından "yetersiz", işgücü kapasitesi açısından "eksik", "sanayisi olmayan" ve "gelişmekte olan" bir kent olarak nitelendirmişlerdir.

Lefebvre'ye (2019:80) göre, bir kent yalnızca fiziksel yapılarıyla değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik yapısıyla da değerlendirilmelidir. Bu unsurların bir araya gelmesi, kentin sağlıklı bir şekilde gelişmesine ve kent sakinlerinin yaşam kalitesinin artmasına katkı sağlamaktadır. Lefebvre'nin kuramı bağlamında, bir kentin yalnızca belirli bir nüfus yoğunluğuna sahip olmasının yeterli olmadığı, farklı dinamiklerin bir araya gelmesiyle kent olgusunun anlam kazandığı vurgulanmaktadır. Katılımcıların görüşlerine göre, Ordu'nun "sakin" ve "küçük" bir kent olması, bazıları tarafından kenti "yaşanabilir" ve "kolay" diye olumlu bir şekilde tanımlanmasına neden olurken, bazıları tarafından ise kentin "gelişmemiş" olarak olumsuz bir biçimde tanımlanmasına neden olmaktadır. Sosyal aktivite alanlarının yetersizliği ve sanayileşme düzeyinin düşük olması, Ordu'nun kent olma sürecini henüz tamamlayamamış bir yer olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır. Katılımcılar, özellikle eğlence ve sosyal aktivite mekanlarının yetersizliğini, üniversite kurulmadan önce genç nüfus oranının düşük olmasına ve dolayısıyla sosyal ve eğlence sektörüne yönelik talebin azlığına bağlamaktadırlar. Öğrencilerin kente gelmesiyle birlikte bu sektörlerde artış gözlemlendiği belirtilmiştir. Ayrıca, katılımcıların, kentin işgücü, sanayi ve ticaret açısından gelişmemiş olmasını, kentin gelişimine yönelik çalışmaların az sayıda olmasına bağladıkları görülmektedir.

Henri Lefebvre (2019:75)'ye göre bir kentli, kentsel mekâna aktif bir şekilde katılmalı ve sadece fiziksel mekânı değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel yaşamı da şekillendirmelidir. Kentli, kentsel mekânın sosyal bir alan olduğunu kabul ederek, kültürel çeşitliliği anlamalı ve bu çeşitliliği zenginlik olarak görmelidir. Ayrıca, kentli bireyler arasında etkileşim ve dayanışmayı teşvik etmeli, kent mekânının kamusal ve sosyal kullanımını savunarak kentin planlanması ve yönetimine aktif olarak katılmalıdır. Sonuç olarak, Lefebvre kentliyi, kentsel mekânı sadece tüketen değil, üreten bir aktörü olarak hareket eden ve toplumsal-siyasal bilinçle kenti geleceğe taşıyan kişiler olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda, katılımcıların kentli tanımlamalarının, kente aktif katılımları üzerinden şekillendiği görülmektedir. Katılımcıların kente ait olma duygusu ise kentsel mekandaki etkileşimleri ve sosyal rollerle ilişkilendirilmektedir.

Yine katılımcıların üniversite kurulmadan önce ve kurulduktan sonra kente yönelik yaptıkları değerlendirmelere bakıldığında, kentte hem fiziki hem de sosyal yapıdaki değişimleri üniversite

ile ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ordu Üniversitesi'nin kurulmasıyla kentin ekonomisinin gelişmesi, sosyal ve eğlence sektörünün artması, barınma, sağlık, ulaşım gibi alanlarda da gözle görülür iyileşmelerin olması kent sakinlerinin kenti “olumlu” olarak nitelendirmesine ve onların kentteki deneyimlerinin farklılaşmasına katkı sağladığı görülmüştür.

Üniversiteler, bulundukları kentlere yalnızca eğitim hizmeti sunmakla kalmayıp, aynı zamanda tüketim aracı olarak kentle etkileşime girerek ulaşım, sağlık, barınma ve eğlence gibi alanların gelişimine de katkı sağlamaktadır. Lefebvre'nin (2019:134) kuramı çerçevesinde, üniversitelerin, bulundukları bölgede kenti yeniden üretme işlevi üstlendikleri ve kent sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılayan tüketim araçlarının yerel yönetimler ve özel sektör aracılığıyla sağlandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında katılımcılar, bu süreçte yerel yönetim ve özel sektörün sunduğu tüketim merkezleri aracılığıyla kentin olumlu yönde geliştiğini belirtmiştir. Özellikle öğrenci hareketliliği ile birlikte kentin ekonomik yapısının geliştiği ve kente olan ekonomik girdinin artmasıyla kentsel yapıda olumlu değişikliklerin meydana geldiği ifade edilmiştir. Katılımcıların ifadelerine göre, diğer kentlerden farklı olarak Ordu'da gelişen ve kente yeni kazandırılan sektörlerin etkisi net bir şekilde gözlemlenmiştir. Bu bağlamda üniversitenin, kent ve kent kimliğini değiştirme noktasındaki rolü daha iyi anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, üniversitenin bu değişimin tek faktörü olmadığı, ancak etkisinin de göz ardı edilemeyeceği vurgulanmaktadır. Katılımcılar, üniversite kurulmadan önce kentin gezilecek yerler, sosyal mekanlar ve alışveriş sektörü açısından yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle üniversitenin yer aldığı Cumhuriyet Mahallesi, üniversite kurulmadan önce kentin dışında ve âtıl durumda olan bir alan olarak tanımlanmaktadır. Üniversitenin kurulmasının ardından, demografik çeşitliliğin artması, ulaşım, sağlık ve kentsel yapıdaki iyileşmelerin yanı sıra, sosyal ve eğlence mekanlarının çoğalması ve öğrencilere yönelik konut sayısının artması dikkat çekmiştir.

Lefebvre'ye (2019:46) göre, toplumsal dünyada var olan her olgu, zıtlıkların etkileşimi sonucu şekillenmekte ve gelişmektedir. Bu zıtlıklar, yalnızca karşıt unsurlar olarak değil, aynı zamanda birbirini tamamlayıcı öğeler olarak işlev görmektedir. Lefebvre'nin bu yaklaşımı, toplumsal düzeni anlamanın yanı sıra, toplumsal dönüşüm süreçlerine dair derin bir perspektif sunmaktadır. Onun kuramı, toplumun karmaşıklığını ve dinamizmini kavramada önemli bir araç sunmakta ve zıtlıklar ile tamamlayıcılıkların bir arada nasıl işlediğini anlamamıza olanak tanımaktadır. Bu çerçevede katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde, kentin "küçük" olması ve demografik çeşitliliğin azlığı olumsuz özellikler olarak belirtilirken, kentin bir öğrenci kenti

olması bağlamında küçük olmasının ulaşım kolaylığı ve yaşanabilir sakin bir ortam sağlaması gibi olumlu özellikler olarak da ele alınmaktadır. Bu durum, kentin tek bir özelliğinin farklı açılardan değerlendirildiğinde, katılımcılar tarafından farklı sonuçlara ulaşılabildiğini göstermektedir.

Literatürde üniversite ve kent ilişkisine dair yapılan pek çok araştırma, üniversitelerin bulundukları kentler üzerindeki en belirgin ve önemli etkilerinden birinin ekonomik etkiler olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Ordu'da yapılan çalışmada da katılımcılar, üniversitenin kent üzerindeki en önemli etkisinin ekonomik boyutta gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Üniversitelerin kent ekonomileri üzerinde geniş çaplı bir etkiye sahip oldukları görülmektedir. İlk olarak, bir üniversitenin varlığı yerel ekonomiye doğrudan katkı sağlamaktadır; öğrenci ve üniversite personelinin harcamaları, yerel işletmeler için sürekli bir gelir kaynağı oluşturarak bölgesel ticaretin canlanmasına olanak vermektedir. Bu harcamalar, gıda, barınma, ulaşım ve eğlence sektörlerinde özellikle belirgin bir artışa neden olmakta, böylece kentsel ekonominin genişlemesine katkıda bulunmaktadır. Üniversitelerin, sadece tüketici talebini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile de yerel ekonomiye katkı sağladığı görülmektedir. Üniversiteler, yeni teknolojilerin ve yenilikçi fikirlerin ticarileşmesini sağlayarak yerel girişimciliği teşvik etmekte ve bölgesel ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Bu süreç, kentteki bilgi tabanlı sektörlerin gelişmesine zemin hazırlamakta ve kentin rekabet gücünü artırmaktadır. Ayrıca, üniversiteler tarafından yetiştirilen yüksek nitelikli iş gücü, yerel işverenler için büyük bir avantaj sağlamak ve iş gücü piyasasında nitelikli çalışan ihtiyacını karşılamaktadır. Böylece, üniversiteler, hem yerel işverenlerin rekabet avantajını artırmakta hem de kentin genel ekonomik yapısını güçlendirmektedir. Üniversitelerin kent ekonomisi üzerindeki etkileri bununla da sınırlı kalmamaktadır. Üniversiteler, sadece akademik ve entelektüel katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda kent sakinleri ve öğrenciler için iş imkânları yaratmaktadır. Hizmet sektöründe öğrencilerin part-time çalışması, öğrencilerin ekonomik anlamda kendilerine destek olmalarının yanı sıra yerel esnafa da fayda sağlamaktadır. Katılımcılar, üniversitenin kurulmasıyla birlikte kafe, restoran, mağaza gibi işletmelerin sayısında artış olduğunu ve bu işletmelerde hem öğrenci müşterilerle hem de öğrencilerle birlikte çalışarak ekonomik kazanç elde ettiklerini ifade etmektedir. Özellikle Cumhuriyet Mahallesi gibi üniversiteye yakın bölgelerdeki esnaf, üniversitenin kurulmasından sonra iş yeri sahibi olma fırsatı bulmuş ve üniversite etkisiyle ekonomik faaliyetlerini genişletmiştir. Bu bölgede üniversitenin varlığı hem doğrudan öğrencilere hem de dolaylı olarak kente yönelik hizmet sektörünün büyümesine yol

açmıştır. Üniversitenin ekonomik etkilerinin yanı sıra, sunduğu kültürel ve entelektüel ortam da kentin çekiciliğini artırmakta ve kentin tanınırlığını ulusal ve uluslararası düzeyde güçlendirmektedir. Üniversitelerin düzenlediği bilimsel etkinlikler, kültürel faaliyetler ve sanat etkinlikleri hem öğrenciler hem de kent sakinleri için yeni fırsatlar yaratmakta ve kentsel yaşam kalitesini yükseltmektedir. Bu kültürel katkılar, kentin genel profilini zenginleştirerek turizm, kültür ve sanat alanlarındaki ekonomik faaliyetlerin de artmasına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, üniversitelerin kent ekonomisi üzerindeki çok yönlü etkileri, stratejik planlamada ve kentsel gelişim politikalarının oluşturulmasında dikkate alınması gereken temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ordu'da yapılan çalışma da bu durumu açıkça ortaya koymaktadır; katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, üniversitenin kurulmasıyla birlikte kent ekonomisinde belirgin bir canlanma yaşandığı ve bu etkilerin sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarda gözlemlendiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, üniversitelerin kentler üzerindeki çok katmanlı etkilerinin, sadece akademik ve entelektüel katkılarla sınırlı olmadığı, aynı zamanda kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminde kritik bir rol oynadığı görülmektedir.

Kente kurulan üniversitenin sunduğu eğitim olanaklarına dair değerlendirmeler, çalışmanın önemli bulgularından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmada, özellikle kamu çalışanları ve lise çağında çocukları bulunan kent sakinleri arasında gerçekleştirilen görüşmeler, üniversitenin kent üzerindeki eğitim fırsatlarına olan etkisini ortaya koymaktadır. Katılımcıların ifadelerine göre, Ordu'da üniversitenin kurulması, yerel halk için yükseköğretime erişim olanaklarını önemli ölçüde artırmıştır. Ordu Üniversitesi, kente sunduğu eğitim fırsatları ile hem genç nüfusun eğitim taleplerini karşılamakta hem de yetişkin bireylerin akademik kariyerlerine devam edebilmeleri için yeni fırsatlar sunmaktadır. Araştırmada yer alan kamu çalışanları, Ordu Üniversitesi'nin sağladığı bu eğitim olanaklarının doğrudan faydasını görmüş ve kendi kariyer gelişimlerine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Kamu çalışanları, iş hayatlarına devam ederken Ordu Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimine erişim imkânı bulduklarını ve bu sayede akademik ilerlemelerini sürdürebildiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, üniversitenin yalnızca gençler için değil, aynı zamanda yetişkin bireyler ve profesyonel çalışanlar için de ulaşılabilir ve esnek eğitim olanakları sunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Ordu Üniversitesi'nin hem öğrenciler hem de profesyoneller için kentteki eğitim altyapısına önemli bir katkı sağladığı görülmektedir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer önemli bulgu, sadece üniversite ile ilişkilendirilemeyen ancak üniversite kurulduktan sonra kentin yaşadığı toplumsal değişim ve dönüşüm sürecidir. Ordu Üniversitesi'nin kurulmasının ardından kentte yaşanan toplumsal çeşitlilik, katılımcılar

tarafından sıkça dile getirilmiş ve bu durum kentin demografik yapısında önemli bir farklılaşmaya yol açmıştır. Üniversitenin varlığı, öğrenci göçleriyle birlikte kentteki heterojen yapıyı güçlendirmiş, bu da kentin daha dinamik ve çeşitlilik gösteren bir yapıya bürünmesine katkı sağlamıştır. Öğrencilerin kente gelmesiyle birlikte, daha önce homojen bir yapıya sahip olduğu ifade edilen Ordu'nun demografik ve kültürel olarak zenginleştiği ve çok sayıda farklı kimlik, kültür ve yaşam biçiminin bir arada var olmasına olanak tanıyan bir kent yapısı ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda, Lefebvre'nin "heterotopi" kavramı da kentin bu dönüşümünü anlamlandırmak için önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. Lefebvre (2019:245), heterotopiyi, mekânı farklı sosyal pratiklerin ve ilişkilerin kesiştiği noktalar olarak tanımlar. Heterotopik mekânlar, farklı sosyal grupların bir araya geldiği, çeşitli etkinliklerin, toplumsal ilişkilerin ve kültürel karşılaşmaların yaşandığı alanlar olarak, mekânın karmaşıklığını ve zaman içerisindeki değişimini yansıtır. Örneğin, alışveriş merkezleri hem ticari faaliyetlerin gerçekleştirildiği yerler olmalarının yanı sıra, insanların sosyalleştiği, kültürel etkinliklerin düzenlendiği ve hatta zaman zaman politik tartışmaların yaşandığı mekânlar olarak da işlev görmektedir. Bu çerçevede, üniversitenin kente katkıları yalnızca akademik veya ekonomik düzeyde kalmamış, kentin toplumsal ve mekânsal yapısında da önemli dönüşümlere neden olmuştur. Ordu Üniversitesi'nin kente kazandırdığı öğrenci nüfusu ve beraberinde getirdiği toplumsal çeşitlilik, kentin sosyal dokusunda farklı kültürlerin bir arada bulunmasına zemin hazırlamış, bu da Ordu'nun daha "canlı" ve "hareketli" bir kent olarak algılanmasına neden olmuştur. Ancak, üniversitenin kente kazandırdığı bu toplumsal hareketlilik ve çeşitlilik olumlu değerlendirilirken, katılımcıların üniversitenin kentsel hayata entegrasyonu noktasında bazı eleştirileri de dikkat çekmektedir. Özellikle üniversitenin düzenlediği sosyal ve kültürel etkinliklerin yetersiz bulunması ve üniversitenin kentle olan iletişimde "pasif" bir tutum sergilediğine dair katılımcıların eleştirileri, üniversite-kent ilişkisinin geliştirilmesi gereken alanlara işaret etmektedir. Her ne kadar üniversite bünyesinde birçok etkinlikler düzenlenmekte olsa da Katılımcılar, üniversitenin etkinliklerini yeterince duyurmadığını ve bu etkinliklerin kente yayılmadığını dile getirerek, üniversitenin sadece kampüs çevresi ile sınırlı kaldığını, geniş kentsel alanda daha etkili bir rol oynaması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu eleştiriler, üniversitenin kentle bütünleşmesinin önünde bir engel olarak görülmektedir. Katılımcıların ifadelerinde sıklıkla yer bulan bir diğer önemli eleştiri, üniversitenin etkisinin sadece kampüsün bulunduğu bölgeyle sınırlı kaldığına dair gözlemleridir. "Melet'ten öteye geçememek" şeklinde dile getirilen bu eleştiri, üniversitenin kentin genel yapısına yeterince entegre olamadığını ve

etkinliklerinin sadece kampüs çevresi ile sınırlı kaldığını ifade etmektedir. Üniversitenin, kentin diğer bölgeleri ile mekânsal ve sosyal bağlar kurmakta yetersiz kaldığına dair bu algı, özellikle üniversitenin çevresinde yeni açılan hizmet sektörleri ve konutların kampüs bölgesinde yoğunlaşması ile daha da belirginleşmiştir. Bu durum, üniversite ve kent arasındaki mekânsal bağlantıların sınırlı kaldığını ve üniversitenin kent genelindeki etkisinin daha geniş bir mekâna yayılması gerektiğini göstermektedir. Üniversitenin etrafında şekillenen ticari ve sosyal faaliyetlerin, kentin daha geniş alanlarına nüfuz edememesi, kent sakinlerinin üniversiteyle olan ilişkisini sınırlayan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Ordu Üniversitesi'nin kurulması kente önemli toplumsal çeşitlilik ve hareketlilik kazandırmış ve bu durum kentin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısında kayda değer bir dönüşüme yol açmıştır. Ancak, üniversitenin kente sağladığı bu katkının yalnızca kampüs çevresiyle sınırlı kalması ve üniversitenin kent geneline tam anlamıyla entegre olamaması, araştırmaya katılan bireyler tarafından eleştirilen bir husus olarak öne çıkmaktadır. Katılımcılar, üniversitenin düzenlediği sosyal, kültürel ve akademik etkinliklerin daha geniş bir alana yayılması ve kent geneline etkisinin artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu durum, üniversite ile kent arasında daha güçlü bir etkileşimin kurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Özellikle, üniversitenin kentin merkezinden kopuk bir yapıda algılanması ve etkisinin sadece kampüs çevresi ile sınırlı kalması, üniversitenin kent üzerindeki etkisinin yeterince hissedilememesine neden olmaktadır.

Araştırmanın sonuçları, bir kentin "öğrenci kenti" olarak nitelendirilmesi ve bu doğrultuda kent kimliğinin üniversite varlığı ekseninde değişmesi için sadece üniversitenin eğitim açısından sunduğu olanakların yeterli olmadığını göstermektedir. Üniversitenin varlığı elbette önemli bir başlangıç noktasıdır, ancak kent kimliğinin dönüşmesi ve bu kimliğin "öğrenci kenti" şeklinde yeniden inşa edilmesi için ekonomik yapı, sosyal ve kültürel etkileşimler gibi çok boyutlu faktörlerin de gelişmiş olması gerekmektedir. Üniversitenin sunduğu eğitim imkanlarının kaliteli olması elbette önemlidir, ancak bu yalnızca bir faktördür; üniversitenin içinde bulunduğu kentin ekonomik kapasitesi, sosyal yaşam olanakları, kültürel zenginlikleri ve hizmet sektörünün gelişmişliği de bir o kadar önem taşımaktadır.

Bu bağlamda, bir üniversitenin kent kimliğini dönüştürebilmesi ve kenti bir "öğrenci kenti" haline getirebilmesi için yalnızca akademik olanakların yeterli olmadığını söylemek mümkündür. Hem kent sakinlerinin hem de üniversite öğrencilerinin beklentilerinin karşılanması, üniversitenin kent ile bütünleşmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, üniversitenin kentle etkileşimde daha etkin bir rol üstlenmesi, kentin

ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklarının artırılması ve bu olanakların kent sakinleri ile üniversite öğrencileri tarafından eşit bir şekilde kullanılması gereklidir. Üniversitenin yalnızca eğitim alanında değil, aynı zamanda bulunduğu kentin ekonomik kalkınmasına, kültürel gelişimine ve sosyal etkileşimlerine katkıda bulunması, kent kimliğinin üniversite ekseninde yeniden şekillenmesi için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Dolayısıyla, üniversitenin kente olan etkisinin tam anlamıyla hissedilmesi ve kentin bir "öğrenci kenti" olarak nitelendirilebilmesi, üniversitenin sunduğu eğitim imkanlarının yanı sıra, kentin bu bağlamda gelişmiş bir yapıya sahip olmasını ve her iki tarafın da ihtiyaçlarının karşılanmasını gerektiren karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir.

KAYNAKLAR

- Acar, S. (2023). Yeni kurulan üniversitelerin bulundukları kentler üzerindeki ekonomik, sosyo-kültürel ve mekânsal etkileri: Munzur Üniversitesi üzerine bir karşılaştırma. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 167-181.
<https://doi.org/10.53568/yyusbed.1311230>
- Adaş, S. (2019). Bartın'ın kentsel imgeleri ve kent kimliği oluşumundaki etkileri. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 1-170.
- Akçakanat, T. Ç. (2010). Üniversite öğrencilerinin bulundukları il merkezine ekonomik katkıları ve harcama eğilimleri: Isparta 2003-2009 yılları örneği. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22, 165-178.
- Akengin, H., & Kaykı, A. (2013). Şehirleşme üniversite ilişkisine bir örnek:Gazimağusa. Marmara Coğrafya Dergisi, 28, 93-122.
- Aktay, Y. (2003). Üniversiteden multiversiteye taşra-merkez. Toplum ve Bilim Dergisi, 97, 93-122.
- Alayan, F. (2023). Kent kimliği ve kentsel olarak dönüşüm olgusu arasındaki ilişkilerin istanbul örnekleri üzerinden değerlendirilmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 1-150.
- Alver, K. (2012). Kent Sosyolojisi. Hece Yayınları.
- Ardoin,N.M (2007). Toward an Interdisciplinary Understanding of Place: Lessons for Environmental Education. Cornell University Press.
- Arık, H. (2022). Kent kimliği ve yitirilen kent kimlikleri. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Siyaset Bilim ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 1-93.
- Arslan, H. (2014). Çankırı Karatekin Üniversitesinin kente ekonomik katkısı ve öğrenci harcamalarının farklı değişkenler açısından analizi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 114-127.
- Arşivi, E. T. (tarih yok). Ordu. Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi. Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi.
<https://www.eskiturkiye.net/tag/ordu/> adresinden alındı
- Atik, H. (1999). Üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi üzerinde bir uygulama. Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 15, 99-110.

- Attar, F. (2013). Kent kültürü ve kentleşme süreci. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Gayrimenkul ve İnşaat Birliği Platformu.
- Aydemir, S. E. (1994). Karadeniz Teknik Üniversitesinin Kent ve Bölge Ekonomisine Doğrudan ve Dolaylı Ekonomik Etkileri. Bölgesel Kalkınma Sempozyumu (s. 195-210). Trabzon: KTÜ-Trabzon, Bildiriler Kitabı.
- Aytaç, Ö. (2007). Kent mekânlarının sosyo-kültürel coğrafyası. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(1) 199-226.
- Bal, H. (2015). Sosyolojide yöntem ve araştırma teknikleri. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Bal, H. (2018). Kent sosyolojisi. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Balık, B. (2020). Üniversite öğrencilerinin kentlilik bilinci üzerine bir araştırma: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi, 15(30), 1-104.
- Başol, K. (1984). Demografi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Bayraktar, N. (2011). Kent kültürüne ilişkin kamuoyu oluşturulmasında üniversitelerin rolü. Atatürk Üniversitesi İletişim Dergisi, 3, 1-16.
- Becker, H. S. (2019). Sosyal bilimcilerin yazma çilesi. Ankara: Heratik Yayıncılık.
- Beerens, E. (2008). University policies for the knowledge society: Global standardization, local reinvention. Perspectives on Global Development and Technology, 7(1), 15-36.
- Berber, M. (1994). Karadeniz Bölgesinde Eğitim Planlaması: Entegre Üniversite Sistemi. 4. Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi. Trabzon.
- Bilgin, N. (2011). Sosyal düşüncede kent kimliği. İdeal Kent Dergisi, 2(1) 20-47.
- Bott, S. C. (2003). Place and the promise of conservation psychology. Human Ecology Review, 10(2), 100-112.
- Büyükcivelek, B. (2021). Kentsel mekânın üretim ve değerlendirme süreçlerine Marksist emek-değer kuramı'nın uygulanması. İdealkent Dergisi, 12(32), 556-591. <https://doi.org/10.31198/idealkent.729269>
- Cansever, T. (2013). Osmanlı Şehri: Şiir'den Şehir'e. İstanbul: Timaş Yayınları.

- Carter, J., Dayer, P., & Sharma, B. (2007). Dis-Placed Voices: Sense of place and place-identity on the sunshine coast. *Social&Cultural Geography*, 8(5), 755-773.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. İstanbul: Siyasal Kitabevi.
- Çağlayandereli, M., & Güleş, H. (2013). Üniversite kenti markasının sosyolojik analizi. *Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Ağı*, 31, 28-30.
- Çalışkan, Ş. (2010). Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(31), 169-179.
- Çalışkan, Ş. (2010). Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı: Uşak Üniversitesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 169-179.
- Çavdar, R. (2018). Farklılığın mekânı: Foucault ve Lefebvre'deki Heterotopya ve Heterotopi ayrımı. *İdealkent*, 9(25) 941-959. <https://doi.org/10.31198/idealkent.458739>
- Çayın, M., & Özer, H. (2015). Üniversitelerin il ekonomisine katkısı ve öğrencilerin tüketim yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 131-147.
- Çınar, R., & Emsen, Ö. S. (2001). Eğitim ve iktisadi gelişme: Atatürk Üniversitesi'nin Erzurum il ekonomisi ve sosyal yapısı üzerindeki etkileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(1-2), 91-104.
- Çöl, Ş. (1998). Kentlerimizde kimlik sorunu ve günümüz kentlerinin kimlik derecesini ölçmek için bir yöntem denemesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Üniversitesi.
- Dalğar, H., & Kaya, M. (2009). Bölgesel kalkınmada yükseköğretim kurumlarının rolü ve Bucak örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 39-50.
- Davidovitch, N., & Leslem, E. (2011). Israeli Academe's Social Role In The Post-modern Era: A Case Study of The Open University's Russia Project. *Asian Social Science*, 7(9), 86-93.
- Delanty, G. (2001). The University in The Knowledge Society. *Organization Overviews*, 8(2), 146-153.
- Deniz, K. (2004). Konya'da farklı üç kentsel mekânda kent kimliği üzerine bir araştırma [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Dixon, J. (2000). Displacing Place-İdentity: A discursive approach to locating self and other. *British Journal Of Social Psychology*, 39(1), 27-44. <https://doi.org/10.1348/014466600164318>

- Dura, C. (1994). Üniversite-sanayi iş birliği üzerine bir deneme. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 49(3), 101-117. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001741
- Ergun, C. (2014). Üniversite ve kent ilişkisi üzerine görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 215-237.
- Erton, M. (1995). Kent kimliği: İznik ve Mudurnu yerleşmeleri örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Ertürk, T. (1996). Şehir kimliği: Amasya örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Es, M. (2007). Kent üzerine düşünceler. Okutan Yayıncılık.
- Florida, R. (2003). Cities and Creative Class. City and Community, 2(1), 3-19. <https://doi.org/10.1111/1540-6040.00034>
- Goddard, J., & Puukka, J. (2008). The engagement of higher educational institutions in regional Development: an overview of the opportunities and challenges. Higher Education and Policy, 20(2), 2-33.
- Göncü, N. (2007). Kent öğelerinin kent kimliği üzerindeki etkileri [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Görkemli, H. N. (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya kent ekonomisine etkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, 169-186.
- Gültekin, N., Çelik, A., & Nas, Z. (2008). Üniversitelerin kuruldukları kente katkıları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(24), 264-269.
- Huot, J. L., Thalman, J. P., & Valbelle, D. (2000). Kentlerin doğuşu. Ankara: İmge Kitabevi.
- İlgar, E. (2008). Kent kimliği ve kentsel değişimin kent kimliği boyutu: Eskişehir örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- İnceoğlu, B. (2004). İnsan hakları Avrupa sözleşmesi ve anayasa. Ankara: Şen Matbaa.
- Işık, Ş. (2005). Türkiye'de kentleşme ve kentleşme modelleri. Ege Üniversitesi Coğrafya Dergisi, 14(1-2), 57-71.
- Işık, Ş. (2008). Türkiye'de üniversitelerin kentleşme üzerine etkileri. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(3), 123-134.

- Kara, G. (2007). Kentsel dönüşüm uygulamaları. 11. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, (s. 3-54). Ankara.
- Karataş, M. (2002). Üniversitelerin Sosyo-ekonomik gelişmedeki rolü ve önemi. Muğla Üniversitesi Sos. Bil. Enst. İktisat Anabilim Dalı.
- Keleş, R. (1998). Kentbilim terimleri sözlüğü. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2005). Kent ve kültür üzerine. Mülkiye Dergisi, 29(246), 9-18.
- Keleş, R. (2008). Kentleşme politikası. Ankara: İmge Yayınları.
- Keleş, R. (2010). Türkiye’de kentleşme kime ne kazandırıyor? İdealkent, 1(1), 28-31.
- Keleş, R. (2015). 100 soruda Türkiye’de kentleşme. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R., & Mengi, A. (2017). Kent hukuku. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keskinok, H. (2012). Siyasi iktidar, kentsel rantlar ve “çılgın projeler”. Dosya 28 (TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi) 28, 109-113.
- Korkut, H. (1992). Türkiye’de üniversite açma politikası. Amme İdaresi Dergisi, 25(1), 69-91. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000635
- Lefebvre, H. (2015). Şehir hakkı. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2019). Mekânın üretimi. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lippencott, W. T. (1974). The university: stumbling bellwether. Editorially Speaking, 763-770.
- Lynch, K. (1960). The Image Of The City. Cambridge: The Tecnology Pres&Harvard University Pres.
- Mumford, L. (2013). Tarihte kent/ tarih boyunca kent: kökenleri, geçirdiği dönüşümler ve geleceği. İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- Mutlu, A., Özaydın, Ö., & İlhan, A. (2011). Metropol kent Samsun’da kentlilik bilinci. Samsun: Fotokopi Dünyası.
- Neuman, L. (2012). Toplumsal araştırma yöntemleri. Ankara: Yayın Odası.
- Niray, N. (2002). Tarihsel süreç içinde kentleşme olgusu. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 1-27.

- Norberg-Schulz, C. (1979). *Genius loci: Towards a phenomology of architecture*. New York: Rizzoli-International Publications.
- Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024). Ordu'nun tarihçesi (Özet)-II. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Erişim: 10 Haziran 2024, <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-339667/ordu39nun-tarihcesi-ozet-ii.html>
- Ordu İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü (2024). T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. Ordu 2023 Yıl Sonu Nüfus İstatistikleri Erişim: 5 Haziran 2024, <https://www.nvi.gov.tr/ordu/ordu-2023-yil-sonu-nufus-istatistikleri>
- Ordu Net (2019). Ordu Net. Ordu'nun tarihi Erişim: 5 Haziran 2024 <https://ordu.net.tr/sayfa/8/ordunun-tarihi/>
- Ordu Üniversitesi (2018). Ordu Üniversitesi tarihçe. Erişim: 5 Haziran 2024 <https://www.odu.edu.tr/Page/100/tarihce>
- Ordu Üniversitesi. (2021). Sayılarla Ordu Üniversitesi 2006-2020.
- Ordu Üniversitesi (2023). Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu Erişim: 5 Haziran 2024 <https://sksdb.odu.edu.tr/files/other/baskanligimiz/birim-faaliyet-2023.pdf>
- Osman, S. (1998). 1923'ten bugüne kent merkezlerinin dönüşümü. S. Osman içinde, 75 yılda değişen kent ve uygarlık. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önem, B. A., & Kılıçarslan, İ. (2005). Haliç bölgesinde çevre algılama ve kentsel kimlik. İTÜ Dergisi, 4(1), 115-125.
- Özer, H., Akan, Y., & Çalmaşur, G. (2010). Atatürk Üniversitesi öğrencilerinin gelir-harcama ilişkisi. Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 11(1), 231-249.
- Özer, İ. (2004). Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişim. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Özer, Y. E. (2002). Organize sanayi bölgeleri ve kentsel gelişmeye etkileri: Manisa organize sanayi bölgesi örneği [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Özyaba, M. (1999, Aralık 4-5). Kentsel gelişmede üniversitenin rolü: Uludağ Üniversitesi ve Bursa. UMED Uludağ Üniversitesi Mezunlar Derneği 3. Geleneksel Mezunlar Buluşması. Bursa, Uludağ.
- Relp, E. (1976). *Place and palacelessness*. London: Pion Limited.

- Şağır, A. & Dikici, E. (2011). Yeni göçmenlik mekânları olarak yeni kurulan üniversiteler: ordu üniversitesi örneğinde öğrencilerinin bütünleşme sorunları. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(3), 217-260.
- Sargın, S. (2007). Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5, 133-150.
- Selçuk, G., & Başar, S. (2012). Kafkas Üniversitesi öğrencilerinin harcamalarının Kars ili ekonomisine katkısı. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(4), 89-106.
- Sencer, Y. (1979). Türkiye’de kentleşme. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şahbudak, E., & Öztürk, M. (2017). Üniversite kent etkileşimi bağlamında Sivas'ta Cumhuriyet Üniversitesi algısı. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 41(1), 45-62.
- Şahin, N. (2010). Kent kimliği ve değişim sürecinin Kayseri kenti örneğinde irdelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Şen Beyazlı, D., Aydemir, Ş., & Aydemir, S. (2005). Girişimci Üniversite, Karadeniz Teknik Üniversitesi- İş Dünyası, Sorunlar Beklentiler-Olası Çözümler. Doğu Karadeniz Bölgesi Kalkınma Sempozyumu (s. 393-414). Trabzon: Bildiriler Kitabı.
- Şengül, T. (2009). Kentsel çelişki ve siyaset. Ankara: İmge Kitabevi.
- T.C.Ordu Valiliği. (2015). Ordu İli 2002-2014 Yılı Sosyo-Ekonomik Gelişme Raporu.
- Tekeli, İ. (1998). Türkiye’de Cumhuriyet döneminde kentsel gelişme ve kent planlaması. 75 yılda değişen kent ve mimarlık. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Tekeli, İ. (2009). Modernizm, modernite ve Türkiye’nin kent planlama tarihi. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tugay, O., & Başgöl, N. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Yöre Ekonomisine Katkıları: Burdur'da Bir Araştırma. I. Burdur Sempozyumu, (s. 1020-1031).
- TÜİK. (2023). Nüfus Demografi Veritabanı. Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları Erişim Tarihi 5 Haziran 2024 <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>
- Weber, M. (2015). Şehir, modern kentin oluşumu. İstanbul: Yarın Yayınları.

- Yao, Q. (2011). University Soft Power: Meaning and Strategy of Construction From the Perspective of Harmony Culture. *International Business and Management*, 92-98.
- Yavuz  h  re, P. S. (2016). Üniversitelerin kentlerine etkileri: Denizli Pamukkale   niversitesi   rneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 235-250.
- Yılmaz, C. (2005). Ordu ilinin nüfus özellikleri. b. yediyıldız, h. kaynar, & s. köşk içinde, orta karadeniz kültürü. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Yılmaz, C. (2011). Anadolu kentlerinin   ğrencileşmesi: Başka bir kentleşme deneyimi. *Sosyoloji Dergisi*, 25, 1-17.
- Yılmaz, E., &   it  i, S. (2011). Kentlerin ortaya çıkışı ve sosyo-politik açıdan Türkiye’de kentleşme dönemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(25), 252-267.
- Zeppeda, E. A., Marmolejo, F., & Matthew, D. (2006). Supporting the contribution of higher education institutions to regional development. *Peer Review Report*, 35(3).

EKLER

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri (Kamu Kuruluşu ve Dernek Başkanları)

Görüşmeci Kodu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Mesleki Durumu	Yaşadığı Mahalle
DB1	39	Erkek	Doktora	Dernek Başkanı	Cumhuriyet Mahallesi
DB2	34	Kadın	Lisans	Dernek Başkanı	Akyazı Mahallesi
K1	30	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Karşıyaka Mahallesi
K2	35	Erkek	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Şahincili Mahallesi
K3	48	Erkek	Ön Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Güzelyalı Mahallesi
K4	43	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Akyazı Mahallesi
K5	39	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Bucak Mahallesi
K6	47	Erkek	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Bucak Mahallesi
K7	33	Erkek	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Subaşı Mahallesi
K8	48	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Bahçelievler Mahallesi
K9	42	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Güzelyalı Mahallesi
K10	33	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Bucak Mahallesi
K11	43	Erkek	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Aziziye Mahallesi
K12	41	Kadın	Yüksek Lisans	Ordu Valiliği Personeli	Cumhuriyet Mahallesi
K13	34	Erkek	Doktora	Ordu Valiliği Personeli	Cumhuriyet Mahallesi

K14	34	Erkek	Lisans	Ordu Valiliği Personeli	Şahincili Mahallesi
K15	38	Erkek	Lisans	Ordu Valiliği Personeli	Karşıyaka Mahallesi
K16	34	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Bucak Mahallesi
K17	32	Kadın	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Akyazı Mahallesi
K18	35	Erkek	Lisans	Altınordu Belediye Personeli	Akyazı Mahallesi

EKLER 2

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri (Kent Sakini ve İşletme Sahibi)

Görüşmeci Kodu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Mesleki Durumu	Yaşadığı Mahalle
H1	37	Kadın	Yüksek Lisans	Yazılım Danışmanı	Cumhuriyet Mahallesi
H2	55	Kadın	Lisans	Emekli	Cumhuriyet Mahallesi
H3	47	Kadın	Lise	Öğretmen	Cumhuriyet Mahallesi
H4	50	Kadın	Lise	Emekli	Cumhuriyet Mahallesi
H5	34	Kadın	Lisans	Öğretmen	Cumhuriyet Mahallesi
H6	32	Kadın	Lisans	Öğretmen	Cumhuriyet Mahallesi
H7	31	Erkek	Yüksek Lisans	Psikiyatrist	Cumhuriyet Mahallesi
H8	37	Kadın	Lisans	Mühendis	Cumhuriyet Mahallesi
H9	38	Erkek	Lisans	İşletme Sahibi	Cumhuriyet Mahallesi
H10	61	Kadın	İlköğretim	Ev Hanımı	Cumhuriyet Mahallesi
H11	58	Erkek	Ortaokul	Çiftçi	Cumhuriyet Mahallesi
H12	37	Erkek	Lise	Berber	Akyazı Mahallesi
H13	30	Kadın	Lisans	Avukat	Karapınar Mahallesi
H14	37	Erkek	Lisans	Satış Danışmanı	Karşıyaka Mahallesi
H15	30	Kadın	Lisans	Çalışmıyor	Akyazı Mahallesi
H16	30	Kadın	Lisans	İşletme Sahibi	Cumhuriyet Mahallesi
H17	30	Kadın	Lisans	Müşteri Destek Uzmanı	Karşıyaka Mahallesi
H18	60	Kadın	İlkokul	Ev Hanımı	Yeni Mahalle
H19	64	Erkek	Lise	Emekli	Bucak Mahallesi
H20	39	Erkek	Doktora	İşletme Sahibi	Cumhuriyet Mahallesi

EKLER 3

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Değerli Katılımcı,

Ben Gökçe Güney, Ordu Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. “Kent Kimliğinin Dönüşümünde Üniversitenin Etkisi: Merkez İlçe Örneği” başlığı altında yürütülen bu tez çalışması, Ordu’ya 2006 yılında kurulan üniversitenin kent kimliği için ne anlama geldiğini, üniversite kurulduktan sonra kentte ve kent kimliğinde nasıl değişimler meydana geldiğini açıklamak amacıyla yapılmaktadır.

Sorulara vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlarla kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz ve ses kayıtlarınız tarafımdan saklı tutulacaktır. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı Soyadı:

Katılımcı Adı Soyadı (Vermeyi kabul ederse) / Katılımcı numarası:

Görüşme Tarihi:

Görüşme Süresi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Ses Kayıt Numarası:

Görüşme Gerçeklemediyse Nedeni:

1-Cinsiyetiniz?

.....

2-Yaşınız?

.....

3-Medeni durumunuz?

.....

4-Öğrenim durumunuz?

.....

5-Yaşadığınız aile tipini belirtebilir misiniz?

.....

6-Mesleğiniz?

.....

7-Aylık geliriniz?

.....

8-Hangi mahallede oturuyorsunuz? /Ordu’nun hangi bölgesinde yaşıyorsunuz?

.....

9-Ne kadar süredir bu mahallede oturuyorsunuz? /Kaç yıldır Ordu'da/ bu mahallede yaşıyorsunuz?

10-Bu bölgeyi/mahalleyi/kenti tercih etme sebebiniz?

.....

11-Kenti nasıl tanımlarsınız? Sizce kent hangi özelliklere sahip olmalıdır?

.....

12- Kentliyi nasıl tanımlarsınız? Sizce kentli hangi özelliklere sahip olmalıdır? Kentle kendinizi ne kadar özdeşleştiriyorsunuz? /Kendinizi kentli hissediyor musunuz?

.....

13-Ordu'yu kent olarak tanımlayabilir misiniz? -Neden tanımlayamazsınız?

.....

14-Ordu'yu, kenti hiç tanımayan birine anlatsanız, hangi özelliklerini anlatırsınız?

.....

15-Yaşadığınız süre boyunca Ordu'da değişimler oldu mu? Nasıl değişimler oldu?

.....

16-Bu değişimlerin günlük hayatınıza etkisi oldu mu? Bu etkilerden bahsedebilir misiniz?

.....

17-Sizce bu değişimlerin sebebi neler olabilir?

.....

18-Sizce Ordu Üniversitesi'nin yaşanan bu değişimlerde etkisi var mı? Bunlardan bahsedebilir misiniz? Üniversitenin göç alıp vermedeki etkisi sizce nedir?

.....

19-Sizce Ordu Üniversitesi'nin yaşadığınız bölgede hangi alanda/sektörde etkisi olmuştur? Bu etkiler nasıl gerçekleşmiştir?

.....

20-Ordu'da/ yaşadığınız bölgede üniversite olması hakkında ne düşünüyorsunuz?

.....

21-Üniversite kurulmasıyla hayatınızda neler değişti? Bunlarda bahsedebilir misiniz?

.....

22-Ordu'da üniversite kurulmadan öncesini ve kurulduktan sonrasını nasıl değerlendirirsiniz?

.....

23-Ordu Üniversitesi kapsamında yapılan etkinlikler, çalışmalardan haberdar oluyor musunuz? /çalışmalara ve etkinliklere katılıyor musunuz?

.....

24- Ordu Üniversitesi kurulduktan sonra mahallede/yaşadığınız bölgede değişim oldu mu? Ne tür değişimler oldu?

25- Yaşadığınız bölgede çok fazla öğrenci ikamet ediyor mu? Öğrencilerin ikameti mahalle yapınızda ne tür değişimler ortaya çıkardı? /mahalle yapınızda ortaya çıkan değişimleri anlatabilir misiniz?

.....

26- Sizce Ordu öğrenci kenti midir? Ordu'nun öğrenci kenti olması için çözüm gerektiren öncelikli sorunları nelerdir?

.....

EKLER 4

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (Kamu Kuruluşları İçin)

Değerli Katılımcı,

Ben Gökçe Güney, Ordu Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. “Kent Kimliğinin Dönüşümünde Üniversitenin Etkisi: Merkez İlçe Örneği” başlığı altında yürütülen bu tez çalışması, Ordu’ya 2006 yılında kurulan üniversitenin kent kimliği için ne anlama geldiğini, üniversite kurulduktan sonra kentte ve kent kimliğinde nasıl değişimler meydana geldiğini açıklamak amacıyla yapılmaktadır.

Sorulara vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlarla kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz ve ses kayıtlarınız tarafımdan saklı tutulacaktır. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı SOYADI:

Katılımcı Adı Soyadı (Vermeyi kabul ederse) / Katılımcı numarası:

Görüşme Tarihi:

Görüşme Süresi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Ses Kayıt Numarası:

Görüşme Gerçeklemediyse Nedeni:

1-Cinsiyetiniz?

.....

2-Yaşınız?

.....

3-Medeni durumunuz?

.....

4-Öğrenim durumunuz?

.....

5-Yaşadığınız aile tipini belirtebilir misiniz?

.....

6-Mesleğiniz?

.....

7-Hangi mahallede oturuyorsunuz? /Ordu’nun hangi bölgesinde yaşıyorsunuz?

.....

8-Ne kadar süredir bu mahallede oturuyorsunuz? /Kaç yıldır Ordu’da/ bu mahallede yaşıyorsunuz?

.....
9-Kenti nasıl tanımlarsınız? Sizce kent hangi özelliklere sahip olmalıdır?

.....
10- Kentliyi nasıl tanımlarsınız? Sizce kentli hangi özelliklere sahip olmalıdır? Kentle kendinizi ne kadar özdeşleştiriyorsunuz? /Kendinizi kentli hissediyor musunuz?

.....
11-Ordu'yu kent olarak tanımlayabilir misiniz? -Neden tanımlayamazsınız?

.....
12-Ordu'yu, kenti hiç tanımayan birine anlatsanız, hangi özelliklerini anlatırsınız?

.....
13- Sizce Ordu öğrenci kenti midir? /Neden?

.....
14- Ordu Üniversitesi Ordu'ya katkı sunuyor mu? Ne tür katkılar sunuyor?

.....
15- Üniversitenin ve üniversite öğrencilerinin Ordu'ya ne tür etkileri oldu? Bu etkileri değerlendirir misiniz? Üniversitenin göç alıp vermedeki etkisi sizce nedir?

.....
16- Üniversite ve belediye/dernek/vakıf arasındaki iletişim nasıl? Üniversite öğrencilerine yönelik projelerden bahsedebilir misiniz?

.....
17-Kente yönelik projeler üretilirken/ hizmet çalışmaları gerçekleştirilirken üniversite ve üniversite öğrencilerini göz önünde bulunduruyor musunuz?

.....
18- Üniversite kapsamında yapılan araştırmalara, çalışmalara ve şenliklere katılıyor musunuz? Haberdar oluyor musunuz?

.....
19-Altınordu Belediyesi/Derneğiniz/Vakfınız ve üniversite birlikte etkinlikler gerçekleştiriyor mu?

.....
20- Ordu'nun üniversite kurulmadan öncesini ve kurulduktan sonrasını değerlendirir misiniz?

YASAL/ÖZEL İZİN BELGESİ

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI	KARAR SAYISI
02/05/2024	05	2024-70

KARAR NO: 2024-70

Doç. Dr. Mehmet KOCA'nın "Kent Kimliğinin Dönüşümünde Üniversitenin Etkisi: Ordu Merkez İlçe Örneği" başlıklı çalışması etik yönden incelendi.

Doç. Dr. Mehmet KOCA'nın "Kent Kimliğinin Dönüşümünde Üniversitenin Etkisi: Ordu Merkez İlçe Örneği" başlıklı çalışmasının etik yönden uygun olduğuna, toplantıya katılanların oy birliği ile karar verildi.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Gökçe GÜNEY
Yabancı Dili	İngilizce
Orcid Numarası	0000-0001-9505-5845
Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası	
Lisans	Hacettepe Üniversitesi- Sosyoloji
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi- Sosyoloji
Mesleki Deneyim	Türk Telekom – Müşteri Danışmanı 2023-2023 Ofi Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş -Sosyolog 2024-Devam Ediyor
Akademik Deneyim	International Symposium on Business, Economics, and Education 2021, “ <i>Türkiye’de Pandemi Sürecinde Kadına Yönelik Ev İçi Şiddetin Artmasının Sosyolojik Olarak Değerlendirilmesi</i> ” (Sözlü Sempozyum Bildirisi) Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Sempozyumu 2021 “ <i>Yeni Medyada Alternatif Bir Kamusal Alan Olarak Kadın Bloglarının Değerlendirilmesi</i> ” (Sözlü Sempozyum Bildirisi) Ordu Üniversitesi Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu 2022 “ <i>Sınır Olgusu Bağlamında “Propaganda” Filminin Sosyolojik Analizi</i> ” (Sözlü Sempozyum Bildirisi)